

Učni načrt

OSNOVNA ŠOLA

A decorative graphic on the left side of the page. It features several overlapping circles in shades of blue and pink. A prominent white spiral with pink concentric circles is positioned in the lower-left area. A large, semi-transparent pink circle is on the right side, partially overlapping the text.

SLOVENŠČINA

Učni načrt

OSNOVNA ŠOLA

SLOVENŠČINA kot drugi jezik

Osnovna šola z italijanskim učnim jezikom
na narodno mešanem območju v Slovenski Istri

OBVEZNI PREDMET (1006 UR)

UČNI NAČRT

SLOVENŠČINA kot drugi jezik

Osnovna šola; Osnovna šola z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v Slovenski Istri

Predmetna komisija:

Mojca Poznanovič Jezeršek, Zavod RS za šolstvo, predsednica
dr. **Martina Križaj Ortar**, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, članica
dr. **Boža Krakar Vogel**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, članica
dr. **Tomo Virk**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, član
Mojca Cestnik, Osnovna šola Polzela, Polzela, članica
Milena Čuden, Osnovna šola Matije Čopa, Kranj, članica
mag. **Vida Gomivnik Thuma**, Zavod RS za šolstvo, članica
mag. **Mojca Honzak**, Osnovna šola Riharda Jakopiča, Ljubljana, članica
Mira Hedžet Krkač, Zavod RS za šolstvo, članica
Marija Končina, Splošna in strokovna gimnazija Lava, Celje, članica
Suzana Krvavica, Gimnazija Novo mesto, članica
Jelka Morato Vatovec, Osnovna šola Dante Alighieri, Izola, članica
mag. **Marta Novak**, Zavod RS za šolstvo, članica
Darinka Rosc Leskovec, Zavod RS za šolstvo, članica
Vesna Vlahovič, Gimnazija Antonio Sema, Portorož, članica
mag. **Sonja Zajc**, Zavod RS za šolstvo, članica
Stanislava Židan, Gimnazija Rudolfa Maistra, Kamnik, članica
mag. **Marija Žveglič**, Zavod RS za šolstvo, članica

Pri posodabljanju učnega načrta za slovenščino je Predmetna komisija za posodabljanje učnega načrta za slovenščino izhajala iz učnih načrtov za slovenščino v devetletni osnovni šoli iz leta 1998 in slovenščino kot drugi jezik v osnovni šoli z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v Slovenski Istri.

Avtorji:

Mojca Poznanovič Jezeršek, Zavod RS za šolstvo
dr. **Martina Križaj Ortar**, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta
Mojca Cestnik, Osnovna šola Polzela, Polzela
Milena Čuden, Osnovna šola Matije Čopa, Kranj
mag. **Vida Gomivnik Thuma**, Zavod RS za šolstvo
mag. **Mojca Honzak**, Osnovna šola Riharda Jakopiča
Darinka Rosc Leskovec, Zavod RS za šolstvo
mag. **Marija Žveglič**, Zavod RS za šolstvo
dr. **Metka Kodigel**, dr. **Igor Saksida**, **Miha Mohor**, dr. **Marja Bešter Turk** in dr. **Martina Križaj Ortar**

Avtorici prilagoditev:

Mira Hedžet Krkač, Zavod RS za šolstvo
Jelka Morato Vatovec, Osnovna šola Dante Alighieri, Izola

Recenzenti:

dr. **Marja Bešter Turk**, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta
dr. **Sonja Pečjak**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta
dr. **Igor Saksida**, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta

Izdala: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: dr. **Igor Lukšič**

Za zavod: mag. **Gregor Mohorčič**

Uredila: **Nataša Purkat**

Jezikovni pregled: **Katja Križnik**

Oblikovanje: **Suzana Kogoj**

Prelom: **Kočevski tisk**

Ljubljana, 2009

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.214:811.163.6(0.034.2)

UČNI načrt. Slovenščina kot drugi jezik [Elektronski vir] : osnovna šola : osnovna šola z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v Slovenski Istri / avtorice Mojca Poznanovič Jezeršek ... [et al.]. - Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2009

Način dostopa (URL):

http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/predmeti_obvezni/Slovenscina_kot_drugi_jezik_Istra_obvezni.pdf

ISBN 978-961-234-797-0 (Zavod RS za šolstvo)

1. Poznanovič, Mojca
244111104

KAZALO

1 OPREDELITEV PREDMETA	5
2 SPLOŠNI CILJI/KOMPETENCE	6
3 CILJI IN VSEBINE.....	8
3.1 Procesnocijljni in vsebinski sklopi jezikovnega in književnega pouka	8
3.1.1 Prvo triletje	8
3.1.1.1 Jezikovni pouk	8
3.1.1.2 Razvijanje recepcijske zmožnosti z branjem, poslušanjem (gledanjem uprizoritev) umetnostnih besedil in govorjenjem, pisanjem o njih	14
3.1.2 Drugo triletje	18
3.1.2.1 Jezikovni pouk.....	18
3.1.2.2 Razvijanje recepcijske zmožnosti z branjem, poslušanjem (gledanjem uprizoritev) umetnostnih besedil in govorjenjem, pisanjem o njih	29
3.1.3 Tretje triletje	34
3.1.3.1 Jezikovni pouk.....	34
3.1.3.2 Razvijanje recepcijske zmožnosti z branjem, poslušanjem (gledanjem uprizoritev) umetnostnih besedil in govorjenjem, pisanjem o njih	47
4 PRIČAKOVANI REZULTATI	56
4.1 Pričakovani rezultati ob zaključku prvega triletja.....	56
4.1.1 Pričakovani rezultati 3. razreda, ki pomenijo napredovanje v naslednji razred	60
4.2 Pričakovani rezultati ob zaključku drugega triletja.....	61
4.2.1 Pričakovani rezultati 4., 5. in 6. razreda, ki pomenijo napredovanje v naslednji razred ...	67
4.3 Pričakovani rezultati ob zaključku tretjega triletja	68
4.3.1 Pričakovani rezultati 7., 8. in 9. razreda, ki pomenijo napredovanje v naslednji razred ...	75
5 MEDPREDMETNE POVEZAVE	76
6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	78
6.1 Cilji in vsebine.....	78
6.1.1 Cilji.....	78
6.1.2 Vsebine	78
6.1.2.1 Jezikovni pouk	78
6.1.2.2 Književni pouk.....	79
6.2 Uresničevanje v praksi	80
6.2.1 Prvo triletje	80
6.2.2 Drugo triletje	83
6.2.2.1 Jezikovni pouk	83
6.2.2.2 Književni pouk	84

6.2.3 Tretje triletnje	85
6.2.3.1 Jezikovni pouk	85
6.2.3.2 Književni pouk.....	87
7 VREDNOTENJE REZULTATOV	88
7.1 Delo z neumetnostnimi besedili (jezikovni pouk).....	88
7.2 Delo z umetnostnimi besedili (književni pouk).....	89
8 PRILOGA	90

1 OPREDELITEV PREDMETA

Slovenščina kot drugi jezik/jezik okolja je za nekatere učence na narodno mešanem območju Slovenske Istre jezik, s katerim se že od zgodnjega otroštva srečujejo v svojem ožjem in širšem okolju, z všolanjem pa splošnoizobraževalni predmet v osnovni šoli, pri katerem razvijajo zavest o dvojezičnosti in širijo obzorje za izkušenska območja v drugem jeziku, kar je podlaga za medsebojno razumevanje, sporazumevanje in sobivanje, pa tudi za izmenjavo med kulturami in strpno skupno življenje. Učenci se pri njem usposabljaajo za učinkovito govorno in pisno sporazumevanje v slovenskem jeziku, razvijajo zavest o slovenščini kot državnem in uradnem jeziku, spoznajo priložnosti za rabo jezika 1 ali jezika 2 in razvijajo jezikovno lojalnost ter razvijajo zavest o položaju slovenščine v EU in o njeni izrazni razvitosti v javnem in zasebnem življenju.

Cilji predmeta se uresničujejo z jezikovnim in književnim poukom v okviru štirih sporazumevalnih dejavnosti – poslušanja, branja, govorjenja in pisanja. Namen jezikovnega pouka je razviti pasivno in/ali aktivno sporazumevalno zmožnost, tj. praktično in tudi ustvarjalno obvladovanje vseh štirih sporazumevalnih dejavnosti pa tudi jezikovnih in slogovnih zmožnosti. Pri književnem pouku se učenci srečujejo s slovenskimi umetnostnimi/književnimi besedili ter tudi ob njih poleg sporazumevalne zmožnosti razvijajo doživljajsko, domišljiskoustvarjalno, vrednotenjsko in intelektualno zmožnost. Z zaznavanjem kulturnih, etičnih, duhovnih in drugih razsežnosti, ki jih premore besedna umetnost kot eden najuniverzalnejših civilizacijskih dosežkov se utrjujejo kulturna (domovinska za učence, ki jim je slovenščina materinščina) in državljanska vzgoja ter medkulturna in širša socialna zmožnost.

Takšen smisel in namen predmeta se ob udejanjanju ciljev pouka slovenščine na vseh stopnjah šolanja prilagaja spoznavnim zmožnostim oziroma razvojni stopnji učencev. V prvem triletju se predmet s cilji, vsebinami in z dejavnostmi učencev tesno povezuje z italijanščino, glasbo in s spoznavanjem okolja – to velja tudi za t. i. začetno opismenjevanje, ki z rahlim zamikom sledi opismenjevanju v italijanščini in traja celo triletnje; učenci v tem obdobju poleg vstopanja v svet branja in pisanja opravljajo tudi druge dejavnosti, npr. sodelujejo v pogovorih, kritično sprejemajo oziroma interpretirajo besedila, se poustvarjalno odzivajo nanje ter razvijajo svojo poimenovalno, skladenjsko, pravorečno, slogovno, metajezikovno zmožnost in zmožnost nebesednega sporazumevanja. V 2. in 3. triletju pa sprejemajo, razčlenjujejo in vrednotijo svoji starosti, sporazumevalnim in spoznavnim/domišljjskim zmožnostim, izkušnjam in interesom ustrezna neumetnostna in umetnostna besedila ter tvorijo (po)ustvarjalna govorjena in zapisana besedila; tako dejavno razvijajo svojo sporazumevalno, spoznavno in ustvarjalno zmožnost ter si uzaveščajajo temeljne razlike na ravni sprejemanja neumetnostnih in umetnostnih besedil ter na ravni tvorjenja besedil.

2 SPLOŠNI CILJI/ KOMPETENCE

Predmet slovenščina kot drugi jezik omogoča razvijanje osebne in državljanske identitete ter ključnih zmožnosti vseživljenjskega učenja – predvsem sporazumevanje v slovenskem jeziku, socialno, estetsko, kulturno in medkulturno zmožnost, učenje učenja, digitalno pismenost, samoiniciativnost, kritičnost, ustvarjalnost, podjetnost ipd.

1. Učenci/učenke si oblikujejo pozitivno čustveno in razumsko razmerje do slovenskega jezika ter se zavedajo pomembne vloge slovenščine v svojem osebnem in družbenem življenju. Tako si oblikujejo svojo jezikovno in državljansko zavest, ob tem pridobivajo tudi spoštovanje in strpnost do drugih jezikov in narodov ter si krepijo svojo medkulturno in socialno zmožnost.

2. Učenci/učenke razvijajo sporazumevalno zmožnost v slovenskem jeziku, tj. zmožnost sprejemanja in tvorjenja raznih besedil.

- Razmišljajoče in kritično sprejemajo raznovrstna neumetnostna besedila – iz njih pridobivajo novo znanje, tega pa uporabljajo v vsakdanjem življenju ali ga samostojno širijo z uporabo raznih priročnikov; obvladajo temeljne bralne in učne pristope za učinkovito pridobivanje informacij iz zapisanih neumetnostnih besedil ter s tem razvijajo svojo zmožnost učenja učenja. Besedila tudi vrednotijo in utemeljujejo svoje mnenje; v besedilih prepoznavajo propagandne prvine ter si oblikujejo kritično stališče do njih.
- Razmišljajoče in kritično sprejemajo umetnostna/književna besedila slovenskih avtorjev. Branje prepoznavajo kot užitek, prijetno doživetje in intelektualni izziv. Stopajo v dialog s književnim besedilom in v dialog o književnem besedilu. Branje jim nudi priložnost za širjenje obzorja ter spoznavanje svoje in drugih kultur v Evropski uniji in širše kulture. Tako gradijo strpen odnos do drugih in drugačnih in razvijajo socialno, kulturno in medkulturno zmožnost.
- Razvijajo pripravljenost za pogovarjanje in dopisovanje ter govorno nastopanje in pisanje; tako izražajo svoje znanje, misli, stališča, hotenja, čustva in izkušnje, se pogajajo ter miroljubno rešujejo probleme v raznih življenjskih položajih, tvorijo praktičnosporazumevalna, uradovalna in strokovna besedila (tudi o književnosti) in (po)ustvarjalna besedila. Tako razvijajo svojo socialno, kulturno in estetsko zmožnost. Razvijanje sporazumevalne zmožnosti ter razumevanje in vrednotenje poteka tvorjenja besedil pa spodbuja razvijanje zmožnosti učenja učenja.
- Motivirani so za vse štiri sporazumevalne dejavnosti; zavedajo se, da jim te omogočajo spoznavanje sebe in sveta ter zadovoljevanje osnovnih čustvenih in družbenih potreb. Ob izkušnjah s temi dejavnostmi spoznavajo, da njihovo obvladovanje povečuje zmožnost delovanja v družbenem okolju ter spoznavanja in izražanja predmetnega, duhovnega in domišljjskega sveta. Tako se razvija njihova socialna, družbena in medkulturna zmožnost.

- Pri razvijanju sporazumevalne zmožnosti ob dejavnem stiku z neumetnostnimi in umetnostnimi besedili s pomočjo digitalnih tehnologij varno, ustvarjalno in kritično pridobivajo ter uporabljajo podatke/informacije. Ozaveščajo in presojujejo možnost uporabe in zlorabe digitalnih tehnologij oziroma pridobljenih informacij – razvijajo svojo digitalno zmožnost.

3. Učenci/učenke ohranjajo in razvijajo pozitivni odnos do branja neumetnostnih in umetnostnih besedil. Stik z besedili je zanje potreba in vrednota, zato tudi v prostem času berejo/poslušajo besedila (*objavljena v raznih medijih*), obiskujejo knjižnico, filmske in gledališke predstave, literarne prireditve ipd.

4. Učenci/učenke razvijajo t. i. gradnike sporazumevalne zmožnosti, tj. jezikovno zmožnost (poimenovalno, upovedovalno, pravorečno in pravopisno), slogovno zmožnost, zmožnost nebesednega sporazumevanja in metajezikovno (na ravni razumevanja in rabe) zmožnost.

5. Učenci/učenke ob sprejemanju umetnostnih/književnih besedil poleg razvijanja sporazumevalne zmožnosti pridobivajo tudi književno znanje ob besedilih iz slovenske literature.

3 CILJI IN VSEBINE

Vsebine jezikovnega in književnega pouka so razdeljene na vsebinske sklope s procesnorazvojnimi cilji po triletjih in ne več po razredih. V primerjavi z učnim načrtom iz leta 1998 se je povečal obseg izbirnih vsebin in dejavnosti tako pri jezikovnem kot književnem pouku. Pri razporeditvi vsebin in ciljev po sklopih je upoštevano priporočeno razmerje med splošnimi in posebnimi znanji v razmerju 70 : 30. Splošna znanja so namenjena vsem učencem/učenkam in jih mora učitelj/učiteljica obvezno obravnavati, posebna znanja pa so dodatna ali poglobljena znanja, ki jih učitelj/učiteljica lahko obravnava po lastni presoji glede na zmožnosti in interese svojih učencev/učenk. Splošna znanja so zapisana pokončno, posebna znanja *poševno*. Izbirne vsebine pri jezikovnem pouku so zapisane **krepko**, pri književnem pouku pa izpostavljene tudi v uvodnem zapisu pred cilji (npr. pri pisanju, govornih nastopih). Pri pouku književnosti so s poševnim tiskom zapisana tudi predlagana književna besedila za doseganje ciljev.

3.1 Procesnocijni in vsebinski sklopi jezikovnega in književnega pouka

3.1.1 Prvo triletnje

3.1.1.1 Jezikovni pouk

OBLIKOVANJE IN RAZVIJANJE ZAVESTI O JEZIKU, NARODU IN DRŽAVI

Učenci/učenke sodelujejo v vodenih pogovorih o:

- rabi in vlogah jezika,
- vrstah jezikov,
- podobnostih in/ali razlikah z italijanščino in drugimi jeziki, ki se jih učenec uči, o svojem prvem/maternem jeziku ter o svojem odnosu do prvega/maternega jezika, do slovenščine in do drugih jezikov,
- posebnem položaju slovenščine v Republiki Sloveniji in položaju prvega/maternega jezika v Republiki Sloveniji, o dvo- in večjezičnosti,
- rabi knjižnega in neknjižnega jezika,
- tujih jezikov in o vzrokih za učenje tujih jezikov,
- spoznavnih, duševnostnih in pragmatičnih prednostih prvega/maternega jezika pred tujim jezikom.

Učenci/učenke, katerih prvi/materni jezik ni slovenščina, predstavijo sošolcem svoj prvi jezik ter povedo, v katerih okoliščinah ga uporabljajo.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI POGOVARJANJA

Učenci/učenke sodelujejo v vodenih pogovorih o pogovarjanju – tako spoznavajo in usvajajo načela vljudnega pogovarjanja.

V igri vlog sodelujejo v naslednjih vrstah pogovorov:

- osebni pogovor družbeno enakovrednih sogovorcev (npr. sošolcev/prijateljev ...),
- osebni pogovor družbeno neenakovrednih sogovorcev (npr. učenca in učitelja slovenščine ...),
- telefonski pogovor družbeno enakovrednih sogovorcev,
- telefonski pogovor družbeno neenakovrednih sogovorcev,

Pred pogovorom se pripravijo nanj.

Med pogovorom skušajo čim bolj upoštevati načela vljudnega pogovarjanja.

Po pogovoru sodelujejo v pogovoru o njem:

- razčlenjujejo in vrednotijo pogovor,
- predstavljajo svoje občutke,
- vrednotijo svojo zmožnost pogovarjanja.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI POSLUŠANJA ENOGOVORNIH NEUMETNOSTNIH BESEDIL

Učenci/učenke pred poslušanjem (in gledanjem) prvega besedila sodelujejo v vodenem pogovoru o poslušanju – tako spoznavajo in usvajajo strategije učinkovitega poslušanja.

Poslušajo (in gledajo) kratka enogovorna neumetnostna besedila (objavljena v raznih medijih), in sicer:

- pripovedi iz življenja *vrstnikov*,
- novice o *aktualnih/zanimivih* dogodkih,
- opisovalna besedila, povezana s temami spoznavanja okolja (npr. opis osebe, njenega *delovnika/tedna*, živali, predmeta, prostora, stavbe, poti).

Pred poslušanjem (in gledanjem) se pripravijo nanj.

Med poslušanjem skušajo biti pozorni na pomensko in izrazno stran besedila; če je potrebno, besedilo poslušajo (in gledajo) večkrat.

Po poslušanju sodelujejo v pogovoru o poslušanem besedilu:

- razčlenjujejo, obnovijo in vrednotijo poslušano besedilo,
- predstavljajo svoje doživljanje besedila in poslušanja,
- vrednotijo svojo zmožnost kritičnega poslušanja (in gledanja) enogovornih neumetnostnih besedil,
- se pripravijo na tvorjenje podobnega besedila (če je to načrtovano v sklopu Razvijanje zmožnosti govornega nastopanja).

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI GOVORNEGA NASTOPANJA

Učenci/učenke sodelujejo v vodenih pogovorih o govornem nastopanju – tako spoznavajo in usvajajo načela učinkovitega govornega nastopanja. Pridobivajo si zaupanje do novega okolja in razvijajo pripravljenost za govorno nastopanje pred skupino/razredom; po želji spontano govorno nastopajo pred skupino/razredom.

Govorno nastopajo (z vnaprej napovedano temo), in sicer tako, da sprva ob učiteljevih vprašanjih (in ob slikovnem gradivu/drugih ponazorilih), nato pa čim bolj samostojno (in ob zgledovanju po podobnem poslušanem besedilu):

- pripovedujejo o tem, kar so **doživeli/videli/slišali**,
- predstavljajo svoje načrte za dani **dan/konec tedna/počitnice**,
- obnavljajo **knjigo/risanko/film**,
- opisujejo **sebe/drugo osebo, svoj delovnik/delovnik druge osebe, igračo/predmet**, žival, prostor, stavbo.

Pred govornim nastopom se v šoli ali doma pripravljajo po učiteljevih navodilih za govorni nastop.

Med govornim nastopom skušajo čim bolj upoštevati načela učinkovitega govornega nastopanja.

Po govornem nastopu sodelujejo v pogovoru o njem:

- poslušajo mnenja sošolcev in izražajo svoje (ne)strinjanje z njimi,
- predstavljajo svoje občutke,
- vrednotijo svojo zmožnost govornega nastopanja.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI BRANJA IN PISANJA NEUMETNOSTNIH BESEDIL

Učenci/učenke sodelujejo v vodenih pogovorih o branju in pisanju – tako spoznavajo vlogo in pomen branja in pisanja v vsakdanjem življenju ter razvijajo motivacijo za ti dve sporazumevalni dejavnosti.

Učenci/učenke vstopajo v svet branja in pisanja postopoma, sistematično in individualizirano, in to skozi celo prvo triletnje – glede na svoje predznanje branja/pisanja ter razvite veščine, spretnosti in zmožnosti prehajajo skozi naslednje tri faze oziroma dejavnosti začetnega opismenjevanja (zato učitelj na začetku triletnja in tudi sproti pri vsakem učencu preverja razvitost za branje/pisanje potrebnih veščin, spretnosti in zmožnosti, nato pa za vsakega učenca izdelava individualni načrt razvijanja zmožnosti branja in pisanja):

1) Sistematično in v dogovoru z učiteljem, ki opismenjuje v italijanščini, razvijajo nekatere predopismenjevalne zmožnosti, tj.:

- vadijo vidno razločevanje,
- vadijo slušno razločevanje in razčlenjevanje (pri tem so pozorni zlasti na glasove, značilne za slovenščino: ž, h oziroma tiste črke, ki jih v italijanščini ni ali se drugače izgovarjajo: č, ž, š, k, j, g, c, z, s in dvočrkja, ki jih v italijanščini ni: lj, nj, ij, ji).

2) Če imajo oziroma potem ko imajo ustrezno razvite predopismenjevalne zmožnosti, sistematično razvijajo tehniko branja in pisanja (najprej s tiskanimi črkami, nato s pisanimi), tj.:

- učijo se pisanja z velikimi tiskanimi črkami in ga vadijo (prepisovanje, zapisovanje po nareku, tipkanje ...),
- vadijo glasno branje besed, enostavnih povedi oziroma kratkih preprostih besedil, napisanih z velikimi in malimi tiskanimi črkami (pri tem so posebej pozorni na pravilno zapisovanje glasov in črk s slovenskim črkopisom (če, či, ke, ki, s in z),
- učijo se pisanja s pisanimi črkami in ga vadijo (pri tem spoznajo črke, ki so v slovenščini različne od italijanskih: r, velika večina velikih pisanih črk),
- vadijo glasno branje kratkih preprostih besedil, napisanih s pisanimi črkami.

3) Če imajo oziroma potem ko imajo ustrezno usvojeno tehniko branja in pisanja, sistematično razvijajo zmožnost branja z razumevanjem in zmožnost pisanja preprostih besedil, tj.:

- tiho oziroma šepetajoče berejo krajša, svoji starosti ustrezna besedila (objavljena v raznih medijih), in sicer:
 - neuradna zasebna povezovalna in pozivna besedila (npr. pozdrav na razglednici, voščilo, čestitko, vabilo),
 - seznane (npr. urnik, kazalo),
 - stripe;
 - novice o aktualnih/zanimivih dogodkih,
 - pripovedi iz življenja vrstnikov/znanih osebnosti,
 - opisovalna besedila, povezana s temami spoznavanja okolja (npr. opis osebe in njenega delovnika, opis prostora, zgradbe, poti).

Pred branjem se pripravijo nanj.

Med branjem skušajo biti pozorni predvsem na pomensko stran besedila; če je potrebno, besedilo berejo večkrat in vprašajo za pojasnilo manj znanih besed (tudi) v italijanščini.

Po branju sodelujejo v pogovoru o prebranem besedilu:

- razčlenjujejo, obnovijo in vrednotijo prebrano besedilo,
- predstavljajo svoje doživljanje besedila in branja,
- vrednotijo svojo zmožnost branja enogovornih neumetnostnih besedil,
- se pripravijo na pisanje podobnega besedila;
- tvorijo kratka in preprosta zapisana besedila, in sicer tako, da:
 - pisno odgovarjajo na učiteljeva vprašanja o sebi, o svojem okolju, o tem, kar so *doživeli/videli/slišali*;
 - po prebranem zgledu dopolnijo ali pišejo podobno besedilo (npr. neuradni pozdrav na razglednici, neuradno voščilo, čestitko ali vabilo, opis osebe, opis prostora, pripoved iz svojega življenja in strip) – pri tem posnemajo značilno zgradbo dane besedilne vrste.

Pred pisanjem se pripravijo nanj.

Med pisanjem pazijo na ustreznost, razumljivost in jezikovno pravilnost besedila ter na čitljivost in estetskost zapisa.

Po pisanju:

- primerjajo svoja besedila, jih presojujejo in izboljšujejo,
- predstavljajo svoje občutke,
- vrednotijo svojo zmožnost pisanja besedil.

RAZVIJANJE JEZIKOVNE IN SLOGOVNE ZMOŽNOSTI TER ZMOŽNOSTI NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA (ZA IZBOLJŠANJE SPORAZUMEVALNE ZMOŽNOSTI)

Učenci/učenke razvijajo POIMENOVALNO ZMOŽNOST:

- pred sprejemanjem besedil ali po njem predstavijo pomen dane besede/besedne zveze iz besedila, pri tem si lahko pomagajo s prevodom v italijanščino,
- med tvorjenjem besedil poimenujejo bitja/predmete ... v svoji okolici/na sliki ... in pazijo, da ne ponavljajo istih besed,
- k danim besedam dodajajo besede istega tematskega polja, besede z nasprotnim, enakim/podobnim, ožjim ali širšim pomenom,
- po analogiji tvorijo manjšalnice/ljubkovalnice, ženski par moškemu, samostalniške izpeljanke za živega in neživega vršilca dejanja ter za dejanje in za prostor dejanja, pridevniške izpeljanke za svojino in za snovnost,
- po analogiji tvorijo pridevniške izpeljanke za izvor in namembnost ter samostalniške izpeljanke za nosilca lastnosti in za napravo ipd.

Učenci/učenke razvijajo SKLADENJSKO ZMOŽNOST:

- po sprejemanju besedila predstavijo pomen dane povedi/zveze povedi iz besedila,
- opazujejo bitja/predmete (na sliki), njihovo količino, položaj in premikanje ter primerjajo stopnjo iste lastnosti; svoje ugotovitve izražajo v povedih in pri tem vadijo:
 - izražanje količine z glavnimi števnikami oziroma s prislovi mere ter rabo pravilne oblike samostalnika in povedka ob količinskih izrazih,
 - rabo pravih predlogov in pravih oblik samostalnika za predlogom,
 - rabo pravih krajevnih vprašalnih prislovov,
 - stopnjevanje pridevnikov z obrazili (namesto opisnega stopnjevanja);
- opazujejo dogodek (oziroma slike dejanj istega dogodka) ter razvrščajo njegova dejanja glede na čas sporočanja in glede na njihovo zaporedje; svoje ugotovitve izražajo v povedih in pri tem vadijo:
 - rabo časovnih prislovov zdaj/prej/potem in glagolskih časovnih oblik,
 - rabo veznika ko;
- iz trdilih povedi delajo nikalne in pri tem pazijo na oblikovne spremembe besed v povedi,
- v povedih odpravljajo »kritična mesta« v svojem praktičnem obvladanju slovnice (npr. v izražanju spola, v sklanjanju, v tvorjenju glagolskih časovnih in naklonskih oblik ipd.).

Učenci/učenke razvijajo PRAVOREČNO ZMOŽNOST:

- vadijo razločno in naravno govorjenje (npr. vezani izgovor nezložnih predlogov) ter se postopoma navajajo na zorno izreko,
- vadijo »težje prvine« zorne izreke in odpravljajo vnašanje neknjižnih glasovnih, naglasnih in intonacijskih prvin v svojo zorno izreko,
- skušajo med govornim nastopanjem in med pogovarjanjem z učiteljem govoriti čim bolj knjižno.

Učenci/učenke razvijajo PRAVOPISNO ZMOŽNOST – postopoma, sistematično in individualizirano spoznavajo, usvajajo in utrjujejo:

- zapis »nekritičnih glasov«,
- zapis »kritičnih glasov« (npr. polglasnika s črko e ter u in nezvočnikov na koncu in sredi besede),
- ločeno pisanje predlogov in nikalnice pred glagoli,
- rabo velike začetnice na začetku povedi,
- rabo velike začetnice v lastnih imenih bitij,
- rabo velike začetnice v bližnjih zemljepisnih lastnih imenih,
- rabo velike začetnice v svojilnih pridevnikih, izpeljanih iz lastnih imen bitij,
- rabo končnih ločil (pike, vprašaja, klicaja),
- rabo vejice pri naštevanju,
- številčni zapis glavnih in vrstilni števniki (do 100).

Učenci/učenke razvijajo SLOGOVNO ZMOŽNOST:

- izrekajo isto govorno dejanje (npr. ogovarjanje osebe, pozdravljanje, pozivanje, zahvaljevanje, opravičevanje) na razne načine, nato pa za vsak izrek povedo, v katerih okoliščinah bi ga lahko uporabili, ter vrednotijo njegovo vpludnost,
- vrednotijo vpludnost danih izrekov in jih (po potrebi) zamenjajo z vpludnejšimi,
- razčlenjujejo dane okoliščine sporočanja in uporabijo ustrezen izrek.

Učenci/učenke razvijajo ZMOŽNOST NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA:

- opazujejo nebesedna sporočila (npr. ilustracije, slike, fotografije, piktograme, kretnje, mimiko, držo telesa) in prepoznavajo njihovo vlogo,
- tvorijo nebesedna sporočila (npr. slike, piktograme), predstavljajo jih sošolcem, jih primerjajo z drugimi, presoja-jo in izboljšujejo,
- opazujejo in uporabljajo nebesedne zvočne spremljevalce govorjenja (npr. značilno slovensko besedno in stavčno intonacijo, glasnost, hitrost), prepoznavajo njihovo vlogo in presoja-jo njihovo ustreznost,
- opazujejo nebesedne vidne spremljevalce govorjenja (npr. očesni stik, kretnje, mimiko, držo telesa), prepoznavajo njihovo vlogo in presoja-jo njihovo ustreznost,
- pri govorjenju zavestno uporabljajo nebesedne zvočne in vidne spremljevalce govorjenja, nato sodelujejo v pogo-
voru o njihovi ustreznosti.

Učenci/učenke med razvijanjem vsake od navedenih zmožnosti presoja-jo učinek pridobljenega vsebinskega in pro-
cesnega znanja na to svojo zmožnost ter izdelajo načrt za njeno izboljšanje.

RAZVIJANJE METAJEZIKOVNE ZMOŽNOSTI

Učenci/učenke ob opazovanju, razčlenjevanju, razvrščanju in vrednotenju jezikov, sporazumevalnih dejavnosti, besedil, povedi in besed spoznavajo naslednje jezikoslovne izraze ter jih razumejo in uporabljajo:

- prvi/materni in tuji jezik,
- knjižni in neknjižni jezik,
- državni jezik,
- besedilo, poved, beseda, glas, črka,
- velika in mala začetnica,
- pika, vprašaj, klicaj, vejica,
- pozdrav, voščilo, čestitka, vabilo.

3.1.1.2 Razvijanje recepcijske zmožnosti z branjem, poslušanjem (gledanjem uprizoritev) umetnostnih besedil in govorjenjem, pisanjem o njih

1.	2.	3.
1 KNJIŽEVNA BESEDILA		
Učenci/učenke poslušajo/berejo svoji starosti primerna književna besedila in govorijo/pišejo o njih. Spoznava v učnem načrtu predlagana besedila oziroma druga besedila po izbiri učitelja in učencev. Razvijajo zmožnost sprejemanja književnih besedil/recepcijsko zmožnost – doživljanje, razumevanje in vrednotenje književnih besedil: • prepoznavajo govorni položaj poslušanja/branja književnih besedil in pripravijo ustrezen model odzivanja; • pripravijo se na ustvarjalen dialog z besedilom – oblikujejo obzorje pričakovanj, • izražajo in primerjajo svoje doživljanje, čustva, predstave in misli, ki se jim vzbudijo ob poslušanju/branju, • zaznajo/ugotavljajo razlike v doživljanju in razumevanju istega besedila in različnost na ravni opažanja sestavin besedila, • ob ponovnem branju/poslušanju zaznavajo sprva prezrte/preslišane sestavine književnega besedila, • govorijo o razlogih, zakaj se jim kaj zdi pomembno, • ob ponovnem poslušanju/branju besedila in pogovoru o njem poglobljajo prvotno doživljanje in razumevanje ter izražajo mnenje o besedilu (predvsem govorno vrednotenje), • posamezna besedila tudi medbesedilno primerjajo in vrednotijo.		
KNJIŽEVNE ZVRSTI IN VRSTE Učenci/učenke si ob imenu književne zvrsti/vrste oziroma po poslušanju nekaj verzov/povedi priključijo v spomin svoje literarnoestetske izkušnje s to književno zvrstjo/vrsto. Na podlagi tega oblikujejo svoje pričakovanje. V šolski interpretaciji opazujejo posamezne prvine besedila in delna »spoznanja« povezujejo v odzive na celotno besedilo.		
1. Poezija		
Učenci poslušajo/berejo pesem, jo doživljajo, opazujejo, izražajo razumevanje in vrednotijo. • Naslov pesmi povežejo z besedilom (prepoznajo naslov kot del besedila). • Opazujejo pesem in zaznavajo kitico kot zgradbeno in pomensko enoto. • Izražajo svoje razumevanje pesmi in ga primerjajo z razumevanjem sošolcev; ob ponovnem branju poglobljajo razumevanje. • Zaznavajo in doživljajo zvočnost pesmi (ritem in rimo) in jo povezujejo z njeno sporočilnostjo. • Zvok besede in zvočno slikanje (onomatopoijske/podobnogloblasje) povezujejo s podobami, ki jih vzbujajo besedila. • Ustrezno se odzovejo na čustvene sestavine besedila (vesela, žalostna pesem). • Primerjajo tematsko sorodne pesmi.		

- Ugotavljajo podobnosti in razlike v različnih pesmih.
- *Ob poslušanju razvijajo asociativne zmožnosti*
- *Zaznavajo rabo čustveno obarvanih besed v pesmi.*
- Ob koncu triletnja razlikujejo pomensko podobne besede in pojasnjujejo pomen manj običajnih besed v pesmi.

2. Proza

Učenci poslušajo/berejo prozo, jo doživljajo, opazujejo, razumevajo in vrednotijo:

1.	• Poslušajo zgodbo ob znani slikanici, nato jo »berejo« in nazadnje samostojno berejo.
2.	• Po poslušanju berejo književno besedilo. <i>Tiho (poltiho) berejo še neznano krajše besedilo (slikanico).</i>
• Berejo: bogato ilustrirane pravljice, že znane pravljice, nove pravljice
3.	• Tiho in poltiho berejo neznano umetnostno besedilo, (pravljice in pripovedi).
• <i>Zbrano berejo daljša besedila.</i>

- Spoznavajo in opazujejo razlike med svetom, v katerem živijo, in domišljijским svetom v književnem besedilu.
- Razlikujejo med realnim svetom in domišljijским svetom pravljice.
- Prepoznajo pravljične prvine, značilne književne osebe, čudeže in pravljično dogajanje, nedoločenost kraja in časa dogajanja,
- V tretjem razredu ločujejo pravljico in pripoved.
- Izražajo mnenje o književnem besedilu.

2.1 Književna oseba – razvijajo zmožnost predstavljanja, vživljanja v osebo, »poistovetenja« z njo in privzemanja vloge osebe.

- Poiščejo podobnosti in razlike med književno osebo in seboj, se vanjo vživijo.
- Prepoznajo glavno književno osebo, ločujejo dobre/slabe osebe, izpostavljajo njihove lastnosti in motive za njihovo ravnanje, ki jih poznajo iz lastne izkušnje.
- Upovedujejo čutnodomišljiske predstave književnih oseb in pri tem upoštevajo podatke iz književnega besedila.
- Upovedujejo čustva in razpoloženja književnih oseb, *ugotovitve utemeljujejo s podatki iz besedila.*
- Narišejo svojo čutnodomišljisko predstavo književne osebe, to predstavo izrazijo s kombinacijo risbe in zapisa (strip).
- Povedo, kako si predstavljajo književne osebe, in svoje predstave primerjajo s predstavami sošolcev.

2.2 Književni prostor in čas – razvijajo zmožnost doživljanja in razumevanja:

- Ločujejo realni in domišljijški svet, razlikujejo pravljični in realistični dogajalni prostor in čas (nekoč, sedaj).

2.3 Dogajanje in tema – razvijajo zmožnost razumevanja:

- Zaznavajo in doživljajo posamezne dogodke v književnem besedilu kot zaokrožene celote. Dogajanje povezujejo s svojimi izkušnjami.
- Sledijo zaporednemu toku dogodkov.
- Obnavljajo vsebino besedila ustno, z risbo, s kombinacijo risbe in zapisa (strip), pisno tako, da dogodke iz književnega besedila razvrščajo (vzročno-posledično, časovno).
- Z učiteljevo pomočjo izluščijo temo/*sporočilo* besedila.

2 GLEDALIŠČE, RADIJSKA IGRA IN FILM

Učenci/učenke si ogledajo gledališko/lutkovno predstavo, risanko ali film (lahko tudi na videoposnetku) oziroma poslušajo radijsko igro:

- Neposredno po ogledu in poslušanju izražajo svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje ter jih primerjajo z doživljanjem, razumevanjem in vrednotenjem sošolcev.
- Primerjajo ga/jo z literarno predlogo.
- Pri radijski igri izhajajo iz zvočne opreme radijskega besedila.
- Prepoznajo značilnosti glavne književne osebe in drugih pomembnih oseb, zaznavajo in doživljajo dogajalni prostor in druge prvine gledališkega/filmskega/radijskega dogodka.
- Razumejo potek dogajanja v predstavi.
- Pogovarjajo se o tem, kaj in zakaj jih je v predstavi pritegnilo/odvrnilo.
- *Spoznajo razlike med gledališko predstavo, radijsko igro, risanko in filmom; spoznajo posebnosti medijev.*

RAZVIJANJE RECEPCIJSKE ZMOŽNOSTI S TVORJENJEM/(PO)USTVARJANJEM OB UMETNOSTNIH BESEDILIH (PISANJE/INTERPRETATIVNO BRANJE/GOVORJENJE)

Učenci razvijajo recepcijsko zmožnost (doživljanje, razumevanje in vrednotenje književnih besedil), tako da se govorno (po)ustvarjalno in z govornimi nastopi odzivajo na književna besedila oziroma pišejo (po)ustvarjalna besedila, ki vključujejo prvine umetnostnega jezika.

1. GOVORJENJE/PISANJE

Poezija

- Ustvarjajo zvoke z jezikovnimi in nejezikovnimi sredstvi.
- Tvorijo zvočne nize, prepoznajo in posnemajo izrazite vzorce iz pesmi, po vzorcu tvorijo onomatopoijo/podobnoglasje.
- Tvorijo izrazita ritmična besedila.
- Tvorijo zvočne nize, prepoznajo in posnemajo izrazite vzorce iz pesmi, po vzorcu tvorijo onomatopoijo/podobnoglasje.
- Iščejo besedne dvojice, ki se rimajo, dopolnjujejo manjkajoče rime na koncu verza, *skušajo tvoriti enokitične pesmi.*
- *Tvorijo sopomenske nize (nevtralna in zaznamovana raba).*
- Nizajo prilastke ob tematskem jedru in tako razvijajo zmožnost razumevanja besednih zvez.
- Zapisujejo asociacije ob besedi (tematski besedni asociogram).

Proza

Razvijajo zmožnost vživljanja v osebo, »poistovetenja« z njo/privzemanja vloge književne osebe tako, da:

- upovedujejo domišljajske svetove z upoštevanjem žanrskih določil: rišejo, rišejo in pišejo strip ali v besedilu pojasnjujejo razloge za ravnanje književnih oseb.

Dramatika

- Dramatizirajo pravljico; *izdelajo lutke*.
- V skupini dramatizirajo pesem ali prozno besedilo.

2. GLASNO INTERPRETATIVNO BRANJE KNJIŽEVNIH BESEDIL

Učenci/učenke se pripravijo na glasno branje in glasno berejo književno besedilo. Pri tem z glasom (so) oblikujejo besedilno stvarnost ter tako posredno izražajo svoje literarnoestetsko doživetje.

Glasno berejo pesmi, prozo in dramatiko:

- Berejo pesmi; s posebej oblikovanim govorom izražajo razpoloženje (doživeto recitirajo).
- Pri pripovedovanju/branju pravljic uporabljajo poseben način govora, t. i. »pravljичni ton«.
- Pri pripovedovanju/branju pripovedi s posebej oblikovanim govorom označijo osebe.
- Samostojno berejo krajše dramsko besedilo po vlogah.
- Za dramsko osebo poiščejo primeren glas in ga spreminjajo glede na spreminjajoče se lastnosti oseb.
- Ob branju krajšega dramskega prizora razlikujejo navedbo osebe od njenega dramskega govora.
- V razredu uprizorijo dramsko besedilo (književno besedilo dramatizirajo in nadgradijo z gledališkimi izraznimi sredstvi: igra vlog, izdelava lutk, nakazovanje scene, kostumov).

3. GOVORNI NASTOPI

Učenci/učenke ob koncu triletja opravijo samostojni govorni nastop o poslušanem/prebranem besedilu. Upoštevajo načela učinkovitega govornega nastopanja, ki so jih usvojili pri jezikovnem pouku.

Samostojno govorijo (izbirno) o svojih bralnih izkušnjah ali pa predstavijo svoje (po)ustvarjalno besedilo:

- **Predstavijo svojo bralno izkušnjo:**
 - Obnovijo znano književno besedilo in pojasnijo, zakaj so ga prebrali.
 - Predstavijo svojo čutnodomisljajsko predstavo te književne osebe iz pravljice ali prebrane knjige.
 - Deklamirajo/recitirajo pesem.
- **Predstavijo svoje (po)ustvarjalno besedilo:**
 - Predstavijo narobe pravljico, nadaljevanje zgodbe ipd.

PRIDOBIVANJE LITERARNOVEDNEGA ZNANJA

1.	2.	3.
Učenci/učenke ob razvijanju zmožnosti doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil razumejo in uporabljajo naslednje izraze, ki so jih spoznali že pri italijanščini:		
• pesem, pravljica, • naslov, • pesnik/pisatelj, • ilustrator.	• kitica, • igralec, • oder, igra (lutkovna).	• odlomek, • pripoved, • književna oseba.

Cilji književnega pouka se uresničujejo ob predlaganih besedilih, navedenih v prilogi tega UN.

3.1.2 Drugo triletje

3.1.2.1 Jezikovni pouk

OBLIKOVANJE IN RAZVIJANJE ZAVESTI O JEZIKU, NARODU IN DRŽAVI

Učenci/učenke sodelujejo v vodenih pogovorih:

- o sporazumevalnih dejavnostih in o sredstvih za sporazumevanje,
- o vlogi slovenščine v njihovem življenju in o svojem odnosu do nje, svoji in tuji dvojezičnosti – predstavijo prednosti in slabosti rabe dveh materinščin,
- o vzrokih za učenje drugega jezika in tujih jezikov ter o spoznavnih, duševnostnih in pragmatičnih prednostih prvega/maternega jezika pred drugim/tujimi jeziki,
- o jezikih v Republiki Sloveniji in o posebnem statusu slovenščine v Republiki Sloveniji,
- o državnih jezikih v sosednjih državah in v drugih državah EU,
- o statusu slovenščine v organih EU,
- o statusu italijanščine v delu Slovenske Istre in madžarščine v delu Prekmurja,
- o Slovencih zunaj Republike Slovenije ter o njihovi rabi in znanju slovenščine,
- o rabi knjižnega (zbornega) in neknjižnega jezika ter o svojem znanju slovenskega knjižnega jezika.

Učenci/učenke, katerih prvi/materni jezik ni slovenščina:

- predstavijo sošolcem svoj prvi/materni jezik, okoliščine, v katerih ga uporabljajo, in svoj odnos do njega,
- povedo, kje, kako, zakaj in čemu so se naučili slovenščine ter v katerih okoliščinah jo uporabljajo,
- primerjajo okoliščine rabe prvega/maternega jezika in slovenščine,
- primerjajo svoj odnos do prvega/maternega jezika in do slovenščine,
- primerjajo svoje znanje prvega/maternega jezika in slovenščine,
- predstavijo vzroke za svoje nadaljnje učenje slovenščine.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI POGOVARJANJA

Poslušaj in gledaj naslednje vrste *posnetih/odigranih* pogovorov (objavljene v raznih medijih) ter nato tudi sami sodeluj v pogovorih iste vrste:

- neuradni osebni pogovor,
- uradni osebni pogovor,
- neuradni telefonski pogovor,
- uradni telefonski pogovor.

Pred poslušanjem in gledanjem se v vodenem pogovoru pripravijo na kritično sprejemanje pogovora, npr.:

- opisujejo potek pogovarjanja,
- naštevajo načela vljudnega pogovarjanja,
- predstavljajo značilnosti dane vrste pogovora,
- povedo, na kaj bodo pozorni med poslušanjem in gledanjem pogovora,
- pripovedujejo o svojih izkušnjah z dano vrsto pogovora.

Med poslušanjem in gledanjem so pozorni na okoliščine pogovora, na zgradbo pogovora, na namen pobudnega in odzivnega sogovorca, na temo in vsebino njunega pogovora ter na besedno in nebesedno govorico sogovorcev.

Po poslušanju in gledanju:

- razčlenjujejo, obnovijo in vrednotijo pogovor ter utemeljijo svoje mnenje,
- prepoznavajo in povzemajo značilnosti dane vrste pogovora,
- pripravijo se na sodelovanje v dani vrsti pogovora – v vodenem pogovoru obudijo svoje znanje značilnostih te vrste pogovora ter o načelih vljudnega pogovarjanja, izberejo si sogovorca, z njim določijo okoliščine, temo in vsebino pogovora ter izdelajo strategijo svojega sodelovanja v pogovoru.

S sošolcem ali drugim sogovorcem odigrajo pogovor dane vrste – pri tem posnemajo značilno zgradbo dane vrste pogovora ter upoštevajo načela vljudnega pogovarjanja.

Po pogovarjanju:

- sodelujejo v pogovoru o njem,
- vrednotijo svojo zmožnost pogovarjanja in svoje obvladanje značilnosti dane vrste pogovora,
- izdelajo načrt za razvijanje svoje zmožnosti pogovarjanja.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI DOPISOVANJA

4.	5.	6.
Učenci/učenke berejo naslednje vrste dopisov in jih nato tudi pišejo:		
• neuradno opravičilo, • neuradno prošnjo, • neuradno zahvalo.	• neuradno pismo, • neuradno in uradno voščilo, • neuradno in uradno čestitko.	• neuradno, uradno in javno obvestilo, • mali oglas.

Pred branjem sodelujejo v vodenem pogovoru:

- o svojih izkušnjah z dopisovanjem (npr. o poteku dopisovanja, o namenu dopisovalcev in o vrstah sprejetih/tvorjenih dopisov),
- o značilnostih dane besedilne vrste; peto- in šestošolci tudi o razlikah med neuradnim in uradnim dopisom iste vrste ter o razlogih za te razlike,
- o tem, na kaj bodo pozorni med branjem besedila.

Med branjem so pozorni na zgradbo, obliko in vsebino dopisa.

Po branju:

- prepoznajo okoliščine nastanka besedila (tudi družbeno razmerje med sporočevalcem in naslovnikom) in povedo, iz česa so jih prepoznali,
- prepoznajo namen tvorca besedila ter povedo, iz česa so ga prepoznali,
- prepoznajo sporazumevalno vlogo tvorca besedila (tj. ali daje pobudo ali se odziva), utemeljijo svoje mnenje in tvorijo pred- oziroma pozgodbo,
- povzamejo temo in bistvene podatke,
- predstavijo značilne besedne in nebesedne prvine iz danega besedila ter njihovo vlogo,
- vrednotijo ustreznost, razumljivost in jezikovno pravilnost dopisa,
- predstavijo značilnosti danega dopisa,
- povzemajo značilnosti dane vrste dopisov in jih primerjajo z značilnostmi dopisov druge vrste; peto- in šestošolci primerjajo tudi istovrstne neuradne in uradne dopise,
- pripravijo se na pisanje dopisa dane vrste – v vodenem pogovoru obnovijo svoje znanje o načelih vljudnega dopisovanja in o značilnostih dane besedilne vrste ter izdelajo načrt.

Pišejo dopis, tj. pretvarjajo »načrt« v besedilo – pri tem upoštevajo značilnosti dane besedilne vrste (npr. zgradbo, obliko, besedne prvine) ter pazijo na ustreznost, razumljivost in jezikovno pravilnost besedila pa tudi na čitljivost in estetskost pisave. Besedilo preberejo, najdejo napake in jih odpravijo ter besedilo še enkrat napišejo.

Po pisanju:

- primerjajo svoja besedila, jih vrednotijo in utemeljujejo svoje mnenje,
- odpravijo svoje napake oziroma izboljšajo svoj dopis,
- vrednotijo svojo zmožnost dopisovanja in svoje obvladanje značilnosti dane vrste dopisa,
- izdelajo načrt za razvijanje svoje zmožnosti dopisovanja.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI KRITIČNEGA SPREJEMANJA ENOGOVORNIH NEUMETNOSTNIH BESEDIL

4.	5.	6.
Učenci/učenke sprejemajo (tj. <i>berejo in/ali poslušajo in gledajo</i>)* kratka enogovorna neumetnostna besedila (objavljena v raznih medijih), in sicer:		
• opis predmeta, • opis živali, • opis poti, • novico o aktualnem/zanimivem dogodku.	• opis osebe, <i>znanih osebnosti</i>, • opis poklica, • obnovo besedila (<i>članka/knjige ...</i>), • opis življenja vrstnikov/drugih oseb, • <i>opis ljudskega običaja</i>,	• opis <i>igre/športa</i>, • navodilo za delo, • opis rastline, • besedilo ekonomske propagande, • preprosto definicijo pojma,
	• aktualno/zanimivo publicistično besedilo katere koli vrste.	

* Branje in poslušanje (z gledanjem) naj bosta čim bolj enakovredno zastopana.

Pred sprejemanjem sodelujejo v vodenem pogovoru:

- o strategijah poslušanja oziroma branja enogovornih neumetnostnih besedil,
- o načelih učinkovitega poslušanja oziroma branja enogovornih neumetnostnih besedil,
- o značilnostih dane besedilne vrste,
- o svojih izkušnjah z dano besedilno vrsto,
- o svojih pričakovanjih do danega besedila in
- o tem, na kaj bodo pozorni med sprejemanjem besedila.

Med sprejemanjem skušajo biti pozorni na pomensko in stvarno stran besedila; če želijo, besedilo še enkrat sprejemajo.

Po (ponovnem) sprejemanju:

- prepoznavajo okoliščine nastanka besedila in povedo, iz česa so jih prepoznali,
- prepoznavajo namen tvorca besedila in povedo, iz česa so ga prepoznali,
- prepoznavajo temo, podteme/ključne besede in bistvene podatke, strukturirajo jih v obliki miselnega vzorca, dispozicijskih točk, preglednice ipd. ter nato obnovijo besedilo,
- predstavljajo vlogo nebesednih prvin,
- predstavljajo značilnosti danega besedila (tj. zgradbo, besedne prvine), in sicer le tistega, ki ga nato tudi tvorijo,
- vrednotijo razumljivost, zanimivost, resničnost, aktualnost, uporabnost, živost, ustreznost in učinkovitost besedila ter utemeljijo svoje mnenje,
- vrednotijo svojo zmožnost kritičnega sprejemanja takih besedil ter izdelajo načrt za razvijanje te svoje zmožnosti,
- se pripravijo na tvorjenje podobnega besedila (če je to načrtovano v sklopu Razvijanje zmožnosti tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil).

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI TVORJENJA ENOGOVORNIH NEUMETNOSTNIH BESEDIL

4.	5.	6.
Učenci/učenke tvorijo (tj. govorno nastopajo in/ali pišejo) enogovorna besedila, in sicer: • pripovedujejo o tem, kar so doživeli/videli/slišali, • obnavljajo neumetnostno ali umetnostno besedilo, • predstavljajo svoje poklicne ipd. načrte, • tvorijo besedilo tiste vrste, ki so jo pred tem že sprejemali, tj.:		
– opis predmeta, – opis živali, – opis poti v šolo/katere druge poti.	– opis osebe, – opis poklica, – <i>opis življenja vrstnikov/drugih oseb</i>, – <i>opis ljudskega običaja</i>.	– <i>opis rastline</i>, – opis igre/športa, – navodilo za delo, – preprosto definicijo pojma.

DEJAVNOSTI UČENCEV/UČENK OB GOVORNEM NASTOPANJU:

Pred govornim nastopom:

- sodelujejo v vodenem pogovoru o značilnostih dane vrste besedila, o strategijah govornega nastopanja in o načelih učinkovitega govornega nastopanja;
- **z učiteljevo pomočjo ali samostojno** izdelajo ogrodje miselnega vzorca (s ključnimi besedami in z bistvenimi podatki);
- po raznih virih iščejo manjkajoče podatke in jih vpišejo v ogrodje miselnega vzorca;

- določijo zaporedje potem in bistvenih podatkov, za pripovedovalna besedila ustvarjajo še uvod in zaključek;
- pretvorijo miselni vzorec v pisno zasnovo govornega nastopa;
- pisno zasnovo govornega nastopa večkrat preberejo, odpravijo napake ter si skušajo popravljeno besedilo čim bolj zapomniti.

Med govornim nastopom:

- napovedo temo in besedilno vrsto;
- govorijo ob pisni zasnovi, in to čim bolj razločno, naravno in knjižno.

Po govornem nastopu poslušajo mnenja sošolcev, vrednotijo svojo zmožnost govornega nastopanja ter izdelajo načrt za razvijanje te svoje zmožnosti.

DEJAVNOSTI UČENCEV/UČENK OB PISANJU ENOGOVORNIH BESEDIL:

Pred pisanjem:

- sodelujejo v vodenem pogovoru o značilnostih dane vrste besedila, o strategijah pisanja »spisov« in o načelih učinkovitega pisanja »spisov«;
- **z učiteljevo pomočjo ali samostojno** izdelajo ogrodje miselnega vzorca (s ključnimi besedami in z bistvenimi podatki);
- po raznih virih iščejo manjkajoče podatke in jih vpišejo v ogrodje miselnega vzorca;
- določijo zaporedje potem in bistvenih podatkov, za pripovedovalna besedila ustvarjajo še uvod in zaključek.

Med pisanjem osnutka:

- napišejo naslov in besedilno vrsto;
- pretvorijo miselni vzorec v zapisano besedilo – pri tem členijo besedilo na odstavke, pripovedovalno besedilo pa tudi na uvod, jedro in zaključek.

Po pisanju osnutka:

- preberejo besedilo in najprej sami, nato pa ob pomoči (jezikovnih) priročnikov/sošolcev/učitelja/staršev prepoznajo vsebinske, slogovne, slovnične in pravopisne napake ter jih odpravijo;
- prepišejo besedilo; pri tem pazijo na oblikovanost zapisanega besedila ter na čitljivost in natančnost pisave;
- primerjajo svoja besedila, jih presojajo in izboljšujejo;
- vrednotijo svojo zmožnost pisanja enogovornih besedil ter izdelajo načrt za razvijanje te svoje zmožnosti.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI SELEKTIVNEGA BRANJA

Učenci/učenke berejo javno obvestilo v obliki seznama (npr. **cenik/jedilni list/telefonski imenik/vozni red/TV-spored/vremensko napoved** ipd.). V vsakem razredu naj si ogledajo najmanj dve taki besedili. Nato:

- poimenujejo dano vrsto seznama,
- predstavijo vlogo besednih in nebesednih prvin,
- povedo, kdo je tvorec takih seznamov,
- povedo, komu so namenjeni taki sezname, kako pridejo do naslovnika ter čemu in v katerih okoliščinah jih ljudje berejo/uporabljajo,
- pripovedujejo o svojih izkušnjah z branjem takih seznamov,
- primerjajo branje seznamov z branjem časopisnega ali strokovnega besedila,
- poiščejo zahtevani podatek (tudi v njegovem nebesednem delu),
- primerjajo podatke s seznama in jih razvrščajo ipd.,
- vrednotijo svojo zmožnost selektivnega branja in izdelajo načrt za razvijanje te svoje zmožnosti.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI IZPOLNJEVANJA OBRAZCEV

Učenci/učenke si ogledajo obrazec (npr. **vprašalnik o osebnih podatkih/anketni list/naročilnico/prijavnico** ipd.).

V vsakem razredu naj si ogledajo najmanj eno tako besedilo. Nato:

- poimenujejo dano vrsto obrazca,
- predstavljajo vlogo besednih in nebesednih prvin,
- povedo, kako pridejo taki obrazci do naslovnika, čemu in v katerih okoliščinah jih ljudje izpolnjujejo,
- pripovedujejo o svojih izkušnjah z izpolnjevanjem takih obrazcev,
- povedo, kako izpolnjujejo take obrazce,
- ob učiteljevi pomoči ali sami izpolnjujejo obrazec ter pri tem upoštevajo pravila za izpolnjevanje,
- vrednotijo učinkovitost, ustreznost, razumljivost in jezikovno pravilnost obrazca ter predlagajo popravke/izboljšave,
- vrednotijo svojo zmožnost izpolnjevanja obrazcev ter izdelajo načrt za razvijanje te svoje zmožnosti.

RAZVIJANJE JEZIKOVNE IN SLOGOVNE ZMOŽNOSTI TER ZMOŽNOSTI NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA (ZA IZBOLJŠANJE SPORAZUMEVALNE ZMOŽNOSTI)

Učenci/učenke razvijajo POIMENOVALNO ZMOŽNOST:

- pred sprejemanjem besedil ali po njem predstavijo pomen dane besede/besedne zveze iz besedila,
- k danim besedam dodajajo besede protipomenke, sopomenke, nadpomenke, podpomenke ter besede iz iste besedne družine,
- ob danem korenu navajajo besede iz iste besedne družine,
- po analogiji tvorijo pridevniške izpeljanke za izvor in namembnost ter samostalniške izpeljanke za nosilca lastnosti, za napravo in za abstraktno lastnost, po analogiji tvorijo manjšalnice/ljubkovalnice, ženski par moškemu, samostalniške izpeljanke za živega in neživega vršilca dejanja ter za dejanje in za prostor dejanja, pridevniške izpeljanke za svojino in za snovnost ipd.,
- navajajo pomen dane večpomenske besede in jih ponazorijo v povedih,
- v besedilu/povedih poiščejo besede/besedne zveze s prenesenim pomenom, jih razložijo in smiselno uporabijo v novih povedih,
- berejo/poslušajo preproste pomanjkljive definicije (brez definirane pojma) in poimenujejo definirani pojem,
- tvorijo preproste definicije danih besed/pojmov,
- med tvorjenjem besedil poimenujejo bitja, predmete, dejanja, lastnosti ... s knjižnimi besedami in pazijo, da ne ponavljajo istih besed,
- prepoznavajo poimenovalne napake v svojih in tujih besedilih ter jih odpravljajo.

Učenci/učenke razvijajo SKLADENJSKO ZMOŽNOST:

- po sprejemanju besedil predstavijo pomen dane povedi/zveze povedi,
- iz niza besed (v imenovalni/slovarski obliki) tvorijo poved in pri tem pazijo na njihova pomenska in oblikovna razmerja,
- nepopolne povedi dopolnijo s pomensko in oblikovno pravičnimi besedami,
- iz trdilnih povedi delajo nikalne in pri tem pazijo na oblikovne spremembe besed v povedi,
- v povedih odpravljajo »kritična mesta« v svojem praktičnem obvladanju slovnice (npr. poznavanju in izražanju spola in števila samostalnikov, v sklanjanju samostalnikov, pridevnikov, osebnih zaimkov in vprašalnic kdo/kaj, v rabi vprašalnic kdo/kaj ter kakšen in kateri, v stopnjevanju pridevnikov z obrazil, v tvorbi in spreganju glagolskih časovnih oblik, v rabi nedoločnika in namenilnika ter naklonskih oblik ipd.),

- opazujejo dogodek (oziroma slike dejanj istega dogodka) ter razvrščajo njegova dejanja glede na čas sporočanja in glede na njihovo zaporedje; svoje ugotovitve izražajo v povedih in pri tem vadijo:
 - rabo časovnih prislovov najprej/potem/nazadnje,
 - rabo veznika ko;
- poročajo o prvotnem dogodku s premim govorom in z odvisnim govorom ter pretvarjajo premi govor v odvisnega,
- opazujejo zvezo dveh časovno povezanih povedi in povedo, ali sta dejanji potekali istočasno ali ne; nato izrazijo istočasnost z veznikom medtem ko, nesočasnost pa z veznikom ko/potem ko; pozneje izrazijo istočasnost s predlogom med, nesočasnost pa s predlogom pred oziroma po,
- opazujejo zvezo dveh vzročno-posledično povezanih povedi in povedo, v kateri povedi je predstavljen vzrok in v kateri posledica; nato izrazijo posledico z veznikom zato oziroma vzrok z veznikom ker; pozneje izrazijo vzrok s predlogom zaradi,
- opazujejo zvezo dveh namerno-posledično povezanih povedi in povedo, v kateri povedi je predstavljen namen in v kateri posledica; nato izrazijo namen z veznikom da bi,
- opazujejo zvezo dveh pogojno-posledično povezanih povedi in povedo, v kateri povedi je predstavljen pogoj in v kateri posledica; nato izrazijo pogoj z veznikom če (bi/bo),
- *pretvarjajo skladenjsko zapletene povedi v preprostejše*,
- opazujejo zvezo dveh povedi s ponovljeno besedo, odkrivajo napako in jo odpravijo tako, da ponovljeno besedo izpustijo oziroma zamenjajo s sopomenko ali z osebnim/kazalnim/oziralnim zaimkom,
- med tvorjenjem besedil skladajo besede v povedi, povedi v zveze povedi in replike v zveze replik – pri tem upoštevajo pomenska in oblikovna razmerja,
- prepoznavajo preproste skladenjske napake, ki so posledica interference oziroma vpliva italijanščine, v svojih in tujih besedilih ter jih odpravljajo.

Učenci/učenke razvijajo PRAVOREČNO ZMOŽNOST:

- poslušajo knjižno izreko in si jo skušajo uzavestiti,
- spoznajo slovenske knjižne samoglasnike ter vadijo in utrjujejo njihovo izreko (v besedah); razumejo strokovna izraza samoglasnik, soglasnik,
- vadijo in utrjujejo knjižni izgovor posameznih besed in povedi,
- skušajo med govornim nastopanjem in med pogovarjanjem z učiteljem govoriti čim bolj knjižno,
- prepoznavajo pravorečne napake v svoji in tuji govorici in jih odpravljajo.

Učenci/učenke razvijajo PRAVOPISNO ZMOŽNOST:

- opazujejo zapis besed in povedi ter prepoznavajo in usvajajo:
 - zapis »nekritičnih glasov«,
 - ločeno pisanje nikalnice pred glagoli,
 - rabo velike začetnice na začetku povedi,
 - rabo velike začetnice v lastnih imenih bitij,
 - rabo velike začetnice v bližnjih zemljepisnih lastnih imenih,
 - pisanje »kritičnih glasov« (npr. polglasnika, u in nezvočnikov na koncu in sredi besede, w/M na začetku besede, soglasniških sklopov lj/nj), in tistih glasov in glasovnih sklopov, ki se v italijanščini drugače pišejo/izgovarjajo: ž, h, č, ž, š, k, j, g, c, z, s in dvočrkja: lj, nj, ij, ji, če, či, še, ši,
 - pisanje predlogov ločeno od naslednje besede,

- izbiro variante predloga z/s in k/h,
- pisanje nikalnice ne pred glagoli *in drugimi besedami*,
- deljenje domačih besed,
- pisanje glavnih in vrstilnih števnikov do 100 in stotic s številkami in z besedami,
- pisanje glavnih in vrstilnih števnikov od 100 do 1000 (razen stotic) s številkami *in z besedami*,
- pisanje začetka povedi,
- pisanje lastnih imen bitij,
- pisanje svojilnih pridevnikov iz lastnih imen bitij,
- pisanje bližnjih/znanih/slovenskih eno-/večbesednih zemljepisnih lastnih imen,
- pisanje znanih eno-/večbesednih stvarnih lastnih imen,
- *pisanje izrazov spoštovanja*,
- pisanje vrstnih pridevnikov iz zemljepisnih lastnih imen,
- *pisanje funkcijskih nazivov*,
- pisanje imen dni in mesecev,
- pisanje imen praznikov,
- pisanje imen jezikov,
- rabo končnih ločil (pike, vprašaja, klicaja) na koncu enostavnih in večstavčnih povedi,
- rabo vejice pri naštevanju in med stavki,
- rabo ločil v premem govoru (s spremnim stavkom pred dobessednim navedkom ali za njim),
- rabo oklepaja,
- pisanje krajšav (tj. okrajšav, kratic in simbolov),
- med pisanjem členijo besedilo na odstavke, upoštevajo pravopisna pravila, skrbijo za čitljivost in estetskost pisave, ustrezno se odločajo za pisanje s pisanimi oziroma tiskanimi črkami ipd.,
- uporabljajo pravopisne priročnike (v knjižni in elektronski obliki), pri oblikovanju besedil z računalnikom pa tudi urejevalnike besedil,
- prepoznavajo pravopisne napake v svojih in tujih besedilih, jih odpravljajo in utemeljijo svoje popravke.

Učenci/učenke razvijajo SLOGOVNO ZMOŽNOST:

- izrekajo isto govorno dejanje (npr. pozdravljanje, pozivanje, opravičevanje, zahvaljevanje) na razne načine, vrednotijo vpljudnost vsakega izreka in predstavijo zanj ustrezne okoliščine,
- vrednotijo vpljudnost danih izrekov in jih (po potrebi) zamenjajo z vpljudnejšimi,
- po sprejemanju besedila sklepajo o okoliščinah nastanka besedila in povedo, iz katerih prvin besedila so jih prepoznali,
- pred tvorjenjem besedila razmišljajo o okoliščinah sporočanja in o značilnostih dane besedilne vrste, med tvorjenjem pa izbirajo okoliščinam in besedilni vrsti ustrezne besede, besedne zveze, stavčne vzorce ipd.,
- prireajo isto besedilo za razne naslovnike in pojasnjujejo svoje priredbe,
- prepoznavajo svoje in tuje slogovne napake, jih odpravljajo in utemeljujejo svoje popravke.

Učenci/učenke razvijajo ZMOŽNOST NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA:

- povedo, na kaj so med poslušanjem govorca/sogovorca najbolj pozorni,
- naštejejo nekaj vidnih in zvočnih nebesednih spremljevalcev govorjenja ter povedo, s katerimi imajo največ težav,
- poslušajo in gledajo govorce, opazujejo nebesedne spremljevalce njihovega govorjenja, jih poimenujejo ter vrednotijo njihovo ustreznost,

- med govornim nastopanjem zavestno uporabljajo nebesedne spremljevalce govorjenja, nato poslušajo mnenja sošolcev o njihovi ustreznosti ter izražajo svoje (ne)strinjanje z njimi,
- opazujejo nebesedna zapisana sporočila (npr. piktograme, grafikone, zemljevide, slike) ter predstavljajo njihovo vlogo in pomen,
- predstavljajo/ponazarjajo podatke iz besedil z nebesednimi sporočili (npr. s piktogrami, z grafikoni, zemljevidi),
- opazujejo zapisano besedilo in povedo, ali je tvorjeno samo z besednim jezikom; poimenujejo nebesedne spremljevalce pisanja (npr. velikost in barvo papirja, barvo, velikost, obliko in čitljivost črk ipd.),
- v zapisanem besedilu opazujejo nebesedne spremljevalce pisanja, predstavljajo njihovo vlogo ter vrednotijo njihovo ustreznost in učinkovitost,
- med pisanjem zavestno uporabljajo nebesedne spremljevalce pisanja, nato poslušajo mnenja sošolcev o njihovi ustreznosti ter izražajo svoje (ne)strinjanje z njimi.

Učenci/učenke med razvijanjem vsake od navedenih zmožnosti presojujejo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na to svojo zmožnost ter izdelajo načrt za njeno izboljšanje.

RAZVIJANJE METAJEZIKOVNE ZMOŽNOSTI

Učenci/učenke iz predmeta italijanščina prenesejo in uporabijo znanje o načelih uspešnega dvogovornega in enogovornega sporazumevanja, o strategijah sprejemanja in tvorjenja neumetnostnih besedil, o merilih za vrednotenje besedil, o merilih za vrednotenje zmožnosti sprejemanja in tvorjenja besedil in o značilnostih tistih besedilnih vrst, ki jih nato sami tvorijo, ter vse to upoštevajo pri sprejemanju in tvorjenju besedil.

Učenci/učenke sistematično usvajajo POMENSKE, SLOGOVNE, OBLIKOVNE IPD. LASTNOSTI BESEDE:

5.
 - Povedo, ali je dana beseda enopomenska ali večpomenska, in utemeljijo svoj odgovor. Razumejo strokovna izraza enopomenka, večpomenka.
 - V besedilu/povedih poiščejo besede z nasprotnim, enakim/podobnim, ožjim ali širšim pomenom; spoznajo strokovne izraze za te skupine besed. Razumejo strokovne izraze sopomenka, protipomenka, nadpomenka in podpomenka.
 - V besedilu/povedih poiščejo besede iz iste besedne družine; svoje rešitve utemeljijo z določanjem korena teh besed. Razumejo strokovna izraza besedna družina *in koren*.
 - V besedilu/povedih poiščejo besede, s katerimi neposredno poimenujemo bitja, stvari ali pojme; spoznajo strokovni izraz za to skupino besed (tj. samostalnik). Samostalnikom določajo spol in število ter prepoznajo njihovo enospolskost, običajno trištevskost in posebno enoštevskost. Razumejo strokovne izraze samostalnik, spol (moški, ženski, srednji), število (ednina, dvojina, množina).
 - V besedilu/povedih poiščejo besede, s katerimi neposredno poimenujemo lastnost, vrsto ali pripadnost bitja ali stvari; spoznajo strokovni izraz za to skupino besed (tj. pridevnik). Prepoznajo tri vprašalnice zanje in ločijo tri vrste pridevnikov, prepoznajo njihovo trispolskost in trištevskost ter oblikovno odvisnost od samostalnika. Razumejo strokovni izraz pridevnik (lastnostni, vrstni, svojilni).

6.	• V besedilu/povedih opazujejo sklonske oblike istega samostalnika, prepoznavajo spremembe v končnicah in razloge zanje. Odkrijejo šest vprašalnic za sklone in šest slovenskih sklonov ter spoznajo njihova slovenska imena. Razumejo strokovne izraze končnica, osnova, sklanjanje, sklon, imenovalnik, roditelj, dajalnik, tožilnik, mestnik, orodnik. • V besedilu/povedih poiščejo osebne zaimke ter jim določijo vlogo (tj. nanašalnice v sobesedilu/ okoliščinah) in oblikovne lastnosti (tj. osebo, število, spol). Razumejo strokovne izraze osebni zaimke, oseba (prva, druga, tretja). • V povedih stopnjujejo lastnostne pridevnike (z obrazili); nato določajo vlogo pridevniških stopenjskih oblik in spoznajo strokovne izraze zanje. Razumejo strokovne izraze stopnjevanje, osnovnik, primernik in presežnik. • V besedilu/povedih poiščejo besede, s katerimi poimenujemo dejanje ali dogajanje, in spoznajo strokovni izraz za to skupino besed (tj. glagol). Opazujejo vse tri časovne oblike istega glagola ter prepoznavajo njihovo vlogo in spreganje. Razumejo strokovne izraze glagol, sedanjik, preteklik, prihodnjik, spreganje. • V besedilu/povedih poiščejo glagole v osebni obliki in v dveh neosebnih oblikah (tj. v nedoločniku in name-nilniku); opazujejo obliko in rabo nedoločnika in namenilnika. Nato spoznajo pravila uporabe nedoločnika in namenilnika. • V besedilu/povedih poiščejo besede, s katerimi poimenujemo okoliščine (tj. kraj, čas, način) dejanja/ dogaja-nja; nato spoznajo strokovni izraz za to skupino besed (tj. prislov). Prislovom določijo vlogo, naštevajo vprašalnice zanje in ločijo tri vrste prislovov. Razumejo strokovne izraze prislov (krajevni, časovni, načinovni). • V besedilu/povedih poiščejo besede, s katerimi izražamo števila; nato spoznajo strokovni izraz za to skupino besed (tj. števniki). Vprašujejo se po števnikih – uporabljajo dve vprašalnici in tako ločijo dve vrsti števnikov. Razumejo strokovna izraza glavni števniki, vrstilni števniki.
----	---

Učenci/učenke sistematično usvajajo POVEDNO SESTAVO VEČPOVEDNEGA BESEDILA, npr.:

4.	• Zapisano poved primerjajo z zapisano besedo in predstavijo njene razločevalne lastnosti. • Preberejo krajše večpovedno besedilo; nato povedo, iz koliko povedi je. Razumejo strokovni izraz poved. • V zapisanem besedilu poiščejo pripovedne/vprašalne/vzključne povedi. Predstavijo vlogo vsake od teh vrst povedi, njen zapis in izgovor. Razumejo strokovne izraze pripovedna, vprašalna in vzključna poved. • V zapisanem besedilu poiščejo trdilne in nikalne povedi. Predstavijo vlogo vsake od teh vrst povedi in njene razločevalne lastnosti. Razumejo strokovna izraza trdilna in nikalna poved.
6.	• Iz predmeta italijanščina prenesejo svoje vedenje o premem govoru. V zapisanem besedilu poiščejo primer premega govora in ga pretvorijo v odvisnega, pri tem so pozorni na spremembe besednega reda in ostale prilagoditve (oseba, prislov). Razumejo strokovne izraze premi govor, spremni stavek, dobesedni navedek, odvisni govor.

Učenci/učenke postopoma usvajajo POVEDNOZVEZNO SESTAVO ENOGOVORNIH BESEDIL – to delajo tako, da:

- preberejo zvezo dveh povedi, razmišljajo, ali je druga poved pomensko in oblikovno povezana s prvo, odkrivajo pomenske/oblikovne napake ter jih odpravljajo; *nato utemeljijo svoje popravke*;
- preberejo krajše enogovorno besedilo, vrednotijo pomensko in oblikovno povezanost njegovih povedi in odpravljajo napake; *svoje popravke utemeljijo*;
- opazujejo zapisana besedila ter povedo, iz koliko odstavkov so, po čem to vedo in zakaj je besedil členjeno na odstavke; razumejo strokovni izraz odstavek; v pripovedovalnih besedilih poiščejo še uvod in zaključek ter predstavijo njuno vlogo; razumejo strokovne izraze uvod, jedro, zaključek.

Učenci/učenke postopoma usvajajo SEKVENČNO-REPLIČNO SESTAVO DVOGOVORNIH BESEDIL – to delajo tako, da:

- primerjajo pogovor z govornim nastopom in predstavijo značilno sestavo dvogovornih besedil;
- opazujejo zvezo dveh replik, poiščejo pobudno in odzivno repliko, povedo, ali je odzivna replika pomensko povezana s pobudno in ali je prav, da je aktualnostno (skladenjsko) nepopolna/popolna; odkrivajo pomenske/aktualnostne napake v zvezi replik in jih odpravljajo; *nato utemeljijo svoje popravke*;
- preberejo zapis krajšega pogovora, vrednotijo pomensko in aktualnostno povezanost replik v zvezi replik, odpravljajo napake *in utemeljijo svoje rešitve*.

Učenci/učenke iz predmeta italijanščina prenašajo svoje vedenje o TEMELJNIH VRSTAH BESEDIL IN NJIHOVIH ZNAČILNOSTIH:

- primerjajo zasebno in javno besedilo, povzamejo značilnosti javnih besedil. Razumejo strokovna izraza zasebno besedilo, javno besedilo;
- primerjajo neuradno in uradno besedilo, povedo, v katerih okoliščinah je neuradno besedilo ustrezno in v katerih ni. Razumejo strokovna izraza uradno in neuradno besedilo.

Učenci/učenke sproti vrednotijo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja:

- na rabo in razumevanje besed,
- na tvorjenje in na razumevanje povedi,
- na tvorjenje in razumevanje zvez povedi oziroma enogovornih besedil,
- na tvorjenje in razumevanje zvez replik oziroma dvogovornih besedil,
- na poznavanje značilnosti raznih vrst besedil ter na tvorjenje in sprejemanje besedil raznih vrst.

Nato izdelajo načrt za odpravo svojih težav:

- pri rabi in razumevanju besed,
- pri tvorjenju in razumevanju povedi,
- pri tvorjenju in razumevanju zvez povedi oziroma enogovornih besedil,
- pri tvorjenju in razumevanju zvez replik oziroma dvogovornih besedil,
- pri poznavanju značilnosti raznih vrst besedil ter pri tvorjenju in sprejemanju besedil raznih vrst.

3.1.2.2 Razvijanje recepcijske zmožnosti z branjem, poslušanjem (gledanjem uprizoritev) umetnostnih besedil in govorjenjem, pisanjem o njih

4.	5.	6.
1 KNJIŽEVNA BESEDILA		
Učenci/učence berejo/poslušajo svoji starosti primerna književna besedila in govorijo/pišejo o njih. Spoznavajo v učnem načrtu predlagana besedila oziroma druga besedila po izbiri učitelja in učencev (npr. besedila lokalnih avtorjev, besedila, povezana z aktualnimi dogodki ipd.). Razvijajo recepcijsko zmožnost – doživljanje, razumevanje in vrednotenje književnih besedil (šolska interpretacija): pred branjem se pripravijo na ustvarjalni dialog z besedilom (oblikujejo obzorje pričakovanj), po branju/poslušanju primerjajo svoja doživetja, predstave, misli; po razčlenjevanju književnega besedila sintetizirajo spoznanja o besedilu ter izražajo razumevanje celotnega besedila/odlomka in vrednostne sodbe o njem. Posamezna književna besedila tudi medbesedilno primerjajo in vrednotijo. Zavedo se razlik v »branju« (osebne izkušnje, znanje, čustva, razpoloženje ...), ob ponovnem branju in opazovanju poglobljajo svoje razumevanje književnega besedila. Ločujejo umetnostna besedila od neumetnostnih.		
A PRVINE KNJIŽEVNEGA BESEDILA		
Učenci/učence v procesu šolske interpretacije opazujejo posamezne prvine književnega besedila (upoštevajo neposredne in posredne informacije v besedilu). Ugotovitve primerjajo, utemeljujejo/ponazarjajo/zagovarjajo s sklicevanjem na besedilo in logično sklepanje; to izražajo govorno in pisno.		
A 1. Književna oseba		
Razumejo značaj in ravnanje književne osebe, si oblikujejo svojo čutnodomišljijsko predstavo o njej, oblikujejo svoje stališče do njenega ravnanja, opazujejo njene značajske lastnosti, prepoznajo motive za njeno ravnanje, ločijo glavne in stranske osebe. • Svoje mnenje/trditve utemeljujejo – sklicujejo se na književno besedilo.		
A 2. Književni prostor in čas		
• V književnem besedilu najdejo avtorjeve podatke o prostoru in času dogajanja in jih povežejo. • Oblikujejo svojo čutnodomišljijsko predstavo obojega (pri zapolnjevanju nedoločnostnih mest v besedilu dodajajo manjkajoče predstave iz svojih izkušenj, znanja <i>in iz predstav, nastalih ob branju drugih književnih del</i>). • Razvijajo zmožnost slediti dogajanju na več dogajalnih prostorih/časih hkrati in ločeno.		

A 3. Dogajanje, tema/sporočilo

- V književnem besedilu zaznavajo informacije o poteku dogajanja (potrebne podatke za sklenitev dogajalnega toka, ki jih besedilo ne ponuja ali so posredni, zapolnijo s svojo domišljjsko predstavo).
- Sledijo dogajanju na več dogajalnih prostorih in dogajanju, pri katerem se dogajalni časi prepletajo.
- Po branju/poslušanju obnovijo/povzamejo (*bistvene*) dogodke.
- Spremljajo književno dogajanje (tvorijo »dogajalno premico«).
- Spoznavajo značilnosti dogajanja v trivialnem besedilu.
- Z učiteljevo pomočjo ugotavljajo temo in sporočilo književnega besedila.
- Priključijo v spomin književna besedila na isto temo.
- Osrednje teme: otroštvo, družina, nenavadna stvarnost, tradicija in izročilnost, prijateljstvo, odraščanje in vrstništvo, stvarnost kot pustolovščina/skrivnost, *ustvarjalnost*.

A 4. Avtor – pripovedovalec

- Ločujejo avtorja književnega besedila od pripovedovalca.

B KNJIŽEVNE ZVRSTI IN VRSTE

Učenci/učenke ob napovedi branja/poslušanja književne zvrsti/vrste priključijo v spomin temeljna določila književne zvrsti/vrste. Književno besedilo v procesu šolske interpretacije doživljajo, razčlenjujejo, spoznanja primerjajo, utemeljujejo in sintetizirajo (poglobljajo prvotno razumevanje) in besedila vrednotijo. Posamezna besedila primerjajo. Svoje ugotovitve izražajo govorno/pisno. Prepoznavajo/ugotavljajo osnovne značilnosti obravnavanih zvrsti/vrst.

Ločujejo ljudsko književno besedilo od umetnega. V drugi polovici triletnja ločujejo po osnovnih značilnostih pesništvo, pripovedništvo in dramatiko.

B 1. Poezija

- Zaznavajo ritem pesmi (sprva ob pomoči učitelja). Prepoznavajo menjavanje ritma glede na spremembo razporeditve. Doživljajo razliko med hitrim in počasnim ritmom; *opazujejo svoje čustvene odzive na menjave ritma*.
- Doživljajo zvočnost pesmi in opazujejo ponavljanje posameznih glasov.
- Zaznavajo rimo kot zvočni slog.
- Zaznavajo likovno podobo pesmi (pozneje razumevajo tudi povezavo med likovnostjo in sporočilnostjo besedila).
- Zaznavajo členjenost besedila (verz, kitica; nato dolžina verza, število kitic, dolžina kitic).
- Razvijajo asociativne zmožnosti.
- Doživljajo čustveno in domišljjsko bogastvo pesniškega jezika: razlikujejo pomensko podobne besede, razumejo sopomenke, zaznajo pomanjševalnice, *opazijo vidnejše primere besedotvorne inovativnosti v pesemskem besedilu*.
- Zaznavajo in razumevajo preproste primere.
- Zaznavajo in doživljajo rabo nenavadnih besednih zvez, *povezujejo jih s sporočilnostjo besedila*.
- V besedilu opazijo okrasni pridevek.

- Opazujejo rabo okrasnih pridevkov.
- Opazujejo in doživljajo posebnosti besedila: nenavaden besedni red, dolžina povedi, ponavljanje besed/besednih zvez.

- Opazijo rabo stalnih besednih zvez in lažje primere prenovitve klišeja.
- Zaznavajo in razumevajo poosebitev/poosebljanje ter ugotavljajo njen učinek v književnem besedilu.

B 2. Proza

- Berejo/poslušajo pripovedno prozo, in sicer:
 - pravljico (ljudsko, klasično avtorsko in kratko sodobno);
 - priključijo v spomin njene značilnosti (formalni začetek in konec, prepovedi, zapovedi in prerokbe, pravljicična števila, tipične pravljicične osebe);
 - sprejemajo klasične slovenske ljudske pravljice in prepoznavajo njihove tipične značilnosti (pravljicične osebe, motivi, struktura) ter živalske pravljice;
 - fantastično pripoved;
 - realistično kratko pripovedno prozo;
 - realistična daljšo pripovedno prozo (pustolovska pripoved, mladinska detektivka (v leposlovni in trivialni različici).
- Prepoznavajo značilnosti stripa.

B 3. Dramatika

- Opazijo in opišejo zgradbo dramskega besedila (dejanje/prizor; glavno/stransko besedilo – navedba govorečega in njegov govor).
- Sledijo dogajanju, ločijo glavno književno osebo od ostalih književnih oseb, ugotovijo, kaj se ji je zgodilo.

2 GLEDALIŠČE, RADIJSKA IGRA IN FILM

Učenci/učenke si vsako leto ogledajo vsaj po eno gledališko/lutkovno/filmsko predstav (lahko tudi na videoposnetku) in poslušajo posnetek radijske igre. Prepoznavajo osnovne značilnosti posameznih medijev. Posamezne primere predstav primerjajo s književnim besedilom. Doživljanje, razumevanje in vrednotenje izražajo govorno/pisno.

V gledališki/lutkovni predstavi, radijski igri, filmski predstavi:

- Razumejo dramsko dogajanje.
- Razlikujejo glavne in stranske osebe ter zaznavajo njihove lastnosti in čustvena stanja.
- Opazujejo prvine predstave, svoja opažanja primerjajo in utemeljujejo.
- Spoznavajo strokovno besedišče, vezano na medijsko uprizoritev (gledališče, dogajanje, gledalci, režiser, igralci, posamezna vloga, oder; dejanje/prizor; luč, scena, kostumi, glasbena oprema; lutke in vrste lutk, glasbena oprema, zvočni in vizualni učinki).

RAZVIJANJE RECEPCIJSKE ZMOŽNOSTI S TVORJENJEM/(PO)USTVARJANJEM OB UMETNOSTNIH BESEDILIH (PISANJE, INTERPRETATIVNO BRANJE, GOVORJENJE)

Razvijajo recepcijsko zmožnost (doživljanje, razumevanje in vrednotenje književnih besedil), tako da se govorno (po) ustvarjalno in/ali »strokovno« (govorni nastop) odzivajo na književna besedila oziroma pišejo (po)ustvarjalna besedila, ki vključujejo nekatere prvine umetnostnega jezika in/ali druge značilnosti književnega besedila.

1. PISANJE

A Izberejo 2 ali 3 možnosti, ponujene v naslednjih točkah, oziroma najdejo svoji/svoje možnosti.

Razvijajo zmožnosti doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe, prostora, časa, dogajanja in teme:

Upovedujejo svojo čutnodomišljijsko predstavo književnih oseb.

- Pišejo zgodbe.
- Zapisujejo »manjkajoči del zgodbe«.
- Upovedujejo dogajalni prostor in čas (avtorjev opis – predmeti, okoliščine, domišljija, izkušnje, znanje ... – neposredni/posredni besedilni podatki.)
- Tvorijo nove domišljijske svetove s podobnim dogajalnim prostorom in časom, kot je v književnem besedilu; zgodbe, ki se dogajajo danes/v preteklosti/v prihodnosti. Pri tem izhajajo iz znanja in izkušenj.
- Upovedujejo zgodbo tudi s perspektive tistih književnih oseb, ki jim niso blizu.
- Upovedujejo zgodbo vsak s perspektive druge književne osebe.

B Recepcijsko zmožnost oziroma zmožnost razumevanja književnih besedil dokazujejo tako, da tvorijo (po)ustvarjalna besedila oziroma fragmente besedil.

Poezija

- *Ustvarjajo zvočno učinkovite/zanimive kombinacije besed (podobnoglasje/onomatopoiija, zvočno slikanje).*
- *Ustvarjajo rime, rime verze.*
- *Nizajo asociacije, prilastke ob opazni besedi (tematskem jedru).*
- *Tvorijo sopomenske nize, nenavadne besedne zveze, pomanjševalnice, metafore, primere, besedne zveze z okrasnim pridevkom.*

Proza

Pišejo realistične, fantastične in nesmiselne zgodbe.

Napišejo 2 besedili; pri tem lahko izbirajo med naslednjimi možnostmi oziroma najdejo svoje možnosti.

- Spreminjajo književna besedila – predzgodbe, novi konci, manjkajoča poglavja.
- *Posnemajo jezik in slog književnega besedila.*
- Preoblikujejo krajše književno besedilo v strip ali obratno.
- Pišejo zgodbe po vzoru obravnavanih vrst (npr.: lastno pravljico, fantastično pripoved, realistično zgodbo ...).

Dramatika

Izbirno tvorijo 1 enoto (oziroma najdejo svojo možnost):

- Dramatizirajo krajše prozno besedilo.
- Zaigrajo prizor.

2. INTERPRETATIVNO BRANJE KNJIŽEVNEGA BESEDILA

Učenci/učenke se pripravijo na glasno branje in na to, da z glasom (so)oblikujejo besedilno stvarnost.

Poezija

- Razumljivo in doživeto glasno berejo/recitirajo/deklamirajo (upoštevajo hitrost, register, intonacijo, barvo).

Proza

- Glasno razumljivo in interpretativno berejo književnega besedila (upoštevajo slušne prvine govora).

Dramatika

- Glasno berejo besedilo, razčlenjeno na več prizorov, po vlogah – izražanje spremembe razpoloženja oseb, čim bolj naravno govorjenje (v skladu z dogajanjem in okoliščinami dogajanja).
- V igri vlog improvizirajo dramske fragmente (dialoge).
- V razrednem gledališču uprizorijo odlomek/krajše dramsko delo/*lastno dramatizacijo proze/odrsko postavitev mladinske gledališke igre po skupinah* (npr.: vsaka skupina eno dejanje ali vse skupine postavitev iste enodejanke). (Izdelajo sceno, kostume, pripravijo rekvizite; razdelijo si vloge ...)

3. GOVORNI NASTOPI

Učenci/učenke izberejo temo ter prosto in čim bolj naravno govorijo; upoštevajo jezikovno pravilnost in ustreznost (knjižni jezik); pazijo na zvočne in vidne prvine govora. Utemeljijo svoj izbor teme.

Pri govornem nastopanju upoštevajo dejavnosti, ki so navedene v modulu Razvijanje zmožnosti tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil. V vsakem razredu pripravijo vsaj en samostojni govorni nastop; lahko v povezavi z domačim branjem. Izbirajo med navedenimi možnostmi/se z učiteljem dogovorijo za temo, ki je ni na seznamu.

Predstavitev razumevanja književnega besedila:

- predstavitev besedila, književnih oseb, dogajanja, vrednotenje (npr. *Moja najljubša knjiga*);
- kratka predstavitev pesnika/pisatelja/dramatika.

Predstavitev književne osebe/dogajanja/dogajalnega prostora in časa v šoli neobravnavanega besedila.

Poezija: recitacija/deklamacija pesmi,

Proza: pripovedovanje:

- (lastne) pravljice,
- nadaljevanja pravljic/predzgodbe,
- narobe pravljice,

- primerjave dveh pravljic,
- besedila, v katerem je dogajanje razpeto med realni in domišljijijski svet,
- realistične zgodbe.

Dramatika:

- uprizoritev odlomka iz dramskega dela/krajšega dramskega dela/dramatizirane proze (individualno ali skupinsko delo).

PRIDOBIVANJE LITERARNOVEDNEGA ZNANJA

1 Učenci/učenke poznajo in razumejo ter uporabljajo naslednje strokovne izraze, ki so jih spoznali že pri italijanščini:

- ljudsko književno besedilo,
- umetno književno besedilo,
- rima,
- zvočno slikanje,
- ljudska pravljica,
- gledališče,
- recitacija, deklamacija.

- književna oseba (glavna, stranska),
- dogajalni/književni prostor,
- dogajalni/književni čas,
- verz,
- pravljica: kratka sodobna, klasična avtorska, živalska,
- dejanje, prizor,
- režiser, scena, kostumi.

- pripovedništvo, pesništvo, dramatika,
- ponavljanje,
- poosebitev/poosebljenje,
- fantastična pripoved, realistična zgodba (pustolovska zgodba, detektivka, kriminalka),
- radijska igra,
- strip.

2 Učenci/učenke spoznavajo dela in avtorje mladinske književnosti:

- Svetlana Makarovič
- Slovenske narodne pravljice in pripovedke

- Kajetan Kovič
- Leopold Suhodolčan

- Boris A. Novak
- Dane Zajc

Cilji književnega pouka se uresničujejo ob predlaganih besedilih, navedenih v prilogi tega UN.

3.1.3 Tretje triletno

3.1.3.1 Jezikovni pouk

OBLIKOVANJE IN RAZVIJANJE ZAVESTI O JEZIKU, NARODU IN DRŽAVI

Učenci/učenke sodelujejo v vodenih pogovorih:

- o vlogi slovenščine v njihovem življenju ter o svojem odnosu do nje,
- o jezikih, ki jih govorijo slovenski državljani, o svojem odnosu do teh jezikov in o njihovem pravnem statusu,
- o državnem in uradnem jeziku v Sloveniji ter o uradnih jezikih v delu Slovenske Istre in v delu Prekmurja,
- o uradnih jezikih v organih EU,

- o slovenskih zamejcih in izseljencih ter o statusu slovenščine v državah, v katerih živijo slovenski zamejci oziroma izseljenci,
- o okoliščinah rabe in o značilnostih zbornega jezika, knjižnega pogovornega jezika, njihovega narečja/pokrajinskega pogovornega jezika in najstniškega slenga,
- o začetkih slovenskega (knjižnega) jezika in o njegovem razvijanju skozi stoletja.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI POGOVARJANJA

Poslušajo in gledajo naslednje vrste **posnetih/odigranih** pogovorov (objavljene v raznih medijih) ter nato tudi sami sodelujejo v pogovorih iste vrste:

- neuradni in uradni **osebni/telefonski** raziskovalni pogovor,
- neuradni in uradni **osebni/telefonski** prepričevalni pogovor,
- neuradni in uradni **osebni/telefonski** pogajalni pogovor.

Pred poslušanjem in gledanjem se v vodenem pogovoru pripravijo na kritično sprejemanje pogovora, npr.:

- opisujejo potek pogovarjanja,
- naštevajo načela vljudnega pogovarjanja,
- predstavljajo značilnosti dane vrste pogovora,
- povedo, na kaj bodo pozorni med poslušanjem in gledanjem pogovora,
- pripovedujejo o svojih izkušnjah z dano vrsto pogovora,
- predstavljajo svoja pričakovanja do danega pogovora.

Med poslušanjem in gledanjem so pozorni na okoliščine pogovora, na zgradbo pogovora, na namen pobudnega in odzivnega sogovorca, na temo in vsebino njunega pogovora ter na besedno in nebesedno govorico sogovorcev.

Po poslušanju in gledanju:

- razčlenjujejo, obnovijo in vrednotijo pogovor ter utemeljijo svoje mnenje,
- prepoznavajo in povzemajo značilnosti dane vrste pogovora ter jih primerjajo z značilnostmi pogovorov drugih vrst,
- predstavljajo svojo strategijo kritičnega poslušanja pogovorov in jo primerjajo s strategijami sošolcev,
- pripravijo se na sodelovanje v dani vrsti pogovora – izberejo si sogovorca, z njim določijo okoliščine, temo in vsebino pogovora, obudijo svoje znanje o značilnostih pogovora dane vrste in svoje poznavanje načel vljudnega pogovarjanja ter izdelajo strategijo svojega sodelovanja v pogovoru.

S sošolcem ali drugim sogovorcem odigrajo pogovor dane vrste – pri tem posnemajo značilno zgradbo dane vrste pogovora ter upoštevajo načela učinkovitega in vljudnega pogovarjanja.

Po pogovarjanju:

- sodelujejo v pogovoru o njem (nastopajoča učenca vrednotita tudi svoj in sogovorčev prispevek v pogovoru),
- vrednotijo svojo zmožnost pogovarjanja in svoje obvladanje značilnosti dane vrste pogovora,
- izdelajo načrt za razvijanje svoje zmožnosti pogovarjanja,
- presojaajo učinek pridobljenega procesnega in vsebinskega znanja na svojo zmožnost pogovarjanja ter na svoje poznavanje značilnosti dane besedilne vrste.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI DOPISOVANJA

7.	8.	9.
Učenci/učenke berejo naslednje vrste dopisov in jih nato tudi pišejo:		
• neuradno in uradno pismo, • neuradno, uradno in javno vabilo.	• neuradno in uradno zahvalo, • neuradno in uradno opravičilo.	• uradno prošnjo, • <i>neuradno in uradno sožalje.</i>

Pred branjem:

- opisujejo potek dopisovanja,
- naštevajo načela vljudnega dopisovanja,
- predstavljajo značilnosti dane vrste dopisa ter razlike med neuradnim in uradnim istovrstnim dopisom,
- pripovedujejo o svojih izkušnjah s sprejemanjem oziroma tvorjenjem dopisov dane vrste,
- povedo, na kaj bodo pozorni med branjem dopisa.

Med branjem so pozorni na zgradbo, obliko in vsebino dopisa.

Po branju:

- razčlenjujejo dopis (npr. tvarno/oblikovno, okoliščinsko, naklonsko, pomensko, besedno, povedno),
- vrednotijo njegovo ustreznost, razumljivost in pravilnost,
- prepoznavajo, posplošujejo in povzemajo značilnosti dane vrste dopisov ter jih primerjajo z značilnostmi dopisov drugih vrst; primerjajo tudi istovrstne neuradne in uradne dopise,
- pripravijo se na pisanje dopisa dane vrste – v vodenem pogovoru obnovijo svoje znanje o načelih vljudnega dopisovanja in o značilnostih dane besedilne vrste ter izdelajo načrt.

Pišejo dopis, tj. pretvarjajo »načrt« v besedilo – pri tem upoštevajo značilnosti dane besedilne vrste (npr. zgradbo, obliko, besedne prvine) ter pazijo na ustreznost, razumljivost in jezikovno pravilnost besedila pa tudi na čitljivost in estetskost pisave. Besedilo preberejo, najdejo napake in jih odpravijo ter besedilo še enkrat napišejo.

Po pisanju:

- primerjajo svoja besedila, jih vrednotijo in utemeljujejo svoje mnenje,
- odpravijo svoje napake oziroma izboljšajo svoj dopis ter utemeljijo svoje popravke,
- poročajo o svoji strategiji pisanja dopisa in jo primerjajo s strategijami sošolcev,
- presojaajo učinek pridobljenega procesnega in vsebinskega znanja na svojo zmožnost dopisovanja in na svoje obvladanje značilnosti dane vrste dopisa,
- izdelajo načrt za izboljšanje svoje zmožnosti dopisovanja.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI KRITIČNEGA SPREJEMANJA ENOGOVORNIH NEUMETNOSTNIH BESEDIL

7.	8.	9.
Učenci/učenke sprejemajo (tj. berejo in/ali poslušajo in gledajo)* naslednja enogovorna neumetnostna besedila (objavljena v raznih medijih):		
• publicistično besedilo katere koli vrste (npr. intervju/poročilo ...),		
• opis kraja, • opis države, • definicijo pojma, • opis življenja osebe, • <i>opis življenja ljudi v dani državi/skupnosti.</i>	• opis naprave, • opis postopka, • opis in razlaga nastanka naravnega pojava, • nasvet strokovnjaka, • besedilo ekonomske propagande.	• opis in oznako osebe, • življenjepisa, • <i>opis poti,</i> • oceno besedila, knjige, članka, • <i>pripoved o življenju oseb.</i>

Pred sprejemanjem sodelujejo v vodenem pogovoru:

- o strategijah branja oziroma poslušanja enogovornih neumetnostnih besedil,
- o načelih učinkovitega branja oziroma poslušanja enogovornih neumetnostnih besedil,
- o značilnostih dane besedilne vrste,
- o svojih izkušnjah z dano besedilno vrsto,
- o svojih pričakovanjih do danega besedila in
- o tem, na kaj bodo pozorni med sprejemanjem besedila.

Med sprejemanjem so pozorni na pomensko, jezikovno in tvarno stran besedila ter uporabljajo razne strategije branja oziroma poslušanja (si izpisujejo oziroma zapisujejo bistvene podatke). Če želijo, besedilo še enkrat sprejemajo ter si dopolnjujejo svoje izpiske oziroma zapiske.

Po (ponovnem) sprejemanju:

- prepoznavajo okoliščine nastanka besedila in povedo, iz česa so jih prepoznali,
- prepoznavajo namen tvorca besedila in povedo, iz česa so ga prepoznali,
- povzamejo temo, podteme/ključne besede in bistvene podatke v obliki miselnega vzorca, dispozicijskih točk, preglednice ipd. ter nato obnovijo besedilo,
- prepoznavajo značilne besedne in nebesedne prvine ter njihovo vlogo v danem besedilu,
- predstavljajo značilnosti danega besedila ter iz njih posplošujejo značilno zgradbo dane besedilne vrste in zanjo značilne jezikovne prvine,
- vrednotijo razumljivost, zanimivost, resničnost, aktualnost, uporabnost, živost, ustreznost in učinkovitost besedila ter utemeljijo svoje mnenje,
- predstavljajo svojo strategijo kritičnega sprejemanja besedil in jo primerjajo s strategijami sošolcev,
- vrednotijo svojo zmožnost kritičnega sprejemanja takih besedil in izdelajo načrt za razvijanje te svoje zmožnosti,
- presojaajo učinek pridobljenega procesnega in vsebinskega znanja na svojo zmožnost kritičnega sprejemanja besedil ter na svoje poznavanje značilnosti dane besedilne vrste,
- se pripravijo na tvorjenje podobnega besedila (če je to načrtovano v sklopu Razvijanje zmožnosti tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil).

*Navedene besedilne vrste spoznavajo predvsem z branjem; svoje poznavanje naj čim večkrat nagradijo s poslušanjem (in gledanjem).

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI TVORJENJA ENOGOVORNIH NEUMETNOSTNIH BESEDIL

7.	8.	9.
Učenci/učenke tvorijo (tj. govorno nastopajo in/ali pišejo) enogovorna besedila, in sicer: • pripovedujejo o svojih doživetjih, • obnavljajo neumetnostno ali umetnostno besedilo, • predstavljajo svoje poklicne ipd. načrte, • <i>poročajo o zanimivih/aktualnih dogodkih</i>, • <i>predstavljajo svoje doživljanje aktualnih dogodkov in svoje mnenje o njih</i>, • tvorijo besedilo tiste vrste, ki so jo pred tem že sprejemali, tj:		
– opis življenja osebe, – opis kraja, – opis države, – <i>opis življenja ljudi v dani državi/ skupnosti.</i>	– opis naprave, – opis postopka, – razlago nastanka naravnega pojava, – <i>besedilo ekonomske propagande.</i>	– opis in oznako osebe, – življenjepis, – oceno besedila, knjige, članka – <i>pripoved o življenju osebe.</i>

DEJAVNOSTI UČENCEV/UČENK OB GOVORNEM NASTOPANJU:

Pred govornim nastopom:

- sodelujejo v vodenem pogovoru o značilnostih dane vrste besedila, o strategijah govornega nastopanja in o načelih učinkovitega govornega nastopanja;
- razmišljajo, kaj vse bi o temi povedali, in si izdelajo ogrodje miselnega vzorca;
- uporabljajo razne vire in iščejo potrebne podatke; te vpišejo v ogrodje miselnega vzorca;
- določijo zaporedje podtem in bistvenih podatkov, za pripovedovalna besedila ustvarjajo še uvod in zaključek;
- urejeni miselni vzorec pisno ali ustno ubesedijo z ustreznimi besedami in povedmi;
- pripravijo vidna ponazorila;
- vadijo govorni nastop ter si skušajo čim bolje zapomniti vsebino, ne učijo se pa na pamet.

Med govornim nastopom:

- napovedo temo in besedilno vrsto;
- samostojno govorijo ob pisni zasnovi ali ob miselnem vzorcu vidna ponazorila (prosojnice, e-prosojnice, fotografije ...); govorijo razločno, naravno in čim bolj knjižno ter zavestno uporabljajo nebesedne spremljevalce govorjenja;
- opazujejo nebesedno odzivanje poslušalcev in skušajo pritegniti njihovo pozornost;
- navajajo svoje vire.

Po govornem nastopu:

- odgovarjajo na vprašanja sošolcev in učitelja oziroma spodbujajo sošolce k vsebinskim vprašanjem in odgovarjajo na njihova vprašanja;
- sodelujejo pri vrednotenju svojega govornega nastopa – poslušajo mnenja sošolcev ter izražajo svoje (ne)strinjanje z njimi;
- vrednotijo svojo zmožnost govornega nastopanja ter izdelajo načrt za razvijanje te svoje zmožnosti;
- razčlenjujejo in presojujejo govorne nastope sošolcev (pozorni so tudi na knjižno izreko in na nebesedne spremljevalce govorjenja) ter utemeljijo svoje mnenje;
- presojujejo učinek pridobljenega procesnega in vsebinskega znanja na svojo zmožnost govornega nastopanja.

DEJAVNOSTI UČENCEV/UČENK OB PISANJU ENOGOVORNIH BESEDIL:

Pred pisanjem:

- sodelujejo v vodenem pogovoru o značilnostih dane vrste besedila, o strategijah pisanja »spisov« in o načelih učinkovitega pisanja »spisov«,
- razmišljajo, kaj vse bi o temi povedali, in si izdelajo ogrodje miselnega vzorca,
- uporabljajo razne vire in iščejo potrebne podatke; te vpišejo v ogrodje miselnega vzorca,
- določijo zaporedje podtem in bistvenih podatkov, za pripovedovalna besedila ustvarjajo še uvod in zaključek.

Med pisanjem osnutka:

- napišejo naslov in besedilno vrsto,
- pretvorijo miselni vzorec v zapisano besedilo – pri tem členijo besedilo na odstavke, pripovedovalno besedilo pa tudi na uvod, jedro in zaključek.

Po pisanju osnutka:

- preberejo besedilo in najprej sami, nato pa ob pomoči jezikovnih priročnikov/sošolcev/učitelja/staršev prepoznajo vsebinske, slogovne, slovnične in pravopisne napake ter jih odpravijo,
- prepišejo besedilo – pri tem pazijo na oblikovanost zapisanega besedila ter na čitljivost in natančnost pisave,
- primerjajo svoja besedila, jih presojujejo in izboljšujejo,
- vrednotijo svojo zmožnost pisanja enogovornih besedil ter izdelajo načrt za razvijanje te svoje zmožnosti,
- presojujejo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na svojo zmožnost govornega nastopanja.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI SELEKTIVNEGA BRANJA

Učenci/učenke berejo javno obvestilo v obliki seznama (npr. **teletekst/športni spored/kulturni spored** ipd.).

V vsakem razredu naj si ogledajo najmanj eno tako besedilo. Nato:

- poimenujejo dano vrsto seznama,
- povedo, katere podatke vsebuje in kako so ti izraženi, ter predstavijo vlogo besednih in nebesednih prvin,
- povedo, kdo je tvorec takih seznamov,
- povedo, komu so namenjeni taki sezname, kako pridejo do naslovnika ter čemu in v katerih okoliščinah jih ljudje berejo/uporabljajo,
- pripovedujejo o svojih izkušnjah z branjem takih seznamov,
- povedo, kako berejo take seznane,
- poiščejo zahtevani podatek (tudi v njegovem nebesednem delu),
- primerjajo podatke s seznama in jih razvrščajo,
- vrednotijo učinkovitost, ustreznost, razumljivost in jezikovno pravilnost seznama ter predlagajo popravke/izboljšave,
- vrednotijo svojo zmožnost selektivnega branja in izdelajo načrt za razvijanje te svoje zmožnosti.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI IZPOLNJEVANJA OBRAZCEV

Učenci/učenke si ogledajo obrazec (npr. **poštne obrazce/bančne obrazce/razne obrazce na spletu** ipd.).

V vsakem razredu naj si ogledajo najmanj eno tako besedilo. Nato:

- poimenujejo dano vrsto obrazca,
- povedo, kako pridejo taki obrazci do naslovnika, čemu in v katerih okoliščinah jih ljudje izpolnjujejo,
- pripovedujejo o svojih izkušnjah z izpolnjevanjem takih obrazcev,
- izpolnjujejo obrazec ter pri tem upoštevajo pravila za izpolnjevanje,
- vrednotijo učinkovitost, ustreznost, razumljivost in jezikovno pravilnost obrazca ter predlagajo popravke/izboljšave,
- vrednotijo svojo zmožnost izpolnjevanja obrazcev in izdelajo načrt za razvijanje te svoje zmožnosti.

RAZVIJANJE JEZIKOVNE IN SLOGOVNE ZMOŽNOSTI TER ZMOŽNOSTI NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA (ZA IZBOLJŠANJE SPORAZUMEVALNE ZMOŽNOSTI)

Učenci/učenke razvijajo POIMENOVALNO ZMOŽNOST:

- pred sprejemanjem besedil ali po njem predstavijo pomen dane besede/besedne zveze iz besedila,
- predstavijo pomen danih besed in stalnih besednih zvez ter jih smiselno uporabljajo v povedih,
- berejo/poslušajo definicije brez definiranega pojma in poimenujejo definirani pojem,
- k danim besedam dodajajo protipomenke, sopomenke, podpomenke in nadpomenke ter besede iz iste besedne družine,
- iz danih skladenjskih podstav delajo tvorjenke (npr. samostalniške izpeljanke za vršilca dejanja, za dejanje oziroma glagolnike, samostalniške izpeljanke iz predložne zveze, samostalniške in pridevniške zloženke ipd.), dane tvorjenke pa pretvarjajo v (približne) skladenjske podstave,
- med tvorjenjem besedil poimenujejo bitja, predmete, dejanja, lastnosti ... s knjižnimi besedami in pazijo, da ne ponavljajo istih besed,
- uporabljajo slovarske priročnike v knjižni in elektronski obliki (npr. SSKJ, Veliki slovar tujk),
- v svojih in tujih besedilih prepoznava poimenovalne napake in jih odpravljajo.

Učenci/učenke razvijajo SKLADENJSKO ZMOŽNOST:

- po sprejemanju besedil predstavijo pomen dane povedi/zveze povedi,
- dopolnijo enostavčne povedi s pomensko in oblikovno pravilnimi besedami,
- sprašujejo po danih delih povedi,
- dopolnijo (glavne) stavke z opisom vršilca/prizadetega/prejemnika/kraja/časa/načina dejanja iz glavnega stavka oziroma s stavčnim vzrokom/namenom/pogojem/izjemo dejanja iz glavnega stavka,
- opazujejo zvezo dveh stopnjevano povezanih povedi, prepoznajo njuno stopnjevanost in jo izrazijo z dvodelnim veznikom ne samo – temveč tudi,
- opazujejo zvezo dveh povedi, v kateri vsebuje druga poved nepričakovano/izjemno dejanje (druga poved je torej nasprotna/neskladna s prvo), in razložijo neskladje med povedma; nato pretvorijo zvezo povedi v dvostavčno poved, in sicer na dva načina:
 - izrazijo nepričakovanost/izjemnost dejanja iz druge povedi, in sicer z veznikom toda/vendar/ampak,
 - izrazijo izjemoma odstranjeno oviro iz prve povedi, in sicer z veznikom čeprav/četudi/kljub temu da; pozneje to izrazijo s predlogom kljub,

- opazujejo zvezo dveh pojasnjevalno-sklepalno povezanih povedi in povedo, v kateri povedi je predstavljen sklep in v kateri pojasnilo; nato pretvorijo zvezo povedi v dvostavčno poved, in sicer na dva načina:
 - najprej izrečejo sklep in tega nato dopolnijo s pojasnilom (ta se začne z veznikom saj),
 - najprej izrečejo pojasnilo in mu nato dodajo iz njega izpeljani sklep (ta se začne z veznikom torej),
- v eni povedi izrazijo mnenje o čem in ga utemeljijo (pri tem uporabijo veznik saj); to poved nato spremenijo tako, da najprej predstavijo pojasnila/dokaze, nato pa izrečejo iz njih izpeljani sklep (pri tem uporabijo veznik torej);
- vadijo in utrjujejo prepoznavanje:
 - sočasnih oziroma nesočasnih dejanj ter izrekanje istočasnosti z veznikom medtem ko in s predlogom med, nesočasnosti pa z veznikoma potem ko oziroma preden in s predlogoma po oziroma pred,
 - vzroka in posledice ter izrekanje posledice z veznikom zato oziroma vzroka z veznikom ker in s predlogom zaradi,
 - namena ter njegovo izrekanje z veznikom da bi in z namenilnikom,
 - pogoja ter njegovo izrekanje z veznikom če bi/bom,
 - stopnjevanosti in njeno izrekanje z veznikom ne samo – temveč tudi,
 - nasprotja/neskladja in njegovo izrekanje z veznikom toda/vendar/ampak oziroma čeprav/četudi/kljub temu da in s predlogom kljub,
 - sklepa ter njegovo izrekanje z veznikom torej,
 - pojasnila in njegovo izrekanje z veznikom saj,
- v povedih odpravljajo »kritična mesta« v svojem praktičnem obvladanju slovnice (npr. v sklanjanju »posebnih« samostalnikov, pridevnikov, osebnih zaimkov, vprašalnih zaimkov kdo/kaj in oziralnih zaimkov kdor/kar, v rabi povratnega svojilnega zaimka, oziralnih zaimkov ki oziroma kateri in čigar oziroma katerega/katere/katerih ter istostnih zaimkov enak oziroma isti, v tvorbi in spreganju velelnika, v tvorbi in rabi dovršnika in nedovršnika. v rabi protipomenskih predlogov in v tvorbi predložnih zvez, v stopnjevanju pridevnikov z obrazili, v rabi nedoločnika in namenilnika ipd.),
- poročajo o prvotnem govornem dogodku s premim govorom, z odvisnim govorom *ali s predložno zvezo* ter pretvarjajo premi govor v odvisnega, *tega pa v predložno zvezo*,
- strnjujejo podredno zložene povedi v enostavčne (pri tem pretvarjajo osebke/predmetne/prislovnodoločilne odvisnike v navadne osebke/predmete/prislovna določila, prilastkove odvisnike pa v polstavke/desne oziroma leve prilastke ipd.),
- enostavčne povedi razširjajo v podredno zložene (pri tem pretvarjajo predložna prislovna določila v prislovno-določilne odvisnike, prilastke pa v prilastkove odvisnike ipd.),
- pretvarjajo *skladenjsko zapletene povedi v preprostejše*,
- opazujejo zveze povedi/krajše besedilo, poiščejo besede, s katerimi je poimenovana ista prvina predmetnosti in vrednotijo njihovo ustreznost; predstavljajo razloge za odpravljanje ponavljanja besede in navajajo še druge možnosti za nadomeščanje dane besede (npr. sopomenko, parafrazo, nadpomenko, osebni/svojilni/kazalni zaimek, izpust),
- v povedih primerjajo zaporedje njihovih delov (stavčnih členov) z zaporedjem v italijanščini; prepoznajo interferenco **in se je zavestno izogibajo**,
- med tvorjenjem besedil skladajo besede v povedi, povedi v zveze povedi oziroma replike v zveze replik ter pri tem upoštevajo pomenska in oblikovna razmerja in členitev po aktualnosti; ter vse naštetu primerjajo s postopki v italijanščini,
- prepoznavajo pomenske, oblikovne in aktualnostne napake v svojih in tujih besedilih ter jih odpravljajo.

Učenci/učenke razvijajo PRAVOREČNO ZMOŽNOST:

- vadijo in utrjujejo knjižni izgovor besed, povedi in besedil,
- skušajo med govornim nastopanjem in med pogovarjanjem z učiteljem govoriti čim bolj knjižno,
- prepoznavajo pravorečne napake v svojih in tujih besedilih ter jih odpravljajo.

Učenci/učenke razvijajo PRAVOPISNO ZMOŽNOST:

- opazujejo zapis besed, povedi in besedil ter v primerjavi z italijanščino in drugimi jeziki, ki se jih učijo, prepoznajo, utrjujejo, poglobljajo in nadgrajujejo:
 - pisanje »kritičnih glasov«,
 - izbiro variante predloga *z/s* in *k/h*,
 - pisanje glavnih in vrstilnih števnikov s številkami in z besedami,
 - *pisanje imen barv oziroma njihovih odtenkov,*
 - *pisanje zaimenskih, prislovnih in vezniških sklopov,*
 - pisanje prevzetih besed,
 - pisanje lastnih imen bitij,
 - pisanje svojilnih pridevnikov iz lastnih imen bitij,
 - pisanje imen prebivalcev krajev, držav ...,
 - pisanje eno-/večbesednih zemljepisnih lastnih imen,
 - pisanje eno-/večbesednih stvarnih lastnih imen,
 - pisanje vrstnih pridevnikov iz zemljepisnih lastnih imen,
 - pisanje imen praznikov,
 - pisanje imen jezikov,
 - pisanje imen pripadnikov ras,
 - *pisanje imen zgodovinskih obdobj in dogodkov,*
 - *pisanje imen pripadnikov obdobj, gibanj, nazorov, strank ...,*
 - pisanje občnih imen, nastalih iz lastnih,
 - rabo končnih ločil v eno-/večstavčnih povedih,
 - rabo vejice v večstavčnih povedih ter v povedih s polstavki in pastavki,
 - zapis premega govora (s spremnim stavkom pred dobesednim navedkom ali za njim),
 - *rabo vezaja v prirednih zloženkah in v besedah, katerih prva sestavina je črka/števila,*
 - *rabo treh pik,*
 - pisanje krajšav (tj. okrajšav, kratic in simbolov),
- med pisanjem členijo besedilo na odstavke, upoštevajo pravopisna pravila, skrbijo za čitljivost in estetskost pisave, ustrezno se odločajo za pisanje s pisanimi oziroma tiskanimi črkami ipd.,
- uporabljajo pravopisne priročnike (v knjižni in elektronski obliki), pri oblikovanju besedil z računalnikom pa tudi urejevalnike besedil,
- prepoznavajo pravopisne napake v svojih in tujih besedilih, jih odpravljajo in utemeljijo svoje popravke.

Učenci/učenke razvijajo SLOGOVNO ZMOŽNOST:

- opazujejo svoje in tuje sporazumevanje v slovenščini v raznih okoliščinah in v stiku z italijanščino, prepoznajo jezikovne zvrsti in jim določajo ustrezne okoliščine sporočanja,
- po poslušanju (svojih in tujih) pogovorov in govornih nastopov vrednotijo ustreznost jezikovne zvrsti in utemeljijo svoje mnenje in utemeljijo svoj predlog,
- izrekajo isto govorno dejanje na razne načine, vrednotijo vljudnost vsakega izreka in predstavijo zanj ustrezne okoliščine,
- po sprejemanju besedila sklepajo o okoliščinah nastanka besedila in povedo, iz katerih prvin besedila so jih prepoznali,
- med razčlenjevanjem besedila dane besedilne vrste prepoznajo in si uzaveščajo njeno značilno zgradbo in zanjo značilne jezikovne prvine,
- pred tvorjenjem besedila razmišljajo o okoliščinah sporočanja in o značilnostih dane besedilne vrste, med tvorjenjem pa izbirajo okoliščinam in besedilni vrsti ustrezne besede, besedne zveze, stavčne vzorce ipd.,
- prirejajo isto besedilo za razne naslovnike in pojasnjujejo svoje priredbe,
- sopomenkam določajo slogovno vrednost in povedo, v katerih okoliščinah bi lahko uporabili slogovno zaznamovane besede,
- v besedilu poiščejo slogovno zaznamovane besede/oblike besed in jih zamenjajo s slogovno nezaznamovanimi; nato povedo, zakaj je (po njihovem mnenju) sporočevalec uporabil slogovno zaznamovane prvine,
- prepoznajo svoje in tuje slogovne napake, jih odpravljajo in utemeljujejo svoje popravke.

Učenci/učenke razvijajo ZMOŽNOST NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA:

- naštejejo vidne in zvočne nebesedne spremljevalce govorjenja, jih ponazarjajo ter predstavljajo njihovo vlogo v govornih nastopih/pogovorih in njihov učinek na poslušalce/sogovorce,
- primerjajo nebesedne spremljevalce govorjenja v pogovorih in govornih nastopih, prepoznajo razlike in navajajo pragmatične razloge zanje,
- poslušajo in gledajo govorce/sogovorce, opazujejo nebesedne spremljevalce njihovega govorjenja, jih poimenujejo ter vrednotijo njihovo ustreznost in učinkovitost,
- med govornim nastopanjem/pogovarjanjem zavestno uporabljajo nebesedne spremljevalce govorjenja; nato sodelujejo v pogovoru o njihovi ustreznosti in učinkovitosti,
- opazujejo nebesedna zapisana sporočila (npr. piktograme, grafikone, zemljevide, fotografije), predstavljajo njihovo vlogo ter vrednotijo njihovo nazornost, razumljivost in učinkovitost,
- berejo besedila z nebesednimi deli (npr. z grafikoni), predstavljajo vlogo nebesednih delov ter vrednotijo njihovo nazornost, razumljivost in učinkovitost,
- naštejejo nebesedne spremljevalce pisanja, jih ponazarjajo ter predstavljajo njihovo vlogo v zapisanih besedilih in njihov učinek na bralce,
- v zapisanih besedilih opazujejo nebesedne spremljevalce pisanja, jih poimenujejo ter povedo, ali jih je pisec uporabil hote ali nehotе in kako učinkujejo na bralca,
- med pisanjem/dopisovanjem zavestno uporabljajo nebesedne spremljevalce pisanja.

Učenci/učenke med razvijanjem vsake od navedenih zmožnosti presojaajo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na to svojo zmožnost ter izdelajo načrt za njeno izboljšanje.

RAZVIJANJE METAJEZIKOVNE ZMOŽNOSTI

Učenci/učenke iz predmeta italijanščina prenesejo in uporabijo znanje o načelih uspešnega dvogovornega in enogovornega sporazumevanja, o strategijah sprejemanja in tvorjenja neumetnostnih besedil, o merilih za vrednotenje besedil, o merilih za vrednotenje zmožnosti sprejemanja in tvorjenja besedil in o značilnostih tistih besedilnih vrst, ki jih nato sami tvorijo, ter vse to upoštevajo pri sprejemanju in tvorjenju besedil.

Učenci/učenke sistematično usvajajo POMENSKE, SLOGOVNE, OBLIKOVNE IPD. LASTNOSTI BESEDE, npr.:

7.
 - V besedilu/povedih poiščejo sopomenske besede/besedne zveze ter jim določijo ustrezne okoliščine oziroma slogovno vrednost. Razumejo strokovna izraza slogovno zaznamovana beseda, slogovno nezaznamovana beseda.
 - V besedilu/povedih poiščejo besedne zveze in povedi s prenesenim pomenom (tj. stalne besedne zveze), razložijo njihov pomen (tudi pomen pregovorov) in jih smiselno uporabijo v svojih besedilih. Razumejo strokovni izraz stalna besedna zveza.
 - V besedilu/povedi/nizu besed poiščejo besede iz tistih skupin (tj. iz besednih vrst in podvrst), ki so jih obravnavali doslej (tj. v 5. in 6. razredu); svoje rešitve utemeljujejo.
 - Spoznavajo tipično sklanjanje samostalnikov moškega, ženskega in srednjega spola (vendar samostalnikov ne razvrščajo po sklanjativah). V povedih vadijo sklanjanje t. i. kritičnih samostalnikov, tj. samostalnikov s posebnimi končnicami ter s spremembami v osnovi in naglasu.
 - V besedilu/povedih poiščejo svojilne zaimke ter jim določijo vlogo (tj. nanašalnico v sobesedilu/okoliščinah) in oblikovne lastnosti. V besedilu/povedih poiščejo povratni svojilni zaimek in ugotavljajo, kdaj ga uporabljamo. Primerjajo rabo teh zaimkov z rabo v italijanščini. Razumejo strokovna izraza svojilni zaimek, povratni svojilni zaimek.
 - V besedilu/povedih poiščejo vprašalne zaimke ter jim določijo vlogo; opazujejo sklanjanje zaimkov kdo in kaj ter odkrivajo pogoste napake pri njunem sklanjanju, v rabi zaimkov kakšen in kateri ipd. Razumejo strokovni izraz vprašalni zaimek.
 - V besedilu/povedih poiščejo oziralne zaimke ter jim določijo vlogo in tvorjenost iz vprašalnih zaimkov; opazujejo sklanjanje zaimkov kdor in kar ter odkrivajo pogoste napake pri njunem sklanjanju, v rabi zaimkov ki in kateri ipd. Razumejo strokovni izraz oziralni zaimek.
 - V besedilu poiščejo kazalne zaimke in jim določijo vlogo (tj. nanašalnico v sobesedilu/ okoliščinah). Razumejo strokovni izraz kazalni zaimek.
 - V besedilu/povedih opazujejo naklonske oblike istega glagola ter prepoznajo njihovo različno vlogo. Razumejo strokovne izraze povedni naklon/povednik, velelni naklon/velelnik, pogojni naklon/pogojnik. Naklone primerjajo z nakloni v italijanščini.
 - V besedilu/povedi poiščejo predloge in jim določijo vlogo. Opazujejo protipomenske predloge (npr. v – iz) in večfunkcijske predloge (npr. v), prepoznavajo njihove pomene in njihov vpliv na obliko besede/besedne zveze za njimi. Razumejo strokovni izraz predlog.
8.
 - V besedilu/povedi poiščejo slovenske in tuje sopomenske besede/besedne zveze in jim določijo izvor (tj. domače/prevzeto). Spoznajo pragmatične razloge za ohranjanje domačih besed in za prevzemanje tujih besed. Ugotovijo, da je veliko besed prevzetih iz italijanščine ali latinščine. Spoznajo in utrjujejo pravila o pisnem prilagajanju prevzetih besed. Razumejo strokovni izraz prevzeta beseda.

8.	• V besedilu/povedi/nizu besed poiščejo besede iz tistih skupin (tj. iz besednih vrst in podvrst), ki so jih obravnavali doslej (tj. v 5., 6. in 7. razredu); svoje rešitve utemeljujejo. • V besedilu/povedih opazujejo vidski obliki istega glagola ter prepoznajo njuno različno vlogo ter pomen. Razumejo strokovna izraza dovršnik, nedovršnik. Vadijo tvorbo (ne)dovršnika. • V povedih poiščejo prvotne veznike in jim določijo vlogo. Nato opazujejo povedi, v katerih nastopajo v vlogi veznika vprašalni in oziralni zaimki, ter prepoznavajo drugotno, tj. vezniško vlogo teh besed. Razumejo strokovni izraz veznik.
9.	• V povedih/v dvojicah besed poiščejo tvorjenke in utemeljijo svoje rešitve. Predstavijo pragmatične razloge za rabo tvorjenk (namesto besednih zvez). Razumejo strokovni izraz tvorjenka. • V besedilu/povedi/nizu besed poiščejo besede iz tistih skupin (tj. iz besednih vrst in podvrst), ki so jih obravnavali doslej (tj. v 5., 6., 7. in 8. razredu); svoje rešitve utemeljujejo. • V besedilu/povedih poiščejo medmete in jim določijo vlogo. Razumejo strokovni izraz medmet. • V besedilu/povedih poiščejo členke in jim določijo vlogo. Razumejo strokovni izraz členek. • Dane besede razvrstijo po skupinah (tj. v besedne vrste ali podvrste) in utemeljijo svoje rešitve. Primerjajo jih z italijanščino. • Predstavijo pomenske in oblikovne značilnosti dane skupine besed (tj. dane besedne vrste ali podvrste) in jo ponazorijo s svojimi primeri.

Učenci/učenke sistematično usvajajo STAVČNOČLENSKO SESTAVO STAVKA, npr.:

7.	• Opazujejo stavek iz golih in zloženih stavčnih členov ter v njem s pomočjo vprašalnic prepoznajo tisti del, ki izraža dejanje/stanje/dogajanje, vršilca dejanja/nosilca stanja, prizadetega/naslovnika dejanja ... Prepoznane dele stavka poimenujejo s strokovnimi izrazi za stavčne člene in navajajo vprašalnice zanje. Nato oblikujejo definicijo posameznih stavčnih členov. Razumejo strokovne izraze stavek, stavčni člen, povedek, osebek, predmet, prislovno določilo (kraja, časa, načina, vzroka).
8.	• Stavkom (z golimi in zloženimi stavčnimi členi) določajo stavčnočlensko sestavo (tj. povedek, osebek, predmet, prislovno določilo) – stavčne člene poimenujejo s strokovnimi izrazi in navedejo vprašalnice zanje.
9.	• Stavkom (z golimi in zloženimi stavčnimi členi) določajo stavčnočlensko sestavo (tj. povedek, osebek, predmet, prislovno določilo) – stavčne člene poimenujejo s strokovnimi izrazi in navedejo vprašalnice zanje.

Učenci/učenke sistematično usvajajo STAVČNO SESTAVO POVEDI, npr.:

8.	• Primerjajo enostavno in dvostavno poved – pozorni so na število glagolov v osebni obliki; nato oblikujejo definicijo stavka. Razumejo strokovne izraze poved, stavek, enostavna poved, zložena poved.
----	--

- 8.
- V dvostavčni povedi določijo število stavkov. Opazujejo razmerje med stavkoma ter na podlagi tega ločijo priredno zložene povedi od podredno zloženih. Razumejo strokovna izraza priredno zložena poved, podredno zložena poved.
 - Opazujejo podredno zložene dvostavčne povedi, prepoznavajo vlogo obeh stavkov in tako ločijo glavni stavek od odvisnega. Razmišljajo o vlogi odvisnega stavka in izrekajo vprašalnico zanj. Razumejo strokovne izraze glavni stavek, odvisni stavek/odvisnik, osebkov, predmetni, časovni, krajevni, načinovni, vzročni, namerni, pogojni, dopustni in prilastkov odvisnik.
- 9.
- Opazujejo dvostavčne povedi in povedo, katere so zložene podredno; podredno zloženim povedim določijo stavčno sestavo, povedo, kateri stavek je glavni, navedejo vprašalnico za odvisni stavek in poimenujejo vrsto odvisnega stavka.
 - Opazujejo dvostavčne povedi in povedo, katere so zložene priredno; nato utemeljijo svoje rešitve. Razumejo strokovni izraz priredno zložena poved.
 - V priredno zloženih dvostavčnih povedih opazujejo vlogo drugega/dopolnjevalnega stavka.

Učenci/učenke postopoma usvajajo POVEDNOZVEZNO SESTAVO ENOGOVORNIH BESEDIL – to delajo tako, da:

- primerjajo enogovorno besedilo z dvogovornim ter prepoznavajo značilnosti enogovornih besedil,
- v enogovornem besedilu prepoznajo povedi in njihovo povezanost v zveze povedi,
- opazujejo pomensko, oblikovno in aktualnostno povezanost povedi v zvezi povedi, odkrivajo pomenske/oblikovne/aktualnostne napake ter jih odpravljajo; nato utemeljijo svoje popravke.

Učenci/učenke postopoma usvajajo SEKVENČNO-REPLIČNO SESTAVO DVOGOVORNIH BESEDIL – to delajo tako, da:

- primerjajo dvogovorno besedilo z enogovornim ter prepoznavajo značilnosti dvogovornih besedil,
- opazujejo raziskovalni/prepričevalni/pogajalni pogovor – povedo, katera replika je pobudna in katera odzivna, določajo namen tvorca pobudne in odzivne replike ter nato povzamejo značilnosti raziskovalnega/prepričevalnega/pogajalnega pogovora,
- primerjajo skladenjsko sestavo pobudne in odzivne replike ter prepoznajo skladenjsko nepopolnost odzivne replike,
- opazujejo zveze replik (oziroma sekvence), odkrivajo napake in jih odpravljajo; nato utemeljijo svoje popravke.

Učenci/učenke postopoma spoznavajo TEMELJNE VRSTE BESEDIL IN NJIHOVE ZNAČILNOSTI – to delajo tako, da:

- primerjajo umetnostno in neumetnostno besedilo, predstavijo svoje ugotovitve in povedo, katero besedilo je umetnostno; svoje mnenje utemeljijo. **Povzamejo značilnosti neumetnostnih besedil.**

Razumejo strokovna izraza umetnostno besedilo, neumetnostno besedilo:

- primerjajo objektivno in subjektivno besedilo, predstavijo svoje ugotovitve in povedo, katero besedilo je subjektivno; svoje mnenje utemeljijo. Povedo, v katerih okoliščinah je subjektivno besedilo ustrezno in v katerih ni; pretvorijo ga v objektivno besedilo. **Povzamejo značilnosti objektivnih besedil.** Razumejo strokovna izraza objektivno besedilo, subjektivno besedilo;
- primerjajo opisovalno in pripovedovalno besedilo, predstavijo svoje ugotovitve in povedo, katero besedilo je opisovalno; svoje mnenje utemeljijo. **Povzamejo značilnosti opisovalnega in pripovedovalnega besedila.**

Razumejo strokovna izraza opisovalno besedilo, pripovedovalno besedilo;

- primerjajo prikazovalno in propagandno besedilo, predstavijo svoje ugotovitve in povedo, katero besedilo je propagandno; svoje mnenje utemeljijo. **Povzamejo značilnosti propagandnih besedil.** Prikazovalno besedilo pretvorijo v propagandno. Razumejo strokovna izraza prikazovalno besedilo, propagandno besedilo.

Učenci/učenke sproti vrednotijo učinek pridobljenega procesnega in vsebinskega znanja:

- na rabo in razumevanje besed ter na poznavanje značilnosti besed,
- na tvorjenje in na razumevanje enostavnih povedi ter na prepoznavanje stavčnočlenske sestave stavka,
- na tvorjenje in na razumevanje večstavčnih povedi ter na prepoznavanje stavčne sestave povedi,
- na tvorjenje in na razumevanje zvez povedi oziroma enogovornih besedil,
- na tvorjenje in na razumevanje zvez replik oziroma dvogovornih besedil in
- na poznavanje značilnosti raznih vrst besedil ter na tvorjenje in sprejemanje besedil.

Nato izdelajo načrt za odpravo svojih težav:

- pri rabi in razumevanju besed,
- pri tvorjenju in razumevanju enostavnih povedi ter pri določanju stavčnočlenske sestave stavka,
- pri tvorjenju in razumevanju večstavčnih povedi ter pri določanju stavčne sestave povedi,
- pri tvorjenju in razumevanju zvez povedi oziroma enogovornih besedil,
- pri tvorjenju in razumevanju zvez replik oziroma dvogovornih besedil,
- pri poznavanju značilnosti raznih vrst besedil ter pri tvorjenju in sprejemanju besedil raznih vrst.

3.1.3.2 Razvijanje recepcijske zmožnosti z branjem, poslušanjem (gledanjem uprizoritev) umetnostnih besedil in govorjenjem, pisanjem o njih

7.	8.	9.
1 KNJIŽEVNA BESEDILA		
Učenci/učenke berejo/poslušajo svoji starosti primerna književna besedila in govorijo/pišejo o njih. Spoznavajo obvezna in v UN predlagana oziroma druga književna besedila po izbiri učitelja in učencev (npr. besedila lokalnih avtorjev in besedila, povezana z aktualnimi dogodki ipd.). Razvijajo recepcijsko zmožnost – doživljanje, razumevanje in vrednotenje književnih besedil (šolska interpretacija): pred branjem se pripravijo na ustvarjalen dialog z besedilom (oblikujejo obzorje pričakovanj), po branju/poslušanju književnega besedila primerjajo svoje doživljanje, predstave, misli in razumevanje, po ponovnem branju, opazovanju in razčlenjevanju besedila sintetizirajo spoznanja ter izražajo razumevanje besedila in vrednostne sodbe o njem. Posamezna besedila tudi medbesedilno primerjajo in vrednotijo. Zavedo se razlik v »branju« (vpliv osebnih izkušenj, znanja, pridobljenega pri šolskih predmetih in zunaj šole, čustev, razpoloženja ...), zaznajo morebitne pomanjkljivosti svojega razumevanja zaradi spregledanih oziroma nerazumljenih sestavin besedila; ob ponovnem branju in opazovanju besedila primanjkljaje odpravljajo in svoje razumevanje nadgrajujejo. Primerjajo estetsko polnovredna in trivialna/zabavna književna besedila.		

A PRVINE KNJIŽEVNEGA BESEDILA

Učenci/učenke v procesu šolske interpretacije opazujejo posamezne prvine književnega besedila (upoštevajo neposredne in posredne informacije v besedilu). Ugotovitve primerjajo, utemeljujejo/ponazarjajo ter zagovarjajo s sklicevanjem na besedilo in logično sklepanje; izražajo jih govorno in pisno.

A 1. Književna oseba

- Ločujejo glavne in stranske književne osebe in utemeljujejo svoje ugotovitve; zaznavajo, primerjajo *ter presoja* ravnanje in govorjenje/mišljenje oseb.
- Najdejo književno osebo, ki jim je blizu (značaj, ravnanje, način razmišljanja, zunajliterarni razlogi); do osebe vzpostavijo tudi kritično razdaljo.
- Vživljajo se v književno osebo, ki je drugačna od njih, in se od nje kritično distancirajo.
- Zaznavajo značilnosti socialnega položaja književnih oseb; poskušajo razumeti tudi psihološke *in etične* lastnosti posamezne osebe.
- Ozaveščajo značilnosti književnih oseb v trivialnih/zabavnih besedilih in jih primerjajo z osebami v drugih besedilih.
- Zaznavajo perspektive več književnih oseb in razumevajo njihovo soodvisnost; *ugotavljajo, kako in kje se to kaže v književnem besedilu; na podlagi perspektive posamezne književne osebe vzpostavljajo svoj odnos do nje.*
- Prepoznavajo motive za ravnanje književnih oseb (namere, misli, čustva ...) in jih primerjajo s svojim pogledom na svet; razumejo socialne motive za ravnanje oseb,

- *iščejo psihološke motive in razloge za ravnanje književnih oseb,*

- *poskušajo razumeti etične motive za ravnanje književnih oseb.*

A 2. Književni prostor in čas

- Oblikujejo čutnodomišljjske predstave književnega prostora; ugotavljajo, v kateri dogajalni čas je postavljeno dogajanje (medpredmetne povezave: zgodovina, zemljepis, likovna umetnost ...).
- *Zavedanje književnega prostora in časa gradijo tudi s pomočjo uporabljenih jezikovnih sredstev (časovna in socialna zvrstnost).*
- Dogajalni prostor in čas povezujejo s temo književnega besedila.
- Ozaveščajo značilnosti dogajalnega prostora v trivialnem/zabavnem besedilu in jih primerjajo z značilnostmi v estetsko polnovrednem književnem besedilu.

A 3. Dogajanje, motiv, tema/sporočilo, snov

- Opazujejo vzročno-posledična in časovna razmerja med dogodki v besedilu (zgodba/fabula).
- Kronološko razvrščajo dogodke, tudi ko gre za analitično oziroma retrospektivno dogajalno zgradbo.
- Ločijo glavno in stransko dogajanje ter dogajanje v različnih časih in na različnih krajih.
- Obnavljajo/povzemajo dogajanje (podrobno in strnjeno).
- Spoznavajo značilnosti dogajanja v trivialnem/zabavnem besedilu (klišeiziranost).

- *Zaznavajo zaviranje in pospešitve dogajanja.*

- Zaznavajo (glavne) motive v književnem besedilu.
- Doživljajo pesemske slike in se zavedo njihovega učinka na bralca (razpoloženjskost, *čustveni odzivi v povezavi z jezikovno rabo*).

- *Ločujejo glavne in stranske motive glede na sporočilnost besedila.*

- Iščejo osrednjo idejo (sporočilo) in temo književnega besedila; naštejejo nekaj besedil na isto temo.
- Opazujejo razvijanje teme v besedilu: npr. na dogajalni ravni (izpostavljeni so vsi bistveni dogodki : samostojno jih je treba ugotoviti/predvideti/»brati« med vrsticami), *na jezikovni ravni (povedano je naravnost : izraženo je metaforično), na ravni časovne ureditve dogajanja (kronološko razvrščanje: retrospektivno razvrščanje) ipd.*
- Ločijo teme: ljubezenska, socialna, razpoloženjska, domovinska.
- Prepoznavajo snov (npr. zgodovinski dogodki) in opazujejo njeno preoblikovanje v besedilno stvarnost.

A 4. Avtor – pripovedovalec

- Vedo, kdo je avtor književnega besedila in ga ločijo od pripovedovalca.
- Prepoznavajo vsevednega pripovedovalca (opombe/komentar pripovedovalca, 3. oseba, preteklik).
- Prepoznavajo prvoosebne pripovedovalca in *lirskega izpovedovalca (1. oseba, sedanjik).*

A 5. Književna perspektiva

- Doživljajo, prepoznavajo in razumevajo komično književno perspektivo; najdejo humorne prvine v književnem besedilu in ugotavljajo, zakaj vzbujajo smeh (povezovanje z jezikovno rabo).
- *Doživljajo in prepoznavajo tragično književno perspektivo.*

B KNJIŽEVNE ZVRSTI IN VRSTE

Učenci/učenke ob napovedi branja/poslušanja književne zvrsti/vrste priključijo v spomin temeljna določila književne zvrsti/vrste. Književno besedilo v procesu šolske interpretacije doživljajo, razčlenjujejo (opazujejo posameznosti in njihovo vlogo v besedilu ter jezikovno rabo v besedilu – pomenska in estetska raven), spoznanja primerjajo, utemeljujejo in sintetizirajo (nadgrajujejo prvotno razumevanje) ter besedila vrednotijo, nekatera tudi primerjajo in pri tem upoštevajo že znane vrstne značilnosti književnih besedil. Svoje ugotovitve izražajo govorno/pisno.

B 1. Poezija

- Ritem pesmi – povezujejo ritem z besedilno stvarnostjo in s sporočilnostjo.
- *Jamb, trohej, amfibrah (stopice) – zaznavajo in opazujejo razliko.*

- Podobnoglasje/onomatopoiija – zaznavajo, opazujejo učinek v pesmi in *poimenujejo*.
- Rima – poiščejo jo v besedilu (prepoznavanje) in ugotavljajo/opazujejo njen učinek v pesmi; povezujejo jo s sporočilnostjo pesmi.

- *Prepoznajo zaporedno in oklepajočo rimo.*
- *Opazujejo razliko med rimo, aliteracijo in asonanco.*

- Likovna podoba pesmi – zaznavajo razlike med verzi (dolžina verzov) in posebnosti likovne podobe svobodnega verza. *Ugotavljajo povezanost likovne podobe s temo/sporočilnostjo pesmi.*
- Jezikovna »uresničitev« pesmi (pomenska in estetska raven):
 - *Zaznavajo učinek posebne jezikovne rabe na bralca (doživljanje).*
 - *Razumejo besede/besedne zveze z več pomeni v sobesedilu.*
 - *Zaznavajo in poimenujejo besede/besedne zveze s prenesenim pomenom oziroma posebnosti na ravni rabe: primera, poosebljenje/poosebitev, okrasni pridevek in nagovor/ogovor.*
 - *Opazujejo in razumejo pesniško sredstvo in ugotavljajo njegovo vlogo na pomenski ravni konkretne pesmi (pomenotvorna vloga); zaznavajo estetski učinek pesniškega sredstva.*
 - *Zaznavajo zamenjavo besednega reda/inverzijo; razumejo njegovo/njeno vlogo v pesmi, poimenujejo pesniško sredstvo.*
 - *Zaznavajo in opazujejo rabo določenih slogovnih sredstev (sopomenke, nadpomenke, tvorjenke ...) v pesmi glede na časovno in čustveno zaznamovanost.*
 - *Zaznavajo, opazujejo in poimenujejo pretiravanje.*
 - *Zaznavajo, opazujejo ter pozneje poimenujejo stopnjevanje in refren (pripev).*
 - *Zaznavajo, opazujejo govorniško vprašanje.*
- Lirska in epska pesem – razumejo razliko.

- *Prepoznajo ep, balado, romanco in sonet; ob izbranem primeru znajo razložiti bistvene značilnosti; pri vrednotenju posamezne pesmi opazujejo tudi vrstne značilnosti.*

B 2. Proza

Berejo/poslušajo pripovedno prozo:

- Zaznamovanost sloga – opazujejo *in utemeljujejo* vlogo tovrstnih prvin v književnem besedilu.
- *Slogovni postopek* – v književnem besedilu najdejo primere, s katerimi ponazorijo: *opisovanje (opis), subjektivno opisovanje (oris), označevanje (označitev književne osebe), pripovedovanje, dvogovor.*
- Značilnosti pripovednih vrst – opazujejo *in izpostavljajo* jih pri primerjanju in vrednotenju književnih besedil iste vrste: basen, pripovedka in bajka, roman, *novela*, črtica.

B 3. Dramatika

- Ločujejo govor dramskih oseb in informacije o prostoru, času, videzu, načinu govorjenja, ravnanju oseb, njihovem čustvovanju ipd. (odrska navodila).
- Komedija – opazujejo in razumejo komično perspektivo.

2 GLEDALIŠČE, RADIJSKA IGRA IN FILM

Učenci/učenke si vsako leto ogledajo vsaj eno gledališko/filmsko predstavo (ali videoposnetek gledališke/filmske predstave) in poslušajo posnetek radijske igre ter tako ozaveščajo značilnosti medijskih predelav/realizacij/aktualizacij književnih besedil oziroma osnovne značilnosti posameznih medijev. Posamezne predstave tudi primerjajo s književnim besedilom. Doživljanje, razumevanje in vrednotenje izražajo govorno/pisno.

• Gledališka predstava:

- Opazujejo in razumejo dramsko dogajanje in odnose med dramskimi osebami – pozorni so na to, kako so v predstavi prikazani (neposredno/posredno).
- Opazujejo prvine gledališke predstave (dejanje/prizori, igralci/igra, kostumi, scena, rekviziti, luč/osvetlitev, zvočna oprema) – izpostavljajo in presojujejo njihovo vlogo pri doživljanju in razumevanju gledališkega dogodka.
- Zaznavajo in izpostavljajo morebitne humorne prvine v dramski predstavi oziroma z izpostavljanjem značilnosti dokazujejo razumevanje komične/tragične perspektive pri komediji/tragediji.

• Filmska predstava:

- Doživljajo, razumejo in vrednotijo filmsko predstavo (dogajanje, odnosi med osebami ...).
- Izpostavljajo značilnosti žanra (filmsko izražanje) v primerjavi z gledališčem.
- Razlikujejo umetniški in trivialni/zabavni filmi (klišeiziranost na ravni dogajanja, oseb, dogajalnega prostora ...) in se do obeh opredeljujejo.

• Primerjanje gledališke/filmske izraznosti s književnim besedilom (izbrana besedila in predstave):

- Izpostavljajo značilnosti »predstavitev« oseb, dogajalnega prostora in časa v književnem besedilu in gledališki predstavi/filmu.
- Opazujejo motive za ravnanje književnih oseb (socialne, psihološke, etične).
- Opazujejo sklenjenost dogajanja.
- Opisujejo perspektivo (komična, tragična).

RAZVIJANJE RECEPCIJSKE ZMOŽNOSTI S TVORJENJEM/(PO)USTVARJANJEM OB UMETNOSTNIH BESEDILIH (PISANJE, INTERPRETATIVNO BRANJE, GOVORJENJE)

7.

8.

9.

Razvijajo recepcijsko zmožnost (doživljanje, razumevanje in vrednotenje književnih besedil), tako da se govorno (po)ustvarjalno in/ali »strokovno« (govorni nastopi) odzivajo na književna besedila oziroma pišejo (po)ustvarjalna besedila, ki vključujejo prvine umetnostnega jezika in/ali druge značilnosti književnih besedil.

1. PISANJE

A Izberejo 2 ali 3 možnosti, ponujene v naslednjih točkah, oziroma najdejo svoji/svoje možnosti.

- **Razvijajo zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe:**
 - Ustvarjajo nove, književne osebe; sestavijo jih iz oseb, ki so jih spoznali v drugih književnih delih/ filmu/realnem življenju ali pa jih tvorijo po analogiji z osebami iz znanega književnega besedila.
 - Pišejo nove prigode znanih književnih oseb.
 - *Pišejo realistične/fantastične sestavke, v katerih se prepoznajo različni motivi za ravnanje književnih oseb (socialni, psihološki, etični).*
- **Razvijajo zmožnost doživljanja in razumevanja književnega prostora in časa:**
 - Ustvarjajo nove domišljijske svetove – dogajanje postavljajo v preteklost, sedanjost in prihodnost; z omenjanjem okoliščin, dogodkov in predmetov izražajo dogajalni čas (neposredni podatki), *pomagajo si tudi s časovno oziroma socialnozvrstno zaznamovanimi besedami (posredni podatki: arhaizmi, neologizmi, slengizmi ...).*
- **Razvijajo zmožnost razumevanja dogajanja in teme (motivov/snovi) v književnem besedilu:**
 - Tvorijo domišljijsko pripoved s sintetično/retrospektivno dogajalno zgradbo.
 - Tvorijo nova pripovedna besedila na določeno temo s podobnimi/različnimi motivi.
- **Ločijo avtorja in pripovedovalca:**
 - Tvorijo besedila, tako da privzemajo vlogo vsevednega/prvoosebnega pripovedovalca ali *lirskega izpovedovalca.*
- **Upoštevajo književno perspektivo:**
 - V (po)ustvarjalnih besedilih vzpostavljajo komično/*tragično* književno perspektivo.

B Recepcijsko zmožnost oziroma zmožnost razumevanja književnih besedil dokazujejo tako, da tvorijo (po)ustvarjalna besedila oziroma fragmente besedil (pisno/govorno). Pri tem upoštevajo že znane značilnosti književne vrste.

- **Poezija**
 - Samostojno tvorijo nove pesemske slike (v povezavi z določeno temo).
 - Razumevanje vloge zvočnega, besednega, skladenjskega in besedilnega sloga na pomenski in estetski ravni pesmi ponazarjajo tako, da jih zamenjujejo z nevtralnimi jezikovnimi sredstvi in vrednotijo učinek teh zamenjav in pesmi.
 - *Tvorijo likovno pesem/pesem lepljenko v povezavi z določeno ali samostojno izbrano temo.*

– Preoblikujejo pesniško besedilo v prozno.

• Proza

Izberejo 1 predlagano enoto ali predlagajo svojo:

- Krajše literarno delo preoblikujejo v strip in obratno.
- Ustvarjalen in kritičen dialog z besedilom vzpostavljajo tako, da posnemajo njegov jezik in slog, spreminjajo socialno in funkcijsko zvrstnost jezika v besedilu ter ga slogovno preoblikujejo (prestavljanje dogajanja v sodobnost ali v drug prostor, parodija, travestija).
- Razvijajo zmožnost razumevanja in prepoznavanja pripovednih vrst, tako da pišejo izvirna besedila in pri tem upoštevajo žanrska določila teh vrst; upoštevajo tudi značilnosti pripovedne zgradbe, sloga in *sporočevalnega postopka*.
- Napišejo/zapišejo (1 izbirno enoto):

○ <i>basen/bajko,</i> ○ <i>pripovedke, bajke (skupinsko zbirajo ustno izročilo in ga zapišejo).</i>	○ fantastično zgodbo (osnova: ljudske pripovedi/antični miti), ○ <i>fabulativno pismo/fiktivni dnevnik,</i> ○ kratko realistično pripoved na podlagi časopisne vesti (zakovitosti realnegasveta, trdenvzročno-posledični dogajalni sistem).	○ <i>črtico.</i>

• Dramatika

Razvijajo zmožnost doživljanja in razumevanja dramskega besedila, tako da dramatizirajo pripovedno/pesemsko besedilo:

– <i>napišejo krajše dramsko besedilo.</i>	– <i>pišejo komične dramske fragmente in prizore.</i>

2. INTERPRETATIVNO BRANJE KNJIŽEVNIH BESEDIL

Učenci/učenke se pripravijo na glasno branje in na to, da z glasom (so)oblikujejo besedilno stvarnost.

• Poezija

- Razumljivo in doživeto recitirajo/deklamirajo – slušne prvine svojega govora (glasovno barvanje, intonacija, register, poudarjanje, glasnost, premori, hitrost) uskladijo s sporočilnostjo/razpoloženjem pesmi.

• Proza

- Razumljivo in interpretativno berejo književno besedilo – slušne prvine govora uskladijo z dogajanjem v književnem besedilu.

• Dramatika

- Glasno berejo krajše dramsko besedilo po vlogah – izražajo spremembe razpoloženja oseb, govorijo čim bolj naravno (v skladu z dogajanjem in okoliščinami dogajanja).
- V igri vlog improvizirajo dramske fragmente (dialoge).

Možnosti:

V »razrednem gledališču« uprizorijo odlomek iz dramskega dela ali krajše dramsko besedilo (izdelajo osnutke za sceno, kostume in rekvizite; razdelijo si vloge: režiser, igralci, scenograf, kostumograf, glasbeni opremljevalec ...).

- *Uprizorijo lastno dramatizacijo krajšega besedila.*

3 GOVORNI NASTOPI

Učenci/učenke izberejo temo ter prosto in čim bolj naravno govorijo; upoštevajo slovnična pravila, okoliščine sporočanja (strategije in načela učinkovitega govornega nastopanja so spoznali in usvojili pri jezikovnem pouku). Skušajo biti čim bolj prepričljivi (premišljena priprava govornega nastopa na ravni razvijanja teme, načina predstavitve, suverenosti nastopa – zvočne in vidne prvine govora, očesni stik s poslušalci).

V vsakem razredu opravijo samostojni govorni nastop (izberejo vsaj eno od ponujenih možnosti, lahko tudi v povezavi z domačim branjem, oziroma v dogovoru z učiteljem izberejo temo, ki je ni na seznamu).

- **»Književnostrokovni« govorni nastopi (obravnavajo književnega besedila):**

- Predstavitev v šoli neobravnavanega književnega besedila (avtor, vsebinske in slogovne značilnosti, zvrst/vrsta besedila, ovrednotenje besedila *tudi pomočjo sklicevanja na značilnosti besedila, ponazoritve z zgledi iz besedila*).
- Primerjava dveh književnih besedil (tema, književne osebe, dogajanje, kraj in čas dogajanja, zvrst/vrsta, *slogovne značilnosti*, literarnozgodovinsko obdobje ...).
- Predstavitev avtorja/-jev in njegovega/njihovih dela/del – predstavitev teme govornega nastopa in pojasnilo glede odločitve za temo; bio- in bibliografski podatki o avtorju/-jih, izbor slikovnega materiala; ponazoritev dela/del z odlomki iz književnega/-nih besedila/besedil, navedki iz strokovne literature (npr. Slovenske književne ustvarjalke; Sopotniki moderne ...).
- Intervju z ustvarjalcem (lahko tudi fiktivni intervju, npr. s F. Prešernom) – predstavitev življenja in dela avtorja, bistvene značilnosti njegovega dela: književno obdobje, zvrstna/vrstna označitev, tema/ideja ipd.).
- Predstavitev bralnega interesa med učenci/učenkami oziroma najbolj priljubljenih književnih del (anketa) – vprašalnik o določenem književnem/-nih besedilu/-lih, predstavitev in interpretacija rezultatov anketiranja ipd. (npr. vprašanja o priljubljenosti določene/-nih knjige/knjig in razlogov za to – upoštevanje vsebinskih in slogovnih značilnosti besedila/besedil).

- **(Po)ustvarjalni govorni nastopi:**

- Recitacija/deklamacija učenčeve/učenkine lastne pesmi oziroma (po)ustvarjalne predelave izbrane pesmi.
- Orisna predstavitev celotnega izvirnega (po)ustvarjalnega besedila.
- Sodelovanje pri predstavitvi dramskega prizora (skupinsko delo), pri čemer mora biti razviden delež vsakega udeleženca pri pripravi govornega nastopa (izbira besedila, načrtovanje nastopa, oblikovanje posamezne vloge ipd.).

PRIDOBIVANJE LITERARNOVEDNEGA ZNANJA

1. Učenci/učenke poznajo in uporabljajo naslednje strokovne izraze, ki so jih spoznali že pri italijanščini:

• komična perspektiva, • ljubezenska tema(tika), • vsevedni pripovedovalec, • lirski in epski pesem, • ritem, • <i>onomatopoiija/podobnoglasje</i>, • nagovor/ogovor, • pretiravanje, • <i>inverzija</i>, • basen, • pripovedka, • bajka.	• socialna tema(tika), • kitica: štirivrstičnica, trivrstičnica, • rima, • <i>asonanca in aliteracija</i>, • refren, • posebitev, • primera, • okrasni pridevek, • stopnjevanje, • ep (pesnitev), • balada, • romanca, • sonet, • roman, • komedija.	• tema, sporočilnost/ideja, • razpoloženjska, domovinska tema(tika), • prvoosebni pripovedovalec, <i>lirski izpovedovalec</i>, • svobodni verz, • likovna pesem, • govorniško vprašanje, • <i>novela</i>, • črtica, • literarnozgodovinska obdobja in smeri: pismenstvo, protestantizem, razsvetljenstvo, romantika, realizem, moderna (nova romantika), književnost po 2. svet. vojni.

2 Učenci/učenke pregledno poznajo književnike in njihova dela:

• Fran Levstik • Josip Jurčič • Prežihov Voranc • Tone Pavček	• Anton Tomaž Linhart • Valentin Vodnik • France Prešeren • Janko Kersnik • Ivan Tavčar • Anton Aškerc • Janez Menart • Niko Grafenauer	• Primož Trubar • Simon Gregorčič • Ivan Cankar • Oton Župančič • Josip Murn • Dragotin Kette • Srečko Kosovel • Ciril Kosmač • trije sodobniki (po izbiri učenca in učitelja)

Učenci/učenke navedejo pglavitne značilnosti literarnih obdobij in smeri ter izbrane predstavnike in njihova dela. Avtorje tudi razvrščajo v literarna obdobja.

3 Obvezna besedila:

• Ljudska: Pegam in Lambergar • T. Pavček: Pesem • F. Levstik: Martin Krpan (celotno besedilo)	• F. Prešeren: Povodni mož • N. Grafenauer: Življenje • J. Kersnik: Mačkova očeta (celotno besedilo)	• F. Prešeren: Zdravljica • O. Župančič: Žebljarska • I. Cankar: Bobi (celotno besedilo)

Cilji književnega pouka se uresničujejo ob predlaganih besedilih, navedenih v prilogi tega UN.

4 PRIČAKOVANI REZULTATI

4.1 Pričakovani rezultati ob zaključku prvega triletja

A. Jezikovni pouk

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zavest o jeziku, narodu in državi.** Pokaže jo tako, da:
 - poimenuje svoj prvi/materni jezik ter predstavi svoj odnos do njega in njegov položaj v Republiki Sloveniji,
 - predstavi prednosti prvega/maternega jezika pred vsemi drugimi jeziki,
 - predstavi položaj slovenščine v Sloveniji in v delu Slovenske Istre in svoj odnos do tega jezika,
 - predstavi okoliščine za rabo knjižnega in neknjižnega jezika.
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost pogovarjanja.** Pokaže jo tako, da:
 - se odzove na govor druge osebe ali drugih oseb, nekateri začetniki lahko še v italijanščini,
 - v igri vlog sodeluje v tistih vrstah pogovorov, ki so navedene v tem učnem načrtu, in pri tem v vlogi pobudnega in odzivnega sogovorca tvori čim bolj ustrezne, smiselne in razumljive replike,
 - razčlenjuje in vrednoti pogovore.
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost poslušanja kratkih enogovornih neumetnostnih besedil.** Pokaže jo tako, da:
 - posluša (in gleda) kratka enogovorna neumetnostna besedila, med poslušanjem pa je miren in zbran,
 - v pogovoru po poslušanju (z učiteljevo pomočjo):
 - določi okoliščine nastanka besedila (npr. sporočevalca, naslovnika, sporočevalčevo čustveno razmerje do predstavljene predmetnosti),
 - določi sporočevalčev namen,
 - določi temo besedila in povzame bistvene podatke,
 - obnovi besedilo,
 - vrednoti besedilo.

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost govornega nastopanja.** Pokaže jo tako, da:
 - *samostojno* govorno nastopa z vnaprej napovedano temo in besedilno vrsto (predpisano s tem učnim načrtom) ter tvori čim bolj smiselna, razumljiva, sovisna in zaokrožena besedila,
 - govori razločno, naravno in čim bolj knjižno,
 - po govornem nastopu vrednoti svoj nastop oziroma nastope sošolcev.
- **Učenec/učenka ima avtomatizirano tehniko branja in pisanja (s tiskanimi in pisanimi črkami) ter skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost branja in pisanja neume-tnostnih besedil.** Pokaže ju tako, da:
 - tekoče in primerno hitro bere krajša, svoji starosti ustrezna besedila, med branjem je miren in zbran,
 - v pogovoru po branju:
 - določi okoliščine nastanka besedila (npr. sporočevalca, naslovnika, sporočevalčevo čustveno stanje ter čustveno razmerje do naslovnika/predstavljene predmetnosti),
 - določi sporočevalčev namen,
 - določi temo besedila in povzame bistvene podatke,
 - obnovi besedilo,
 - vrednoti besedilo,
 - piše kratka in preprosta besedila tistih vrst, ki so predpisane s tem učnim načrtom – tvori ustrezna, razumljiva, jezikovno pravilna in zaokrožena besedila, njegova pisava pa je čitljiva in estetska,
 - po pisanju vrednoti svoje besedilo in ga izboljšuje.
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito jezikovno in slogovno zmožnost ter zmožnost nebesednega sporazumevanja.**

POIMENOVALNO ZMOŽNOST pokaže tako, da:

- pravilno poimenuje bitja/predmete v svoji okolici ali na sliki,
- k danim besedam doda pravilne besede iz istega tematskega polja, pravilne protipomenke, sopomenke, podpomenke in nadpomenke,
- tvori manjšalnice, ženski par moškemu ter samostalniške in pridevniške izpeljanke tistih vrst, ki so določene s tem učnim načrtom,
- prepozna svoje in tuje tovrstne poimenovalne napake ter jih odpravi.

SKLADENJSKO ZMOŽNOST dokaže tako, da:

- v pomensko in oblikovno pravilnih povedih izrazi količino bitij/predmetov v svoji okolici ali na sliki, njihov položaj, premikanje ter stopnjo lastnosti,
- v pomensko in oblikovno pravilnih povedih izrazi čas dejanja glede na čas sporočanja in glede na časovno razmerje do drugih dejanj,
- v povedih uporablja pridevnike v pravilni spolski, številski in sklonski obliki, samostalnike v pravilni sklonski obliki, glagole v pravilni osebni, časovni in naklonski obliki ipd.,
- sprašuje po količini bitij/predmetov v svoji okolici ali na sliki, po njihovem položaju in premikanju, po času dejanja glede na čas sporočanja in glede na časovno razmerje do drugega dejanja ipd.,
- v svojih in tujih besedilih prepozna pomensko in oblikovno napačne povedi/zveze povedi in odpravlja napake.

PRAVOREČNO ZMOŽNOST pokaže tako, da:

- med govornim nastopanjem in med pogovarjanjem z učiteljem govori čim bolj knjižno,
- v svoji in tuji izreki prepozna neknjižne glasovne ali naglasne prvine ter jih zamenja s knjižnimi.

PRAVOPISNO ZMOŽNOST pokaže tako, da:

- pravilno piše besede z »nekritičnimi glasovi«, s polglasnikom (razen pred r) ter z u in z nezvočnikom na koncu in sredi besede,
- piše predlog ločeno od naslednje besede,
- piše nikalnico ne ločeno od glagola,
- piše začetek povedi z veliko začetnico,
- pravilno piše znana lastna imena bitij,
- pravilno piše svojilne pridevnike, izpeljane iz lastnih imen,
- pravilno piše bližnja zemljepisna lastna imena,
- uporablja pravilna končna ločila,
- pravilno uporablja vejico pri naštevanju,
- pravilno piše glavne in vrstilne števnik (do 100) s številko,
- skrbi za čitljivost in estetskost pisave,
- prepozna svoje in tuje tovrstne pravopisne napake ter jih odpravi.

SLOGOVNO ZMOŽNOST pokaže tako, da:

- izreka isto govorno dejanje na razne načine in določi za vsak izrek ustrezne okoliščine,
- vrednoti vljudnost danih izrekov in jih po potrebi zamenja z vljudnejšimi,
- uporabi okoliščinam ustrezen izrek oziroma ustrezno besedo,
- prepozna svoje in tuje tovrstne slogovne napake ter jih odpravi.

ZMOŽNOST NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA pokaže tako, da:

- prepozna pomen nebesednih sporočil,
- tvori smiselna in nazorna nebesedna sporočila,
- pri pogovarjanju in govornem nastopanju ustrezno uporablja nebesedne spremljevalce,
- vrednoti svojo in tujo rabo nebesednih spremljevalcev govorjenja.

• **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito metajezikovno zmožnost.**

Pokaže jo tako, da razume naslednje jezikoslovne izraze:

- prvi/materni in tuji jezik,
- knjižni in neknjižni jezik,
- državni jezik,
- besedilo, poved, beseda, glas, črka,
- velika in mala začetnica,
- pika, vprašaj, klicaj, vejica,
- pozdrav, voščilo, čestitka, vabilo.

B. KNJIŽEVNI POUK

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost sprejemanja umetnostnih besedil in tvorjenja besedil o in ob umetnostnih besedilih (»strokovno« in (po)ustvarjalno pisanje, govorjenje).**

Zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil pokaže tako, da:

- po branju pove, o čem pripoveduje književno besedilo,
- kdo so književne osebe,
- kje in kdaj se je dogajalo,
- zakaj se je kaj zgodilo.

Zmožnost zaznavanja in doživljanja poezije/pesmi pokaže tako, da:

- s posebej oblikovanim govorom ponazarja razpoloženje pesmi,
- doživeto deklamira pesem.

Zmožnost prepoznavanja, doživljanja, razumevanja in vrednotenja proze/pravljice pokaže tako, da:

- samostojno pripoveduje/piše pravljico,
- piše/pripoveduje nadaljevanje pravljice.

Zmožnost predstavljanja, vživljanja v osebo, »poistovetenja« z osebo, privzemanja vloge književne osebe pokaže tako, da:

- sodeluje v skupinski dramatizaciji proznega, pesemskega oziroma dramskega besedila,
- pripoveduje (govorno/pisno) o svoji predstavi književne osebe,
- označi književno osebo s posebej oblikovanim govorom,
- pojasnjuje vzroke, zakaj je književna oseba kaj storila,
- pove/napiše nadaljevanje zgodbe.

Zmožnost doživljanja in razumevanja književnega prostora in časa pokaže tako, da:

- nariše svojo čutnodomišljijско predstavo domišljijskega dogajalnega prostora,
- opiše svojo predstavo dogajalnega prostora,
- nariše svojo čutnodomišljijско predstavo realističnega dogajalnega prostora,
- opiše svojo predstavo realističnega dogajalnega prostora,
- prepozna dogajalni čas (nekoč – danes).

Zmožnost razumevanja dogajanja in teme pokaže tako, da:

- po branju odgovori na vprašanja o besedilu,
- po branju obnovi književno dogajanje,
- pripoveduje realistično zgodbo, v kateri je dogajanje podobno tistemu, ki ga pozna iz svojega sveta,
- tematiko izraža z ilustriranjem pesmi.

Zmožnost doživljanja in razumevanja gledališke/lutkovne predstave, radijske igre, risanke pokaže tako, da:

- sodeluje v igri vlog,
- sodeluje v vodenem pogovoru/pisno odgovori na vprašanja.
- jih primerja z literarnimi predlogami, našteje razlike med enim in drugim medijem.

- **Učenec/učenka skladno s cilji iz tega učnega načrta pridobi literarnovedno znanje,**
 - ki ga pokaže s poznavanjem, z razumevanjem in uporabo literarnovednih izrazov, predvidenih v ciljih in vsebinah učnega načrta.

4.1.1 Pričakovani rezultati 3. razreda, ki pomenijo napredovanje v naslednji razred

A. Jezikovni pouk

Učenec/učenka ima skladno z uresničevanjem tega učnega načrta v 3. razredu razvito:

- zavest o jeziku, narodu in državi,
- zmožnost pogovarjanja,
- zmožnost poslušanja kratkih enogovornih neumetnostnih besedil,
- zmožnost govornega nastopanja,
- avtomatizirano tehniko branja in pisanja (s tiskanimi in pisanimi črkami),
- zmožnost branja in pisanja krajših neumetnostnih besedil,
- jezikovno in slogovno zmožnost ter zmožnost nebesednega sporazumevanja,
- metajezikovno zmožnost.

Doseganje vsega tega dokaže dejavno/funkcionalno, tj. s smiselnim sodelovanjem v novih/neznanih sporazumevalnih okoliščinah, z razumevanjem novih/neznanih izrečenih in zapisanih besedil, s tvorjenjem razumljivih besedil predpisanih besedilnih vrst, z vrednotenjem sporazumevanja drugih in z utemeljevanjem svojega mnenja, s tvorjenjem logičnih, jezikovno pravilnih in slogovno ustreznih povedi, s prepoznavanjem in odpravljanjem pomenskih, jezikovnih in slogovnih napak ter z utemeljevanjem svojih rešitev, z razumevanjem predpisanih jezikoslovnih izrazov in z njihovo pravilno rabo ipd. (prim. tč. 4.1).

B. Književni pouk

Učenec/učenka ima skladno z uresničevanjem tega učnega načrta v 3. razredu razvito:

- zmožnost poslušanja/branja (sprejemanje umetnostnih besedil),
- zmožnost tvorjenja besedil o umetnostnih besedilih in ob njih (»strokovno« govorenje/pisanje, (po)ustvarjalno pisanje),
- zmožnost razumevanja in uporabljanja literarnovednih izrazov.

Doseganje vsega tega dokaže dejavno/funkcionalno z govorjenjem/pisanjem o književnih besedilih, pri čemer dokaže zmožnost razumevanja književnih besedil, opazovanja delov in celotnih besedil ter primerjanja in vrednotenja besedil. Kot pomoč za doseganje navedenega uporablja tudi usvojeno literarnovedno znanje (prim. tč. 4.1).

4.2 Pričakovani rezultati ob zaključku drugega triletja

A. Jezikovni pouk

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zavest o jeziku, narodu in državi.** Pokaže jo tako, da:
 - poimenuje svoj prvi/matni jezik ter predstavi svoj odnos do njega in njegov položaj v Republiki Sloveniji,
 - predstavi prednosti prvega/maternega jezika pred vsemi drugimi jeziki,
 - predstavi prednosti dveh maternih jezikov oziroma dvojezičnosti v primarni socializaciji
 - predstavi vlogo slovenščine v svojem življenju in svoj odnos do nje,
 - našteje jezike v Sloveniji ter predstavi posebni položaj slovenščine v Republiki Sloveniji in italijanščine v delu Slovenske Istre oziroma madžarščine v delu Prekmurja,
 - predstavi položaj Slovencev zunaj Slovenije in okoliščine za njihovo rabo slovenščine,
 - predstavi položaj slovenščine v organih EU,
 - predstavi okoliščine za rabo knjižnega in neknjižnega jezika.
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost pogovarjanja.** Pokaže jo tako, da:
 - sodeluje v tistih vrstah pogovorov, ki so navedene v učnem načrtu, ter v vlogi pobudnega in odzivnega sogovorca tvori ustrezne, učinkovite, smiselne in razumljive replike,
 - razčlenjuje pogovore (predvsem stvarno, okoliščinsko, naklonsko in pomensko),
 - vrednoti pogovore in utemelji svoje mnenje.
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost dopisovanja.** Pokaže jo tako, da:
 - bere dopise; med branjem je miren in zbran,
 - v pogovoru po branju:
 - določi okoliščine nastanka besedila (npr. sporočevalca, naslovnika, družbeno razmerje sporočevalca do naslovnika),
 - določi sporočevalčev namen in s tem vrsto dopisa glede na sporočevalčev namen,
 - določi temo, podteme/ključne besede in bistvene podatke,
 - vrednoti dopis in utemelji svoje mnenje.
 - v vlogi pobudnega in odzivnega dopisovalca piše ustrezne, razumljive in smiselne dopise, določene s tem učnim načrtom,
 - razčlenjuje in vrednoti svoje in tuje dopise.

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost kritičnega sprejemanja enogovornih neumetnostnih besedil.** Pokaže jo tako, da:
 - sprejema (tj. posluša (in gleda) oziroma bere) kratka enogovorna neumetnostna besedila; med sprejemanjem je miren in zbran,
 - v pogovoru po sprejemanju:
 - določi okoliščine nastanka besedila (npr. sporočevalca, naslovnika, sporočevalčevo čustveno razmerje do predstavljene predmetnosti),
 - določi sporočevalčev namen,
 - določi temo besedila, podteme/ključne besede in bistvene podatke ter jih oblikuje v obliki miselnega vzorca, dispozicijskih točk ipd.,
 - obnovi besedilo,
 - vrednoti besedilo in utemelji svoje mnenje.
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil.** Pokaže jo tako, da:
 - tvori (govori ali piše) besedilne vrste, predpisane s tem učnim načrtom; pri tem tvori smiselna, razumljiva, ustrezna in pravilna besedila,
 - vrednoti svoja govorjena ali zapisana besedila, prepozna pomanjkljivosti in odpravi napake.
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost selektivnega branja.** Pokaže jo tako, da si ogleda javna obvestila v obliki seznama, določena s tem učnim načrtom, nato pa:
 - poimenuje dano vrsto seznama in pove, katere podatke vsebuje,
 - poimenuje tvorca in naslovnika seznama,
 - predstavi bralčev/uporabnikov namen,
 - poišče dani podatek,
 - uporabi podatke s seznama (npr. jih primerja, razvršča, uporabi za sklepanje o čem ipd.).
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost izpolnjevanja obrazcev.** Pokaže jo tako, da si ogleda obrazce, določene s tem učnim načrtom, nato pa:
 - poimenuje dano vrsto obrazca in predstavi njegovo uporabo v vsakdanjem življenju,
 - pravilno izpolni obrazec.
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito jezikovno in slogovno zmožnost ter zmožnost nebesednega sporazumevanja.**

POIMENOVALNO ZMOŽNOST pokaže tako, da:

- poimenuje bitja, predmete, dejanja, lastnosti ... s knjižnimi izrazi in se izogiba ponovitvam,
- razloži besede/besedne zveze iz prebranega/poslušanega besedila,
- k danim besedam doda njihove protipomenke, sopomenke, nadpomenke in podpomenke ter besede iz iste besedne družine,
- ob danem korenu navede besede iz iste besedne družine,
- tvori pridevniške izpeljanke za izvor in namembnost ter samostalniške izpeljanke za nosilca lastnosti, za napravo in za abstraktno lastnost,

- dopolni in tvori preproste definicije danih besed/pojmov,
- prepozna svoje in tuje tovrstne poimenovalne napake ter jih odpravi.

SKLADENJSKO ZMOŽNOST pokaže tako, da:

- tvori skladenjsko pravilna enogovorna in dvogovorna besedila (upoštevajo pomensko in oblikovno razmerje v povedi/zvezah povedi ter v repliki/zvezi replik),
- razloži pomen dane povedi/zveze povedi iz prebranega/poslušanega besedila,
- tvori povedi iz niza besed v imenovalni/slovarski obliki,
- dopolni nepopolne povedi s pomensko in oblikovno pravnimi besedami,
- sprašuje po danih delih povedi,
- spreminja trdilne povedi v nikalne, dovršne v nedovršne,
- poroča o prvotnem govornem dogodku s premim in z odvisnim govorom,
- v zvezah dveh povedi prepozna časovno, vzročno-posledično, namerno-posledično oziroma pogojno-posledično razmerje ter združi zveze povedi v skladenjsko pravilne zložene povedi s pravnimi vezniki,
- povedi s časovnim oziroma vzročnim veznikom strne v enostavno poved,
- v zvezah povedi odpravi ponovitve,
- v svojih in tujih besedilih prepozna tovrstne skladenjske napake in jih odpravi.

PRAVOREČNO ZMOŽNOST pokaže tako, da:

- med govornim nastopanjem in med pogovarjanjem z učiteljem govori knjižno,
- v besedah pravilno izgovarja za slovenščino značilne glasove, posebej polglasnik, ozke in široke samoglasnike,
- v svoji in tuji izreki prepozna neknjižne prvine in jih zamenja s knjižnimi.

PRAVOPISNO ZMOŽNOST pokaže tako, da:

- v besedah pravilno zapisuje glasove in glasovne sklope,
- piše predlog ločeno od besede,
- izbere pravilno različico predlogov z/s in k/h,
- piše nikalnico ne ločeno od glagola,
- pravilno deli slovenske besede,
- pravilno piše glavne in vrstilne števnike do 100 in stotice s številko in z besedami,
- piše začetek povedi z veliko začetnico,
- pravilno piše večbesedna slovenska lastna imena bitij,
- pravilno piše svojilne pridevnike, izpeljane iz lastnih imen,
- pravilno piše znana/slovenska eno-/večbesedna zemljepisna lastna imena,
- pravilno piše znana eno-/večbesedna stvarna lastna imena,
- pravilno piše vrstne pridevnike iz eno-/večbesednih zemljepisnih lastnih imen,
- pravilno piše imena dni in mesecev,
- pravilno piše imena praznikov,
- pravilno piše imena jezikov,
- uporablja pravilna končna ločila v eno- in večstavčnih povedih,
- pravilno uporablja vejico pri naštevanju in med stavki,
- pravilno uporablja ločila in veliko začetnico v premem govoru,

- pravilno uporablja oklepaj,
- pravilno piše krajšave (tj. okrajšave, kratice in simbole),
- ustrezno členi besedilo na odstavke,
- skrbi za čitljivost in estetskost pisave,
- zna uporabljati pravopisne priročnike v knjižni in elektronski obliki, pri oblikovanju besedil z računalnikom pa tudi urejevalnike besedil,
- prepozna svoje in tuje tovrstne pravopisne napake ter jih odpravi.

SLOGOVNO ZMOŽNOST pokaže tako, da:

- izreka isto govorno dejanje na razne načine in določi za vsak izrek ustrezne okoliščine,
- vrednoti vljudnost danih izrekov in jih po potrebi zamenja z vljudnejšimi,
- uporabi okoliščinam ustrezen izrek oziroma ustrezno besedo,
- isto besedilo priredi za razne naslovnike,
- prepozna svoje in tuje tovrstne slogovne napake, jih odpravi in popravke utemelji.

ZMOŽNOST NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA pokaže tako, da:

- prepozna pomen nebesednih sporočil,
- tvori smiselna in nazorna nebesedna sporočila,
- med pogovarjanjem in govornim nastopanjem ustrezno uporablja nebesedne spremljevalce govorjenja,
- med dopisovanjem in pisanjem zavestno uporablja nebesedne spremljevalce pisanja,
- vrednoti svojo in tujo rabo nebesednih spremljevalcev govorjenja in pisanja in pojasni svoje mnenje.

• **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito metajezikovno zmožnost.**

Pokaže jo tako, da:

- pri pogovarjanju upošteva:
 - načela uspešnega pogovarjanja in
 - značilnosti dane vrste pogovorov (npr. zgradbo, besedne in nebesedne prvine),
- pri dopisovanju upošteva:
 - načela uspešnega dopisovanja in
 - značilnosti dane vrste dopisov (npr. obliko, zgradbo, besedne in nebesedne prvine),
- pri sprejemanju enogovornih besedil upošteva:
 - načela uspešnega sprejemanja in
 - priporočeno strategijo sprejemanja besedil,
- pri tvorjenju enogovornih besedil upošteva:
 - načela uspešnega govornega nastopanja oziroma pisanja »spisov«,
 - priporočeno strategijo sporočanja in
 - značilnosti dane vrste enogovornih besedil (npr. zgradbo, besedne prvine),
- besedam določi pomenske in oblikovne lastnosti – pri tem razume jezikoslovne izraze, navedene v tem učnem načrtu,
- besede razvrsti po skupinah (tj. v besedne vrste oziroma podvrste), skladno z opredelitvijo v tem učnem načrtu,
- določi število odstavkov v besedilu in pojasni svoj odgovor,

- vrednoti členjenost besedila na odstavke in utemelji svoje mnenje,
- v pripovedovalnem besedilu določi uvod, jedro in zaključek ter predstavi njihovo vlogo,
- določi število povedi v besedilu in pojasni svoj odgovor,
- v besedilu prepozna pripovedne, vprašalne in vzklične povedi,
- v besedilu prepozna trdilne in nikalne povedi,
- v besedilu prepozna premi govor,
- predstavi razlike med premim in odvisnim govorom,
- dano besedilo uvrsti med zasebna ali javna besedila, utemelji svojo odločitev in predstavi razlike med tema vrstama besedil,
- dano besedilo uvrsti med neuradna ali uradna besedila, utemelji svojo odločitev in predstavi razlike med tema vrstama besedil,
- dano besedilo uvrsti med enogovorna ali dvogovorna besedila, utemelji svojo odločitev in predstavi razlike med tema vrstama besedil,
- razume in uporablja temeljne jezikoslovne izraze, navedene v tem učnem načrtu,
- v svojem in tujem besedilu prepozna poimenovalne, skladenjske, pravorečne in pravopisne napake ter jih odpravi; svoje popravke utemelji.

B. Književni pouk

- **Učenec/učenka samostojno govori/piše o književnem besedilu – dokazuje razumevanje, opazuje posamezne sestavine književnega besedila, jih primerja, vrednoti, utemeljuje spoznanja, zagovarja svoje mnenje ... (analiza besedila – cilji) in pogleda na književno besedilo kot na celoto (sintetizira spoznanja o besedilu).**

Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito recepcijsko zmožnost sprejemanja umetnostnih besedil in tvorjenja besedil o in ob umetnostnih besedilih (»strokovno« in (po)ustvarjalno pisanje, govorjenje/govorni nastop). Pokaže jo tako, da po branju znanega/ neznanega književnega besedila:

- poišče bistvene podatke (snov, kraj in čas, glavne in stranske književne osebe, razlogi za dogajanje, posledice ravnanja književnih oseb);
- loči ljudsko besedilo od umetnega;
- prepozna pesem/prozo/dramatiko in navede/izpostavi nekaj značilnosti književnih zvrsti.

A 1. Svojo zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe pokaže tako, da:

- upovedi čutnodomišljjsko predstavo književnih oseb;
- poišče nekaj motivov za ravnanje književnih oseb;
- tvori »manjkajoči del zgodbe«, ki pojasni motive za ravnanje književne osebe.

A 2. Realni in domišljjski dogajalni prostor in čas razlikuje, kar pokaže tako, da:

- upovedi svojo predstavo dogajalnega prostora/časa;
- upovedi dogajalni čas v preteklosti (nekoč);
- upovedi svojo predstavo realističnega dogajalnega prostora/časa (danes).

A 3. Književnemu dogajanju sledi in ga razume, kar pokaže tako, da:

- odgovarja na vprašanja o poteku dogajanja;
- obnovi/povzame dogodke v književnem besedilu;
- pove/napiše zgodbo s perspektive druge književne osebe
- pove/napiše nadaljevanje zgodbe/predzgodbo;
- našteje nekaj književnih besedil na obravnavano temo.

A 4. Avtorja književnega besedila loči od pripovedovalca, kar pokaže tako, da:

- pove, kdo je književno besedilo napisal in kdo ga pripoveduje.

B 1. Pesem zazna in doživi, kar pokaže tako, da:

- s posebej oblikovanim govorom ponazarja razpoloženje besedila;
- doživeto recitira pesemsko besedilo.

B 2. Receptijsko zmožnost oziroma razumevanje konkretnega besedila pokaže tako, da:

- po pripravi interpretativno bere realistične/fantastične zgodbe;
- ob izbranih primerih izpostavi značilnosti obravnavanih pripovednih vrst.

Pravljico prepozna in doživi, kar dokaže tako, da ob upoštevanju znanih/obravnavanih značilnosti:

- pripoveduje/piše pravljico/nadaljevanje pravljice ali predzgodbo.

Kratko sodobno pravljico prepozna in doživi, kar dokaže tako, da:

- pripoveduje/piše domišljajska besedila, pri katerih je dogajanje razpeto med realni in domišljajski svet.

Realistično pripoved prepozna in doživi, kar dokaže tako, da:

- pripoveduje/piše realistično zgodbo, v kateri je dogajanje podobno tistemu, ki ga pozna iz svojega sveta;
- krajše prozno besedilo preoblikuje v strip.

B 3. Dramsko besedilo bere/gleda/posluša in doživi, kar pokaže tako, da:

- sodeluje v domišljajski igri vlog;
- s slušnimi/vidnimi prvini govora ustrezno izraža razpoloženje osebe/dogajanje;
- po gledanju (videoposnetka) gledališke/lutkovne predstave našteje glavne in stranske osebe ter odgovarja na vprašanja, kaj se je zgodilo in zakaj se je kaj zgodilo;
- opiše prvine gledališke/lutkovne predstave (dogajanje, režiser, igralci, posamezna vloga, dejanje/prizor, luč, scena, kostumi ...);
- po poslušanju radijske igre našteje književne osebe in pove, kakšne so bile osebe in kakšen je bil dogajalni prostor, ter pove, kaj se je zgodilo in zakaj.

- **Učenec/učenka kot pomoč pri razvijanju receptijske/bralne zmožnosti usvoji tudi določeno literarnovedno znanje, predvideno v ciljih in vsebinah učnega načrta.**

4.2.1 Pričakovani rezultati 4., 5. in 6. razreda, ki pomenijo napredovanje v naslednji razred

A. Jezikovni pouk

Učenec/učenka ima skladno z uresničevanjem tega učnega načrta v danem razredu razvito:

- zavest o jeziku, narodu in državi,
- zmožnost pogovarjanja,
- zmožnost dopisovanja,
- zmožnost kritičnega sprejemanja enogovornih neumetnostnih besedil,
- zmožnost tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil,
- zmožnost selektivnega branja,
- zmožnost izpolnjevanja obrazcev,
- jezikovno in slogovno zmožnost ter zmožnost nebesednega sporazumevanja,
- metajezikovno zmožnost.

Doseganje vsega tega dokaže dejavno/funkcionalno, tj. s smiselnim sodelovanjem v novih/neznanih sporazumevalnih okoliščinah, z razumevanjem novih/neznanih besedil, s tvorjenjem razumljivih, pravilnih in ustreznih besedil predpisanih besedilnih vrst, z vrednotenjem sporazumevanja drugih in z utemeljevanjem svojega mnenja, z učinkovitim iskanjem podatkov v seznamih, s pravilnim izpolnjevanjem obrazcev, s tvorjenjem logičnih, jezikovno pravilnih in slogovno ustreznih povedi in zvez povedi, s prepoznavanjem in odpravljanjem pomenskih, jezikovnih in slogovnih napak ter z utemeljevanjem svojih rešitev, z razumevanjem predpisanih jezikoslovnih izrazov in z njihovo pravilno rabo ipd. (prim. tč. 4.2).

B. Književni pouk

Učenec/učenka ima skladno z uresničevanjem tega učnega načrta v danem razredu razvito:

- recepcijsko/bralno zmožnost (sprejemanje umetnostnih besedil),
- zmožnost tvorjenja besedil o umetnostnih besedilih in ob njih »strokovno« in (po)ustvarjalno pisanje, govorjenje/govorni nastop),
- zmožnost samostojnega govorjenja/pisanja o književnih besedilih (analiza in sinteza spoznanj o književnem besedilu),
- literarnovedno znanje (podpora recepcijski/bralni zmožnosti).

Doseganje vsega tega dokaže dejavno/funkcionalno s samostojnim govorjenjem/pisanjem o književnem besedilu v skladu s cilji tega učnega načrta v danem razredu – tj. z upovedovanjem razumevanja književnega besedila, opazovanjem posameznih sestavin besedila in njihove vloge v celotnem besedilu, primerjanjem, vrednotenjem, utemeljevanjem spoznanj in zagovarjanjem svojega mnenja ter povezovanjem posameznih spoznanj o književnem besedilu v mnenje o celotnem besedilu (holistični pogled na književno besedilo). Kot pomoč za doseganje vsega navedenega uporablja usvojeno literarnovedno znanje (prim. tč. 4.2).

4.3 Pričakovani dosežki/rezultati ob zaključku tretjega triletja

A. Jezikovni pouk

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zavest o jeziku, narodu in državi.** Pokaže jo tako, da:
 - predstavi vlogo slovenščine v svojem življenju in svoj odnos do nje,
 - predstavi pravni status jezikov, ki jih govorijo slovenski državljani,
 - poimenuje državni in uradni jezik v Sloveniji ter uradna jezika v delu Slovenske Istre oziroma v delu Prekmurja,
 - našteje uradne jezike v organih EU,
 - predstavi položaj Slovencev in status slovenščine v zamejstvu in izseljenstvu,
 - predstavi okoliščine rabe in značilnosti zbornega jezika, knjižnega pogovornega jezika, svojega narečja/pokrajinskega pogovornega jezika in najstniškega slenga,
 - navede osnovne podatke o začetkih slovenskega knjižnega jezika in o njegovem razvoju skozi stoletja.
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost pogovarjanja.** Pokaže jo tako, da:
 - sodeluje v tistih vrstah pogovorov, ki so navedeni v tem učnem načrtu, ter v vlogi pobudnega in odzivnega sogovorca tvori ustrezne, učinkovite, smiselne in razumljive replike,
 - razčlenjuje pogovore (predvsem tvarno, okoliščinsko, naklonsko in pomensko),
 - obnovi pogovore,
 - vrednoti pogovore in utemelji svoje mnenje.
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost dopisovanja.** Pokaže jo tako, da:
 - bere dopise; med branjem je miren in zbran,
 - v pogovoru po branju:
 - določi okoliščine nastanka besedila (npr. sporočevalca, naslovnika, družbeno razmerje sporočevalca do naslovnika),
 - določi sporočevalčev namen in s tem vrsto dopisa glede na sporočevalčev namen,
 - določi temo, podteme/ključne besede in bistvene podatke,
 - obnovi dopis,
 - predstavi vlogo nebesednih spremljevalcev pisanja in jih vrednoti,
 - vrednoti dopis in utemelji svoje mnenje,
 - v vlogi pobudnega in odzivnega dopisovalca piše ustrezne, razumljive in smiselne dopise, določene s tem učnim načrtom,
 - razčlenjuje in vrednoti svoje in tuje dopise.

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost kritičnega sprejemanja enogovornih neumetnostnih besedil.** Pokaže jo tako, da:
 - sprejema (tj. posluša (in gleda) oziroma bere) enogovorna neumetnostna besedila; med sprejemanjem je miren in izbran, dela si zapiske oziroma izpiske,
 - v pogovoru po sprejemanju:
 - določi okoliščine nastanka besedila (npr. sporočevalca, naslovnika, sporočevalčevo čustveno razmerje do predstavljene predmetnosti),
 - določi sporočevalčev namen,
 - določi temo besedila, podteme/ključne besede in bistvene podatke ter jih oblikuje v obliki miselnega vzorca, dispozicijskih točk ipd.,
 - obnovi besedilo,
 - predstavi vlogo nebesednih prvin v besedilu,
 - vrednoti besedilo in utemelji svoje mnenje.
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil.** Pokaže jo tako, da:
 - tvori (govori ali piše) besedilne vrste, predpisane s tem učnim načrtom; pri tem tvori smiselna, razumljiva, ustrezna, učinkovita in pravilna besedila,
 - svoja govornjena ali zapisana besedila vrednoti, prepozna pomanjkljivosti in odpravi napake,
 - predstavi razloge za izboljšavo lastnih ali tujih enogovornih besedil.
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost selektivnega branja.** Pokaže jo tako, da si ogleda javna obvestila obvestila, določena s tem učnim načrtom, nato:
 - poimenuje dano vrsto seznama in pove, katere podatke vsebuje,
 - poimenuje tvorca in naslovnika seznama,
 - predstavi namen sporočevalca in bralca/uporabnika,
 - poišče dani podatke,
 - uporabi podatke s seznama (npr. jih primerja, razvršča, uporabi za sklepanje o čem ipd.),
 - vrednoti besedilo in predlaga popravke/izboljšave, če je to potrebno.
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost izpolnjevanja obrazcev.** Pokaže jo tako, da si ogleda obrazce, določene s tem učnim načrtom, nato pa:
 - poimenuje dano vrsto obrazca,
 - predstavi namen izpolnjevalca/uporabnika obrazca,
 - pravilno izpolni obrazec,
 - vrednoti obrazec (tudi že izpolnjenega) in predlaga popravke/izboljšave.
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito jezikovno in slogovno zmožnost ter zmožnost nebesednega sporazumevanja.**

POIMENOVALNO ZMOŽNOST pokaže tako, da:

- poimenuje bitja, predmete, dejanja, lastnosti ... s knjižnimi izrazi in se izogiba ponovitvam,
- razloži besede/besedne zveze iz prebranega/poslušanega besedila in jih smiselno uporabi v novih povedih,

- k danim besedam doda njihove protipomenke, sopomenke, podpomenke in nadpomenke ter besede iz iste besedne družine,
- iz danih skladenjskih podstav tvori tvorjenke,
- dane tvorjenke pretvarja v (približne) skladenjske podstave,
- dopolni in tvori definicije danih besed/pojmov, pri tem si pomaga s stvarnim vedenjem iz italijanščine,
- zna uporabljati slovarske priročnike v knjižni in elektronski obliki,
- prepozna svoje in tuje poimenovalne napake ter jih odpravi.

SKLADENJSKO ZMOŽNOST pokaže tako, da:

- tvori skladenjsko pravilna enogovorna in dvogovorna besedila (upoštevajo pomensko, oblikovno in aktualnostno razmerje v povedi/zvezah povedi ter repliki/zvezi replik),
- razloži povedi iz prebranega/poslušanega besedila,
- sprašuje po danih delih povedi,
- tvori povedi iz niza besed v imenovalni/slovarski obliki,
- dopolni povedi s pomensko in oblikovno pravilnimi besedami,
- v zvezi dveh povedi prepozna pomensko razmerje ter združi zveze povedi v skladenjsko pravilne zložene povedi s pravilnim veznikom,
- strne zložene povedi v skladenjsko pravilne enostavne povedi,
- razširi enostavne povedi v skladenjsko pravilne zložene povedi,
- pretvori premi govor v odvisnega,
- v povedih odpravi ponovitve,
- v svojih in tujih besedilih prepozna skladenjske napake in jih odpravi.

PRAVOREČNO ZMOŽNOST pokaže tako, da:

- med govornim nastopanjem in med pogovarjanjem z učiteljem govori knjižno,
- obvlada knjižni izgovor besed in povedi,
- prepozna pravorečne napake v svojih in tujih besedilih in jih odpravi.

PRAVOPISNO ZMOŽNOST pokaže tako, da:

- v besedah pravilno zapisuje glasove in glasovne sklope,
- piše predlog ločeno od besede,
- izbere pravilno različico predlogov z/s in k/h,
- piše nikalnico ne ločeno od glagola,
- pravilno deli besede,
- pravilno piše glavne in vrstilne števnik s številkami in z besedami,
- pravilno piše prevzete besede,
- piše začetek povedi z veliko začetnico,
- pravilno piše večbesedna lastna imena bitij,
- pravilno piše imena prebivalcev krajev, držav ...,
- pravilno piše svojilne pridevnike, izpeljane iz lastnih imen,
- pravilno piše eno-/večbesedna zemljepisna lastna imena,
- pravilno piše vrstne pridevnike iz eno-/večbesednih zemljepisnih lastnih imen,
- pravilno piše eno-/večbesedna stvarna lastna imena,

- pravilno piše imena dni in mesecev,
- pravilno piše imena praznikov,
- pravilno piše imena jezikov,
- pravilno piše imena pripadnikov ras,
- pravilno piše občna imena, nastala iz lastnih,
- uporablja pravilna končna ločila v eno- in večstavčnih povedih,
- pravilno uporablja vejico pri naštevanju, v večstavčnih povedih ter v povedih s polstavki in pastavki,
- pravilno uporablja ločila in veliko začetnico v premem govoru (s spremnim stavkom pred dobesednim navedkom ali za njim),
- pravilno uporablja oklepaj,
- pravilno piše krajšave (tj. okrajšave, kratice in simbole),
- ustrezno členi besedilo na odstavke,
- skrbi za čitljivost in estetskost pisave,
- zna uporabljati pravopisne priročnike v knjižni in elektronski obliki, pri oblikovanju besedil z računalnikom pa tudi urejevalnike besedil,
- prepozna svoje in tuje tovrstne pravopisne napake ter jih odpravi.

SLOGOVNO ZMOŽNOST pokaže tako, da:

- v svojih besedilih uporablja ustrezno jezikovno zvrst,
- izreka isto govorno dejanje na razne načine in določi za vsak izrek ustrezne okoliščine,
- vrednoti vljudnost danih izrekov in jih po potrebi zamenja z vljudnejšimi,
- tvori okoliščinam ustrezna enogovorna in dvogovorna besedila,
- isto besedilo priredi za razne naslovnike,
- danim besedam/besednim zvezam/povedim določi slogovno vrednost in okoliščine rabe,
- prepozna svoje in tuje slogovne napake, jih odpravi in popravke utemelji.

ZMOŽNOST NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA pokaže tako, da:

- prepozna vlogo/pomen nebesednih sporočil ter vrednoti njihov učinek,
- med pogovarjanjem, govornim nastopanjem, dopisovanjem in pisanjem enogovornih besedil učinkovito, smiselno in ustrezno uporablja nebesedne spremljevalce govorjenja/pisanja,
- pretvori nebesedno sporočilo v učinkovito, ustrezno, razumljivo in pravilno besedilo,
- vrednoti svojo in tujo rabo nebesednih spremljevalcev govorjenja in pisanja in razloži svoje stališče.

• **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito metajezikovno zmožnost.**

Pokaže jo tako, da:

- predstavi in upošteva načela uspešnega pogovarjanja,
- predstavi in upošteva načela uspešnega dopisovanja,
- predstavi in upošteva načela uspešnega sprejemanja enogovornih besedil,
- predstavi in upošteva načela uspešnega tvorjenja enogovornih besedil,
- predstavi in upošteva priporočeni potek sprejemanja besedil,
- predstavi in upošteva priporočeni potek sporočanja (t. i. faze sporočanja),

- predstavi značilnosti dane vrste pogovorov (npr. zgradbo, besedne in nebesedne prvine), tudi v primerjavi s pogovori druge vrste,
- upošteva značilnosti dane vrste pogovorov,
- predstavi značilnosti dane vrste dopisov (npr. obliko, zgradbo, besedne in nebesedne prvine), tudi v primerjavi z dopisi druge vrste,
- upošteva značilnosti dane vrste dopisov,
- predstavi značilnosti dane vrste enogovornih besedil (npr. zgradbo, besedne prvine), tudi v primerjavi z enogovornimi besedili druge vrste,
- upošteva značilnosti dane vrste enogovornih besedil,
- besedam določi pomenske, oblikovne, slogovne, izvirne in tvorbnostne lastnosti; pri tem razume jezikoslovne izraze, navedene v tem učnem načrtu,
- besede razvrsti po skupinah (tj. v besedne vrste oziroma podvrste), skladno z opredelitvijo v tem učnem načrtu,
- loči enostavne povedi od večstavčnih ter utemelji svoje rešitve,
- opiše stavčnočlensko sestavo stavka – prepozna stavčne člene in navede vprašalnice zanje,
- loči priredno zložene povedi od podredno zloženih ter utemelji svoje rešitve,
- opiše stavčno sestavo podredno zloženih povedi – določi glavni stavek, prepozna vrsto odvisnika in navede vprašalnico zanj,
- dano besedilo uvrsti med umetnostna ali neumetnostna besedila, utemelji svojo odločitev in predstavi razlike med tema vrstama besedil,
- dano besedilo uvrsti med objektivna ali subjektivna besedila, utemelji svojo odločitev in predstavi razlike med tema vrstama besedil,
- dano besedilo uvrsti med opisovalna ali pripovedovalna besedila, utemelji svojo odločitev in predstavi razlike med tema vrstama besedil,
- dano besedilo uvrsti med prikazovalna ali propagandna besedila, utemelji svojo odločitev in predstavi razlike med tema vrstama besedil,
- razume temeljne jezikoslovne izraze, navedene v tem učnem načrtu,
- v svojem in tujem besedilu prepozna poimenovalne, skladenjske, pravorečne in pravopisne napake ter jih odpravi; svoje popravke utemelji.

B. Književni pouk

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito recepcijsko zmožnost; pokaže jo tako, da interpretativno in tiho bere književna besedila ter samostojno govori/ piše o književnem besedilu/predstavi, pri čemer:**
 - najde bistvene podatke v besedilu (upošteva neposredne besedilne signale) in jih zna ustrezno uporabiti pri »strokovnih« oziroma (po)ustvarjalnih odzivih na besedilo;
 - izrazi svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje posameznih prvin besedila/predstave ter izpostavi njihovo vlogo;
 - sintetizira spoznanja o besedilu/predstavi ter oblikuje vrednostne sodbe; spoznanja in sodbe primerja s sošolci, jih utemelji/ponazori in zagovarja tako, da se sklicuje na besedilo/predstavo, (splošno) znanje, izkušnje in logično sklepanje.

A 1. Zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe pokaže tako, da:

- loči glavno in stranske književne osebe v obravnavanem književnem besedilu; opiše izbrano osebo, izpostavi značilnosti njenega govora, značaja, ravnanja in do nje vzpostavi kritično distanco, izpostavi njen socialni položaj, psihološke lastnosti, motive za ravnanje;
- predstavi značilnosti oseb v trivialnih besedilih;
- s poustvarjalnim pisanjem pokaže/dokaže zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih oseb.

A 2. Zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja dogajalnega prostora in časa pokaže tako, da:

- upovedi čutnodomišljjske predstave kraja dogajanja; razumevanje kraja in časa dogajanja dokaže tako, da ju poveže s temo in z jezikovno rabo v besedilu; upošteva tudi širši kontekst (medpredmetne povezave);
- izpostavi značilnosti dogajalnega prostora v obravnavanem trivialnem besedilu;
- s poustvarjalnim pisanjem ustvari nove dogajalne prostore in čase ter tako dokaže zmožnost doživljanja in razumevanja dogajalnega prostora in časa.

A 3. Razumevanje dogajanja, motivov, teme/sporočila in snovnega izhodišča književnega besedila pokaže tako, da:

- predstavi dogajanje; kronološko razvrsti dogodke, tudi če gre za analitično oziroma retrospektivno dogajalno zgradbo; loči glavno in stransko dogajanje ter dogajanje v različnih časih in prostorih;
- obnovi/povzame dogajanje (podrobno in strnjeno) oziroma povzame sporočilnost pesmi;
- loči glavne motive/pesemske slike glede na temo/sporočilnost besedila;
- izrazi osrednjo idejo (sporočilo) in temo književnega besedila; izpostavi podobnosti in razlike med dvema besediloma ter pove, katero mu je bližje in zakaj;
- loči besedila glede na temo (ljubezenska, socialna, razpoloženjska, domovinska) in prepozna zgodovinsko snov; izpostavi podobnosti/razlike med tematsko sorodnimi besedili in se do njih opredeli;
- s poustvarjalnim pisanjem dokaže, da loči temo in motive.

A 4. Loči avtorja od pripovedovalca, kar pokaže tako, da:

- ju imenuje.

A 5. Prepozna in razume književno perspektivo, kar pokaže tako, da:

- izrazi značilnosti komične književne perspektive oziroma najde humorne prvine v besedilu ter presodi njihov učinek v besedilu.

B 1. Doživi, razume in vrednoti poezijo tako, da:

- s posebej oblikovanim govorom ponazori razpoloženje besedila (interpretativno branje);
- izpostavi značilnosti ritma pesmi v povezavi s sporočilnostjo;
- prepozna onomatopoiijo/podobnoglasje, rimo;
- izpostavi likovno podobo pesmi (svobodni verz);

- v pesmi prepozna pesniška sredstva: primera, poosebljenje/ poosebitev, okrasni pridevek, pretiravanje, stopnjevanje, refren, govorniško vprašanje in nagovor/ogovor; razloži njihovo vlogo;
- ob izbranih besedilih izpostavi razliko med lirsko in epsko pesmijo;
- prepozna bistvene značilnosti epa, balade, romance in soneta;

B 2. Doživi, razume in vrednoti prozo tako, da:

- s posebej oblikovanim govorom ponazori razpoloženje in dogajanje v besedilu (interpretativno branje);
- presodi učinek zaznamovanega sloga in jezikovne rabe (zgodovinska, mladinska tematika/ pripoved);
- prepozna slogovni postopek v književnem besedilu (opisovanje, subjektivno opisovanje, označevanje, pripovedovanje, dvogovor);
- ob izbranem besedilu izpostavi značilnosti pripovedne vrste in jih primerja z znanimi značilnostmi te vrste besedila (basen, pripovedka, bajka, roman in črtica);
- s tvorjenjem poustvarjalnih besedil pokaže/dokaže poznavanje značilnosti proznih vrst.

B 3. Doživi, razume in vrednoti dramatiko ter medijske realizacije/aktualizacije tako, da:

- s posebej oblikovanim govorom ponazori razpoloženje osebe in dogajanje v dramskem besedilu (branje po vlogah; igra vlog/improvizacije);
- v dramskem besedilu loči govor oseb od odrskih navodil;
- prepozna značilnosti komedije oziroma komično perspektivo v komediji;
- obnovi dogajanje v gledališki/filmski predstavi; izpostavi odnose med osebami;
- ovrednoti vlogo prvin gledališke/filmske predstave pri doživljanju in razumevanju dogajanja (dejanje/prizor, igralci/igra, kostumi, scena, rekviziti, luč ...);
- izrazi razumevanje dogajanja, predstavi osebe in dogajalni prostor ter izrazi svoje mnenje o medijski realizaciji/aktualizaciji (slikovna, zvočna oprema ...).

- **Učenec/učenka skladno s cilji/z vsebinami iz tega učnega načrta pridobi literarnovedno znanje; uporabi ga pri šolski interpretaciji in samostojnem branju književnih besedil ter govorjenju/pisanju o njih.**

4.3.1 Pričakovani rezultati 7., 8. in 9. razreda, ki pomenijo napredovanje v naslednji razred

A. Jezikovni pouk

Učenec/učenka ima skladno z uresničevanjem tega učnega načrta v danem razredu razvito:

- zavest o jeziku, narodu in državi,
- zmožnost pogovarjanja,
- zmožnost dopisovanja,
- zmožnost kritičnega sprejemanja enogovornih neumetnostnih besedil,
- zmožnost tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil,
- zmožnost selektivnega branja,
- zmožnost izpolnjevanja obrazcev,
- jezikovno in slogovno zmožnost ter zmožnost nebesednega sporazumevanja,
- metajezikovno zmožnost.

Doseganje vsega tega dokaže dejavno/funkcionalno, tj. s smiselnim sodelovanjem v novih/neznanih sporazumevalnih okoliščinah, z razumevanjem novih/neznanih besedil, s tvorjenjem učinkovitih, razumljivih, pravih in ustreznih besedil predpisanih besedilnih vrst, z vrednotenjem sporazumevanja drugih in z utemeljevanjem svojega mnenja, z učinkovitim iskanjem podatkov v seznamih, s pravilnim izpolnjevanjem obrazcev, s tvorjenjem logičnih, jezikovno pravih in slogovno ustreznih povedi in zvez povedi, s prepoznavanjem in odpravljanjem pomenskih, jezikovnih in slogovnih napak ter z utemeljevanjem svojih rešitev, z razumevanjem predpisanih jezikoslovnih izrazov in z njihovo pravilno rabo ipd. (prim. tč. 4.3).

B. Književni pouk

Učenec/učenka ima skladno z uresničevanjem tega učnega načrta v danem razredu razvito:

- recepcijsko zmožnost (sprejemanje umetnostnih besedil),
- zmožnost tvorjenja besedil o umetnostnih besedilih in ob njih (»strokovno« in (po)ustvarjalno pisanje, govorjenje/govorni nastop),
- zmožnost samostojnega govorjenja/pisanja o književnem besedilu (analiza in sinteza spoznanj o književnem besedilu/predstavi),
- literarnovedno znanje.

Doseganje vsega tega dokaže dejavno/funkcionalno z interpretativnim/tihim branjem književnih besedil in s samostojnim govorjenjem/pisanjem o književnih besedilih v skladu s cilji tega učnega načrta v danem razredu – tj. z upovedovanjem razumevanja književnega besedila, opazovanjem posameznih sestavin besedila in njihove vloge v celotnem besedilu (pomenska, estetska raven), primerjanjem, vrednotenjem, utemeljevanjem spoznanj in zagovarjanjem svojega mnenja ob sklicevanju na besedilo ter z medbesedilnim primerjanjem. Spoznanja o posameznostih književnega besedila poveže v holistični pogled na besedilo. Literarnovedno znanje dokaže z uporabo pri šolski interpretaciji, samostojnem branju književnih besedil ter govorjenju/pisanju o njih (prim. tč. 4.3).

5 MEDPREDMETNE POVEZAVE

V osnovni šoli, še posebej **v prvem triletju**, besedno sporazumevanje, najsi bo na slušni ali vidni ravni, vseskozi povezujemo tudi z nebesednim (likovnim, gibalnim, glasbenim, pozneje tudi z računalniškim opismenjevanjem itd.). V prvem triletju se tako slovenščina kot drugi jezik z vsebinami in z razvijanjem sporazumevalnih dejavnosti učencev tesno povezuje z drugimi predmeti, npr. z italijanščino, s spoznavanjem okolja, z, glasbeno in likovno vzgojo ter z matematiko. Nekateri cilji pouka slovenščine so povezani z uporabo knjižnice in vključujejo spodbujanje informacijske pismenosti; pri tvorjenju in razumevanju neumetnostnih besedil v smiselni in funkcionalni okoliščinah pa je v prvem triletju možno udeležati tudi cilje okoljske vzgoje, prometne in poklicne vzgoje, varovanja in spodbujanja telesnega in duševnega zdravja, torej cilje kroskurikularnih vsebin.

V drugem in tretjem triletju se pri obravnavi neumetnostnih besedil predmet povezuje z učenčevimi izkušnjami in predznanjem ter z vsebinami in dejavnostmi pri naravoslovnih in družboslovnih predmetih; učenci namreč govorijo/pišejo prikazovalna besedila o sebi in svojem družbenem oziroma naravnem okolju ter poslušajo/berejo in razčlenjujejo poljudnoznanstvena besedila, ob tem pa tudi nebesedne dele teh besedil, kot so preglednice, grafikoni ipd. Posebej velja opozoriti na povezovanje slovenščine s poukom italijanščine, zgodovine, glasbe zaradi spoznavanja slovenske kulture, to je kulture sosedskega oziroma večinskega naroda (medkulturnost).

V drugem in tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju predmet slovenščina vsebuje tudi prvine medijske vzgoje – učenci namreč spremljajo (poslušajo, gledajo in berejo) tudi različne medije (časopis, radio, internet, televizija, film ...) v slovenščini.

Pouk književnosti oziroma **obravnavo umetnostnih besedil** se ob povezovanju z glasbeno, likovno in plesno vzgojo v 2. in 3. triletju povezuje z družbeno-humanističnimi predmeti (zlasti z italijanščino in zgodovino), samo v 3. triletju pa tudi z nekaterimi izbirnimi predmeti (npr. z retoriko, šolskim novinarstvom ipd).

Splošni cilji predmeta tudi v drugem in tretjem triletju vključujejo kroskurikularne vsebine, kot so državljanska kultura, narodopisje, knjižnično informacijsko znanje, kulturna vzgoja, IKT (razvijanje digitalnih zmožnosti), okoljska vzgoja, vzgoja za zdravje, vzgoja potrošnika, poklicna orientacija, prometna vzgoja itd.

Na ravni vključevanja kroskurikularnih vsebin je v tem učnem načrtu posebna pozornost namenjena razvijanju digitalne pismenosti učencev/učenk, kar je tudi ena izmed ključnih kompetenc vseživljenjskega učenja. Učenci/učenke uporabljajo digitalne tehnologije pri razvijanju sporazumevalne zmožnosti in pri komunikaciji (dejavnem stiku) z literaturo, in sicer:

- pri sprejemanju, razčlenjevanju in tvorjenju neumetnostnih in umetnostnih besedil,
- kot podporo kritičnemu mišljenju, ustvarjalnosti in inovativnosti,
- za iskanje, zbiranje, izmenjavo in obdelavo podatkov ter njihovo sistematično rabo pri tvorjenju informacij. Za izdelavo, predstavitev in razumevanje kompleksnih informacij uporabljajo tudi primerno strojno in programsko opremo, samostojno uporabljajo primerne didaktične računalniške programe in internet kot vir podatkov in komunikacijsko orodje.

Poudarjena je tudi kulturna vzgoja, saj kot osrednji element vseživljenjskega učenja bistveno prispeva k celovitemu razvoju osebnosti vsakega posameznika ter sooblikuje človekovo kulturno zavest in izražanje. Učencem/učenkam omogoča razumevanje pomena in spoznavanje kulture lastnega naroda ter zavedanje o pripadnosti tej kulturi. Spodbuja tudi spoštljiv odnos do drugih kultur in medkulturni dialog.

Medpredmetne povezave se lahko izvedejo v različne namene in na različne načine, npr. kot motivacija, nadgradnja znanja, oblikovanje avtentičnih nalog, projektni dan ipd. Uresničevanje medpredmetnih povezav (tudi na ravni kroskurikularnih vsebin) pa je odvisno od povezovanja učiteljev vseh predmetnih področij in načrtovanja povezav na treh ravneh – na ravni šole, na ravni strokovnih aktivov in posameznih učiteljev/učiteljic.

Cilj povezovanja predmetov je torej globalni pristop, ki spodbuja t. i. celostno učenje in poučevanje. Medpredmetno povezovanje zato lahko poteka na ravni vsebin (npr. tema protestantizma v okviru projektnega tedna), na ravni procesnih znanj (npr. iskanje virov kot spretnost, ki pride v poštev pri vseh predmetih) ter na konceptualni ravni (npr. poglobljanje razumevanja istih pojmov pri različnih predmetih).

6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

6.1 Cilji in vsebine

6.1.1 Cilji

Pouk slovenščine kot drugega jezika, ki mu je v predmetniku osnovne šole z italijanskim učnim jezikom namenjenih 1006 učnih ur, omogoča uresničevanje splošnih ciljev predmeta/kompetenc, opredeljenih v 2. poglavju tega učnega načrta, kakor tudi razvijanje osebne in državljanske identitete ter ključnih zmožnosti vseživljenjskega učenja, med katerimi je lahko tudi sporazumevanje v slovenščini na dvojezičnem območju in izven njega.

Temeljni cilj pouka slovenščine, tj. razvijanje sporazumevalne zmožnosti kot zmožnosti sprejemanja in tvorjenja besedil raznih vrst, izhaja iz obravnave neumetnostnih in umetnostnih besedil, primernih starostni stopnji učencev v posameznem vzgojno-izobraževalnem obdobju. Obravnavi neumetnostnih besedil je namenjeno 60 odstotkov ur predmeta, delu z umetnostnim besedilom pa 40 odstotkov (izjema je 1. razred, kjer je to razmerje 50 : 50).

Pri predmetu slovenščina učenci torej tvorijo (govorijo, pišejo), sprejemajo (poslušajo, berejo) in razčlenjujejo svoji starosti, sporazumevalnim in spoznavnim/domišljijskim zmožnostim, izkušnjam in zanimanju ustrezna neumetnostna in umetnostna besedila; tako dejavno razvijajo svoje sporazumevalne, spoznavne in ustvarjalne zmožnosti ter si uzaveščajajo temeljne razlike v sprejemanju, tvorjenju in gradbi neumetnostnih in umetnostnih besedil.

6.1.2 Vsebine

Vsebine pouka slovenščine so podane v 3. poglavju tega učnega načrta kot procesnorazvojni sklopi z vsebinami za jezikovni pouk in pouk književnosti.

6.1.2.1 Jezikovni pouk

V prvem triletju se vsebine in procesnorazvojni cilji jezikovnega pouka razdeljeni na sedem sklopov:

- *Oblikovanje in razvijanje zavesti o jeziku, narodu in državi,*
- *Razvijanje zmožnosti pogovarjanja,*
- *Razvijanje zmožnosti poslušanja enogovornih neumetnostnih besedil,*

- *Razvijanje zmožnosti govornega nastopanja,*
- *Razvijanje zmožnosti branja in pisanja neumetnostnih besedil,*
- *Razvijanje jezikovne in slogovne zmožnosti ter zmožnosti nebesednega sporazumevanja (za izboljšanje sporazumevalne zmožnosti),*
- *Razvijanje metajezikovne zmožnosti.*

V drugem in tretjem triletju pa so vsebine in procesnorazvojni cilji razporejeni v devet sklopov, in sicer:

- *Oblikovanje in razvijanje zavesti o slovenskem jeziku, slovenskem narodu in državi,*
- *Razvijanje zmožnosti pogovarjanja,*
- *Razvijanje zmožnosti dopisovanja,*
- *Razvijanje zmožnosti kritičnega sprejemanja enogovornih neumetnostnih besedil,*
- *Razvijanje zmožnosti tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil,*
- *Razvijanje zmožnosti selektivnega branja,*
- *Razvijanje zmožnosti izpolnjevanja obrazcev,*
- *Razvijanje jezikovne in slogovne zmožnosti ter zmožnosti nebesednega sporazumevanja (za izboljšanje sporazumevalne zmožnosti),*
- *Razvijanje metajezikovne zmožnosti.*

Procesnorazvojni cilji se v večini sklopov smiselno nadgrajujejo po razredih.

V učnem načrtu se je v primerjavi z učnim načrtom iz leta 1998 povečal obseg izbirnih vsebin – ob obveznih vsebinah je namreč približno 30 odstotkov vsebin jezikovnega pouka izbirnih; izbirni pa sta tudi sporazumevalni dejavnosti (npr. branje in/ali poslušanje; govorjenje in/ali pisanje) pri obravnavi večine besedilnih vrst. Izbirne vsebine in dejavnosti pri jezikovnem pouku so v učnem načrtu natisnjene polkrepko.

V učnem načrtu so skladno s priporočili ob splošnih znanjih (pokončni tisk) navedena tudi posebna/dodatna znanja. Pri jezikovnem pouku so zapisana v poševnem tisku.

6.1.2.2 Književni pouk

Vsebine književnega pouka so razdeljene na tri procesnorazvojne in vsebinske sklope, in sicer:

- *Razvijanje recepcijske zmožnosti z branjem, poslušanjem (gledanjem uprizoritev) umetnostnih besedil in govorjenjem, pisanjem o njih;*
- *Razvijanje recepcijske zmožnosti s tvorjenjem/(po)ustvarjanjem ob umetnostnih besedilih (pisanje/interpretativno branje/govorjenje);*
- *Pridobivanje literarnovednega znanja.*

Razmerje med splošnimi in posebnimi znanji v učnem načrtu je približno 70 : 30. Splošna znanja so zapisana v navadnem tisku, zajemajo pa tudi izbrane izbirne vsebine. Posebna znanja so zapisana v poševnem tisku, prav tako predlagana književna besedila.

V primerjavi z učnim načrtom iz leta 1998 se je povečala izbirnost na ravni dejavnosti pri obravnavi književnih besedil, razmerje med obsegom obveznih in izbirnih književnih besedil pa ostaja nespremenjeno. Pri navajanju seznama predlaganih književnih besedil za uresničevanje ciljev se ohranja delitev po razredih. Ker pa so vsa besedila samo predlagana, jih učitelj lahko nadomesti z drugimi, po njegovem mnenju primernejšimi besedili.

6.2 Uresničevanje v praksi

6.2.1 Prvo triletnje

Ker v predmetniku devetletne osnovne šole za predmet slovenščina v prvem triletju ni sprememb, ostaja tudi število ur po posameznih razredih nespremenjeno. Uresničevanju ciljev in vsebin je tako v prvem razredu namenjenih 105 ur (3 ure tedensko), v 2. 140 (4 ure tedensko) in v 3. razredu 122,5 ure oziroma po 3,5 ure tedensko.

V prvem triletju se učenci učijo uporabljati ustna in pisna besedila v različnih okoliščinah in za različne namene. Učitelj na fleksibilen in uravnotežen način kombinira sistematično spoznavanje in urjenje branja in pisanja s sporazumevalnimi dejavnostmi v smiselnih, funkcionalnih in zanimivih okoliščinah. Vse štiri sporazumevalne dejavnosti se funkcionalno prepletajo, sprva je več govorjenja in poslušanja, pozneje začetnega branja in pisanja.

Pri načrtovanju pouka učitelj upošteva, da se otrokova sporazumevalna zmožnost razvija v medsebojni povezanosti z razvojem mišljenja in znanja. Besedno sporazumevanje na slušni ali vidni ravni se v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju povezuje tudi z nebesednim sporazumevanjem ter z drugimi predmeti. Glede na zastavljene cilje in vsebine pouka je zelo pomembno, da učitelj pri izbiri didaktičnih metod in oblik za razvijanje učenčevih sporazumevalnih, spoznavnih in ustvarjalnih zmožnosti upošteva tudi individualne značilnosti učenca. Ker so vsebine in cilji jezikovnega pouka opredeljeni za celotno triletnje in ne več po posameznih razredih, je individualizacija pouka še posebej pomembna in smiselna, saj učitelj tako lahko usvajanje predpisanih vsebin in ciljev sproti prilagaja značilnostim, zmožnostim in hotenjem posameznega učenca. Pričakovani dosežki v 4. poglavju tega učnega načrta so naravnani predvsem na splošna znanja, znotraj katerih učni načrt ponuja izbirne vsebine in cilje na ravni vsebin in dejavnosti tako pri jezikovnem kot književnem pouku.

Izbira didaktičnih metod in oblik poučevanja je odvisna od učenčevega (pred)znanja slovenščine, od obravnavanih vsebin, v prvem obdobju osnovnošolskega izobraževanja se še posebej priporoča didaktična igra ter različne oblike sodelovalnega učenja in projektnega dela. Glede na naravo obravnavane snovi je pogosto priporočljiva tudi kombinacija frontalnega in skupinskega pouka.

V učnem načrtu je posebna pozornost namenjena poučevanju branja in pisanja. Cilj poučevanja ni le obvladovanje tekočega branja in pisanja, temveč raba pisnega jezika za sporazumevanje, razmišljanje, ustvarjanje, učenje in razvedrilo. Cilj je omogočiti vsem otrokom, da spoznajo in

dosežejo višjo raven t. i. kritične pismenosti. Učenci vstopajo v svet branja in pisanja postopoma, sistematično in individualizirano. Glede na svoje predznanje branja in pisanja v italijanščini in slovenščini ter razvite veščine, spretnosti in zmožnosti postopoma prehajajo skozi faze oziroma dejavnosti začetnega opismenjevanja, predstavljene v 3. poglavju tega učnega načrta v sklopu *Razvijanje zmožnosti branja in pisanja neumetnostnih besedil*; skržene so na minimum, saj večino teh spretnosti in veščin učenci usvojijo pri italijanščini. Pomembno je, da učitelj na začetku triletnega in sproti pri vsakem učencu preverja razvitost veščin, spretnosti in zmožnosti, potrebnih za branje/pisanje, nato pa za vsakega učenca izdelava individualni načrt razvijanja zmožnosti branja in pisanja. Skladno z zahtevami v tem učnem načrtu učenci torej:

- sistematično razvijajo predopismenjevalne zmožnosti,
- če imajo oziroma potem ko imajo ustrezno razvite predopismenjevalne zmožnosti, sistematično razvijajo tehniko branja in pisanja (najprej s tiskanimi črkami, nato s pisanimi),
- če imajo oziroma potem ko imajo ustrezno usvojeno tehniko branja in pisanja, sistematično razvijajo zmožnost branja z razumevanjem in zmožnost pisanja preprostih besedil.

Če je potrebno, sošolcu, ki besedila ni razumel v celoti, vsebino razložijo s prevodom v italijanščino (zlasti v prvem razredu, do konca 3. razreda naj bo tega vse manj), prav tako naj učitelj nudi dodatno pomoč učencem, ki slabše znajo slovensko. Učitelj naj bo pri začetnem opismenjevanju torej pozoren na priporočeno zaporedje usvajanja veščin in spretnosti branja in pisanja, tempo usvajanja pa naj sproti prilagaja značilnostim in zmožnostim posameznega učenca ter tempu usvajanja branja pri italijanščini oziroma morebitni interferenci v italijanščini in iz italijanščine.

Začetno branje in pisanje poteka vzporedno, a sledi s krajšim zamikom opismenjevanju v italijanščini; pri spoznavanju enakih glasov/črk pa lahko tudi vzporedno. Poudarjen je primerjalni pristop med črkami in glasovi v slovenščini in italijanščini, v ospredju pa spoznavanje glasov/črk, ki so različni/različne od italijanskih.

Poleg vstopanja v svet branja in pisanja pa učenci v prvem triletnem opravljajo še druge dejavnosti: sodelujejo v pogovorih, sprejemajo, razčlenjujejo in tvorijo neumetnostna besedila, sprejemajo, interpretirajo in poustvarjajo umetnostna besedila ter razvijajo zmožnost logičnega mišljenja, svojo poimenovalno, upovedovalno, pravorečno in pravopisno zmožnost. Pri tem usvajajo tudi strategije sprejemanja (poslušanje, branje) in tvorjenja (govorjenje, pisanje) neumetnostnih in umetnostnih besedil, spoznavajo pa tudi kulturo sosedskega/večinskega naroda.

Sprejemanje (poslušanje/branje) neumetnostnih besedil zajema naslednje dejavnosti učencev:

- a) Pred poslušanjem/branjem se pripravijo nanj.
- b) Med poslušanjem/branjem so pozorni na pomensko in izrazno stran besedila.
- c) Po poslušanju/branju sodelujejo v pogovoru o poslušanem/prebranem besedilu:
 - razčlenjujejo, obnovijo in vrednotijo poslušano/prebrano besedilo,
 - predstavljajo svoje doživljanje besedila in poslušanja/branja,
 - vrednotijo svojo zmožnost kritičnega poslušanja (in gledanja)/branja enogovornih neumetnostnih besedil in izdelajo načrt za razvijanje te svoje zmožnosti,
 - se pripravijo na tvorjenje govornega ali zapisanega podobnega besedila.

Tvorjenje enogovornih neumetnostnih besedil (govorjenje, pisanje) pa zajema naslednje dejavnosti:

- a) Pred govorjenjem/pisanjem se pripravijo nanj.
- b) Med govornim nastopom skušajo čim bolj upoštevati načela učinkovitega govornega nastopanja, med pogovorom načela vljudnega pogovarjanja, med pisanjem pa pazijo na ustreznost, razumljivost in jezikovno pravilnost besedila ter na estetskost zapisa.
- c) Po pogovoru/govornem nastopu sodelujejo v pogovoru o njem, predstavijo svoje občutke in vrednotijo svojo zmožnost pogovarjanja/govornega nastopanja in izdelajo načrt za izboljšanje te svoje zmožnosti; po pisanju primerjajo svoja besedila, jih presojujejo in izboljšujejo, predstavljajo svoje občutke ter vrednotijo svojo zmožnost pisanja besedil in izdelajo načrt za razvijanje te svoje zmožnosti.

Pri književnem pouku učenci razvijajo recepcijsko zmožnost z branjem/poslušanjem/gledanjem uprizoritev umetnostnih besedil in govorjenjem/pisanjem o njih. V procesu šolske interpretacije opazujejo posamezne prvine besedila in si tako ustvarjajo odziv na celotno besedilo. Ugotovitve primerjajo, utemeljujejo in ponazarjajo s sklicevanjem na besedilo. Pri tem tvorijo ustna in proti koncu triletja tudi preprosta pisna besedila. Recepcijsko zmožnost pa razvijajo tudi s tvorjenjem/(po)ustvarjanjem ob umetnostnih besedilih. Ohranja se torej t. i. komunikacijski pouk književnosti, kar pomeni, da sta v središču šolskega branja leposlovja književno besedilo in učenec, učitelj pa pri branju spodbuja prekrivanje pomenskega polja besedila (tema in predstavnost besedila) in učenčevega obzorja pričakovanj, ki izvira iz njegove zunajliterarne in medbesedilne izkušnje (doživetje v resničnosti in ob branju leposlovja).

Branje umetnostnih besedil v prvem triletju praviloma ni povezano s tematiko drugih predmetov, pač pa učencem ponuja možnost za polno literarnoestetsko doživetje. Šolska interpretacija umetnostnega besedila je priporočeni model za razvijanje bralne zmožnosti in zajema naslednje dejavnosti:

- uvodna motivacija,
- napoved besedila, umestitev in interpretativno branje,
- premor po branju,
- izražanje doživetij ter analiza, sinteza in vrednotenje,
- ponovno branje in nove naloge.

V prvem triletju so seveda dejavnosti sprejemanja (branje, poslušanje) praviloma nadrejene dejavnostim tvorjenja (govorjenje, pisanje). Med dejavnostmi sprejemanja je največ časa namenjenega poslušanju, saj otroci poslušajo (in gledajo) učiteljevo pripovedovanje in branje, radijske igre, lutkovne predstave, otroške mladinske predstave, otroške filme in risanke. V samostojno branje literature vstopajo individualizirano in drseče, ko je njihova bralna zmožnost že avtomatizirana.

Delitev po razredih se deloma ohranja samo pri predlogih književnih besedil za uresničevanje ciljev književnega pouka, ker pa so besedila samo predlagana, jih učitelj lahko zamenja z drugimi, po njegovem mnenju za uresničevanje zastavljenih ciljev primernejšimi besedili.

Šolsko branje/pripovedovanje književnosti se lahko povezuje s projektom *družinskega branja*.

6.2.2 Drugo triletnje

V drugem triletju je pouku slovenščine namenjenih 323,5 učnih ur, tj. 122,5 ur na leto v četrtem, petem in šestem razredu (pa po 3 ure tedensko). Obravnavi neumetnostnih besedil oziroma jezikovnemu pouku je namenjenih 60 odstotkov ur predmeta, obravnavi umetnostnih besedil oziroma književnemu pouku pa 40 odstotkov.

6.2.2.1 Jezikovni pouk

Temeljni cilj jezikovnega pouka pri slovenščini je tudi v drugem triletju razvijanje sporazumevalne zmožnosti, tj. zmožnosti sprejemanja in tvorjenja neumetnostnih besedil. Ker je zmožnost sprejemanja in tvorjenja besedila odvisna od jezikovne zmožnosti, učenci z lastno dejavnostjo (ne pa z opisovanjem abstraktnega jezikovnega sestava oziroma z navajanjem slovničnih/pravorečnih/pravopisnih ipd. pravil) razvijajo svojo zmožnost logičnega mišljenja ter poimenovalno, upovedovalno, pravorečno in pravopisno zmožnost ter odpravljajo najpogostejše slogovne, poimenovalne, slovnične, govorne in pisne napake. Pri obravnavi zapisanih besedil pa začnejo opazovati tudi besedno-slovnično zgradbo besedila, in sicer tako, da v njem najdejo opisano oziroma z jezikoslovnim izrazom poimenovano jezikovno prvino, ji določijo vlogo/pomen/stilno vrednost/obliko ipd., jo uvrstijo v določeno kategorijo ter to uvrstitev utemeljijo.

Didaktično priporočljiva sistema za obravnavo jezikovnega pouka v drugem triletju sta predvsem celostni pouk in projektno učno delo. Izbira učne oblike je odvisna od dejavnosti in naloge, ki jo uresničujemo pri pouku. Čeprav je didaktično lahko ustrezna tako frontalna (npr. poslušanje oddaje po radiu, učiteljev uvod v novo učno snov) kot individualna (npr. tiho branje, pregledovanje napak, ponovno pisanje besedila) oziroma skupinska oblika dela (npr. sestavljanje miselnega vzorca), bi morali skrbeti predvsem za večji delež skupinskega dela – v manjših skupinah ali dvojicah. Učenci namreč razvijajo zmožnosti in znanje ob aktivnih oblikah učenja, kot so sodelovalno učenje, učenje z odkrivanjem in problemsko učenje; tako dejavno razvijajo svojo zmožnost za dvogovorno sporazumevanje (npr. razpravljajo o problemu, usklajujejo mnenja, oblikujejo skupno mnenje, ga predstavijo drugim in ga zagovarjajo) ter jo nadgrajujejo z načrtnim in vodenim dvogovornim sporazumevanjem v uradnih govornih položajih (npr. z igro vlog, posnemanjem zapisanih besedil ipd.). Pri obravnavi neumetnostnih besedil so enako pomembne in tako zastopane vse štiri sporazumevalne dejavnosti.

Sprejemanje in nato tvorjenje neumetnostnih besedil naj poteka po naslednjih korakih:

1. Učenci se pripravijo na sprejemanje besedila dane vrste (npr. z učiteljevo pomočjo obudijo svoje predznanje o napovedani besedilni vrsti in o napovedani temi, predstavijo svoje izkušnje s sprejemanjem podobnih besedil, izrazijo svoja pričakovanja, izberejo ustrezno strategijo sprejemanja besedila ipd.).
2. Učenci sprejemajo (tj. berejo ali poslušajo oziroma gledajo) besedilo; med sprejemanjem so pozorni na besedilo, na nebesedna ponazorila in na nebesedne spremljevalce pisanja/govorenja.

3. Učenci po sprejemanju z učiteljevo pomočjo razčlenjujejo besedilo (in sicer predvsem okoliščinsko, naklonsko in pomensko, prebrano besedilo pa tudi besedno-skladenjsko in stvarno) ter vrednotijo njegovo učinkovitost, ustreznost, razumljivost in pravilnost.
4. Ob učiteljevem vodenju prepoznajo, predstavljajo in povzemajo značilnosti dane besedilne vrste.
5. Če je v učnem načrtu predvideno tudi tvorjenje besedila iste vrste, se učenci nanj pripravijo (npr. predstavijo svoje izkušnje s tvorjenjem podobnih besedil in svoje težave pri tem, predstavijo značilnosti dane besedilne vrste, izberejo ustrezno strategijo sporočanja, izdelajo načrt, ponazorila ipd.).
6. Učenci pišejo besedilo oziroma izdelajo pisno podlago za govorni nastop.
7. Po pisanju/govornem nastopu skupaj s sošolci in učiteljem vrednotijo svoje besedilo in besedila sošolcev ter utemeljijo svoje mnenje; če je potrebno, odpravijo napake v svojem besedilu in ga prepišejo.
8. Učenci v vodenem pogovoru presojaajo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na svojo zmožnost sprejemanja in tvorjenja besedil dane vrste ter ob učiteljevih napotkih izdelajo načrt za izboljšanje teh zmožnosti.

6.2.2.2 Književni pouk

Književni pouk tudi v drugem triletju temelji na komunikacijskem modelu književne vzgoje, katere glavni cilj je ohranjanje učenčevih interesov za branje in poslušanje umetnostnih besedil ter razvijanje zmožnosti ustvarjalnega dialoga z umetnostnim besedilom.

Pri književnem pouku učenci namreč razvijajo recepcijsko zmožnost z branjem/poslušanjem/gledanjem uprizoritev umetnostnih besedil in govorjenjem/pisanjem o njih ter s tvorjenjem/(po) ustvarjanjem ob umetnostnih besedilih. V procesu šolske interpretacije besedila razvijajo zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil, literarno besedilo razčlenjujejo, po razčlenjevanju pa sintetizirajo spoznanja o besedilu ter izražajo vrednostne sodbe o njem in jih utemeljijo. Posamezna književna besedila tudi medsebojno primerjajo in vrednotijo. Recepcijsko zmožnost razvijajo tudi s tvorjenjem poustvarjalnih besedil ob umetnostnih besedilih.

Kot najprimernejša metoda dela se tudi tukaj priporoča šolska interpretacija umetnostnega besedila, ki zajema naslednje dejavnosti:

- uvodna motivacija,
- napoved besedila, umestitev in interpretativno branje,
- premor po branju,
- izražanje doživetij ter analiza, sinteza in vrednotenje,
- ponovno branje in nove naloge.

Šolsko branje (in književna vzgoja sploh) mora ostati tudi v drugem triletju osredinjeno na učenca, kar pomeni, da je najpomembnejša učiteljeva naloga posredovati/ohraniti otrokovo prepričanje, da se človek v književnosti srečuje predvsem/tudi s samim seboj, kar je namreč najmočnejša motivacija za branje leposlovja sploh.

Učenci ob srečevanju z umetnostnim besedilom razvijajo vse štiri sporazumevalne dejavnosti. Branje in poslušanje ter pisanje in govorjenje se v okviru vsake učne enote prepletajo in so usmerjeni k istim ciljem. Ob prvem stiku z besedilom naj učitelj učencem prozo in dramatiko priporoča, pesem pa deklamira, šele nato pa prebere. Sledi individualno branje učencev.

Izbira metod in oblik dela je prepuščena učitelju, ta pa jo prilagaja naravi umetnostnega besedila in interesom ter nagnjenjem svojih učencev. V fazi interpretacije besedila se tako metoda pogovora lahko kombinira z metodo usmerjenega tihega branja, zelo učinkovita pa je tudi igra vlog ali metoda glasnega branja izbranih delov besedila. Na stopnji poglobljanja doživetja pa učenci govorno in pisno, tj. s pomočjo risbe ali dramatizacije, poustvarjajo literarno besedilo in ustvarjajo svoje, književnemu besedilu analogne domišljijske svetove.

Učitelj naj bo pozoren tudi na pridobivanje literarnovednega znanja, ki naj bo v funkciji učenčevega poglobljenega doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil. Ker so vsa besedila (razen sedmih obveznih avtorjev oziroma del) samo predlagana, je izbira književnih besedil za uresničevanje ciljev književnega pouka prav tako prepuščena presoji učitelja, ki najbolj pozna svoje učence, njihove zmožnosti, interese in obzorje pričakovanj.

Število pri pouku obravnavanih književnih besedil naj bo omejeno; besedila izbira učitelj. Učenci in učenke doma v posameznem šolskem letu preberejo tri čim bolj raznovrstna književna besedila; za četrto domače branje pa naj se odločijo sami. Učiteljeve uvodne motivacije, usmeritve, oblike in metode dela naj pri učencih sprožajo doživljanje in domišljijско sodelovanje pri oblikovanju čutnodomšljijških predstav prvin branega književnega besedila ter vodijo k poglobljanju njihove recepcijske zmožnosti.

6.2.3 Tretje triletnje

Predmetu slovenščina je v tretjem triletju osnovne šole namenjenih 315 ur, tj. po 3 ure tedensko v 7., 8. in 9. razredu. Tako kot v drugem triletju je tudi v tretjem jezikovnemu pouku namenjenih 60 odstotkov učnih ur, književnemu pouku pa 40 odstotkov.

6.2.3.1 Jezikovni pouk

Razvijanje sporazumevalne zmožnosti, tj. zmožnosti sprejemanja in tvorjenja neumetnostnih besedil, je temeljni cilj jezikovnega pouka tudi v tretjem triletju osnovnošolskega izobraževanja. Učenci pri obravnavi neumetnostnih besedil razvijajo vse štiri sporazumevalne dejavnosti (poslušanje/in gledanje/, branje, govorjenje, pisanje) in se tako usposabljaajo za sprejemanje in tvorjenje ustnih in pisnih neumetnostnih besedil. Pri govorjenju/pisanju se navajajo na to, da je tvorjenje besedila načrtovano dejanje, pri katerem je treba upoštevati naslovnika ter obvladati temo, o kateri se govori/piše, in poimenovalne možnosti ter zakonitosti jezika, s katerim se naslovniku kaj sporoča. Pri poslušanju/branju pa se navajajo na razmišljujoče in kritično sprejemanje besedil ter na utemeljevanje svojega mnenja o njih; zapisano besedilo razčlenjujejo ne le pomensko, pragmatično

in vrednotenjsko, temveč tudi besedno-slovnično – besedilom (povedim) določajo skladenjsko zgradbo, besedam pa vlogo, pomen, stilsko vrednost in obliko ter jih uvrščajo v ustrezne skupine, ki jih poimenujejo z jezikoslovnimi izrazi in jim določajo temeljne slovnične značilnosti.

Pri obravnavi neumetnostnih besedil se predmet povezuje z učenčevimi izkušnjami in predznanjem ter z vsebinami in dejavnostmi pri naravoslovnih in družboslovnih predmetih, zlasti pa pri italijanščini, zgodovini in glasbi. Prav zato je didaktično priporočljivo projektno učno delo.

Izbira učne oblike je seveda odvisna od ciljev učne ure. Zato je pri pouku slovenščine didaktično ustrezna tako frontalna (npr. poslušanje oddaje po radiu, učiteljev uvod v novo učno snov) kot individualna (npr. tiho branje, pregledovanje napak, ponovno pisanje besedila) oziroma skupinska oblika dela (npr. sestavljanje miselnega vzorca), posebna pozornost pa naj bo namenjena delu v manjših skupinah ali dvojicah. Učenci namreč najbolje razvijajo zmožnosti in znanje prav z aktivnimi oblikami dela, kot so npr. sodelovalno učenje, učenje z odkrivanjem, problemsko učenje.

Sprejemanje in tvorjenje neumetnostnih besedil naj poteka po naslednjih korakih:

1. Učenci se pripravijo na sprejemanje besedila dane vrste (npr. z učiteljevo pomočjo obudijo svoje predznanje o napovedani besedilni vrsti in o napovedani temi, predstavijo svoje izkušnje s sprejemanjem podobnih besedil, izrazijo svoja pričakovanja, izberejo ustrezno strategijo sprejemanja besedila ipd.).
2. Učenci sprejemajo (tj. berejo ali poslušajo oziroma gledajo) besedilo; med sprejemanjem so pozorni na besedilo, na nebesedna ponazorila in na nebesedne spremljevalce pisanja/govorjenja.
3. Učenci po sprejemanju z učiteljevo pomočjo razčlenjujejo besedilo (in sicer predvsem okoliščinsko, naklonsko in pomensko, prebrano besedilo pa tudi besedno-skladenjsko in stvarno) ter vrednotijo njegovo učinkovitost, ustreznost, razumljivost in pravilnost.
4. Ob učiteljevem vodenju prepoznajo, predstavljajo in povzemajo značilnosti dane besedilne vrste.
5. Če je v učnem načrtu predvideno tudi tvorjenje besedila iste vrste, se učenci nanj pripravijo (npr. predstavijo svoje izkušnje s tvorjenjem podobnih besedil in svoje težave pri tem, predstavijo značilnosti dane besedilne vrste, izberejo ustrezno strategijo sporočanja, izdelajo načrt, ponazorila ipd.).
6. Učenci pišejo besedilo oziroma izdelajo pisno podlago za govorni nastop.
7. Po pisanju/govornem nastopu skupaj s sošolci in učiteljem vrednotijo svoje besedilo in besedila sošolcev ter utemeljijo svoje mnenje; če je potrebno, odpravijo napake v svojem besedilu in ga prepišejo.
8. Učenci v vodenem pogovoru presojujejo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na svojo zmožnost sprejemanja in tvorjenja besedil dane vrste ter ob učiteljevih napotkih izdelajo načrt za izboljšanje teh zmožnosti.

Pomembna novost v primerjavi z učnim načrtom iz leta 1998 je v tem, da vsebine in cilji niso omejeni na obravnavo po razredih, temveč jih učitelj lahko po lastni presoji obravnava tudi strnjeno. Izbirnost ni omejena samo na besedilne vrste, temveč je razširjena tudi na sporazumevalne dejavnosti ob obravnavi posameznih besedilnih vrst. Dodatna znanja so namenjena predvsem individualnemu delu in diferenciaciji pouka.

6.2.3.2 Književni pouk

Tudi v tretjem triletnem se ohranja komunikacijski model književnega pouka, saj je izhodišče obravnave prav književno besedilo. Receptijsko zmožnost pri književnem pouku učenci razvijajo z branjem/poslušanjem/gledanjem umetnostnih besedil in govorjenjem/pisanjem o njih ter s tvorjenjem/(po)ustvarjanjem ob umetnostnih besedilih. Kot najprimernejša metoda dela se tudi tukaj priporoča šolska interpretacija umetnostnega besedila, ki zajema naslednje dejavnosti:

- uvodna motivacija,
- napoved besedila, umestitev in interpretativno branje,
- premor po branju,
- izražanje doživetij ter analiza, sinteza in vrednotenje,
- ponovno branje in nove naloge.

Učenci ob srečevanju z umetnostnim besedilom razvijajo vse štiri sporazumevalne dejavnosti. Branje in poslušanje ter pisanje in govorjenje se v okviru vsake učne enote prepletajo in so usmerjeni k istim ciljem. Izбира metod in oblik dela je prepuščena učitelju, ta pa jo prilagaja naravi umetnostnega besedila in interesom ter nagnjenjem svojih učencev.

Učitelj naj bo pozoren tudi na pridobivanje literarnovednega znanja, ki naj bo v funkciji učenčevega poglobljenega doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil. Ker so vsa besedila (razen obveznih avtorjev oziroma del) samo predlagana, je izbira književnih besedil za ureničevanje ciljev književnega pouka prav tako prepuščena presoji učitelja, ki najbolj pozna svoje učence, njihove zmožnosti, interese in obzorje pričakovanj.

Primarno merilo za izbiro umetnostnih besedil sta literarna kakovost ter primernost učenčevi stopnji osebnostnega, jezikovnega in bralnega razvoja, ne pa zunajliterarnim vzgojnim ciljem. Vsebinski del predmetnega učnika obsega dela iz mladinske in nemladinske književnosti ter književnodidaktično osmišljeno tudi primere trivialne književnosti. Upošteva načela književne kakovosti ima elitna književnost izrazito prednost pred trivialno. V središču so besedila iz slovenske književnosti, mednje pa je vključen premišljen izbor temeljnih del svetovne književnosti, ki domača umešča v širši kontekst. Osrednje vsebine so dela klasikov, dopolnjujejo pa jih naslovi iz sodobne književnosti.

Raznoverstnost besedil se kaže tudi v ustrezni zastopanosti vseh treh književnih zvrsti, kar morajo upoštevati tudi učitelji pri načrtovanju dela. Število obravnavanih književnih besedil naj letno ne presega 20.

Učenci doma v posameznem šolskem letu preberejo od tri do pet čim bolj raznoverstnih književnih besedil. Učiteljeve uvodne motivacije, usmeritve, oblike in metode dela naj sprožijo njihovo doživljanje in domišljisko sodelovanje pri oblikovanju čutnodomišljjskih predstav prvin branega književnega besedila ter vodijo k poglobljanju njihove receptijske zmožnosti.

7 VREDNOTENJE DOSEŽKOV

Vrednotenje zajema preverjanje in ocenjevanje znanja. Učitelj najprej preveri učenčeve zmožnosti, nato učenca vodi in spodbuja učenje ter ugotavlja, kako dobro učenec dosega cilje. Učencu daje povratne informacije, spodbuja samovrednotenje doseganja ciljev, pomaga mu načrtovati delo in spodbuja učenje učenja. Učitelj preverja učenčovo doseganje ciljev med usvajanjem novih ciljev ter po zaključenem učnem sklopu in pred ocenjevanjem.

Poučevanje je tesno povezano z vrednotenjem, saj učitelj vrednoti tisto, kar je učenec usvajal v procesu poučevanja. Pri ocenjevanju upošteva učenčovo vlogo v učnem procesu. Učenec mora poznati kriterije ocenjevanja. Učitelj v procesu ocenjevanja vrednoti učenčeve zmožnosti na podlagi pričakovanih dosežkov, vrednoti pa tudi učenčev lastni napredek. Učencu da kakovostno in izčrpno povratno informacijo, ki mu pomaga razumeti, kako razvite so njegove zmožnosti, ter spodbuja njegovo nadaljnje razvijanje zmožnosti. Ocenjevanje naj se konča s kakovostno povratno informacijo učenca o njegovem napredku in razvitih zmožnostih.

Učenec razvija svoje zmožnosti ves čas izobraževanja, zato mora učitelj v procesu izobraževanja spremljati razvijanje njegovih zmožnosti v daljšem časovnem obdobju.

Poučevanje in vrednotenje sta tesno povezana in soodvisna ter spodbujata notranjo motivacijo, kadar učenca omogočimo, da pokaže vse zmožnosti. Ob tem ovrednotimo njegov napredek ter ga seznanimo s tem, kako napreduje k zastavljenim ciljem. Vrednotenje naj bo zato pozitivna izkušnja, gradi naj samozaupanje in naj bo del dialoga med učiteljem in učencom.

7.1 Delo z neumetnostnimi besedili (jezikovni pouk)

Učitelj vrednoti učenčovo sporazumevalno zmožnost, to je zmožnost sprejemanja in tvorjenja raznih besedil. Vrednoti zmožnost poslušanja, govorjenja, branja in pisanja besedil tistih besedilnih vrst, ki so določene z učnim načrtom.

Ob različnih besedilih vrednoti učenčovo poimenovalno, skladijsko, pravopisno, slogovno in metajezikovno zmožnost, ob govornem nastopanju in pogovarjanju še učenčovo pravorečno zmožnost in zmožnost nebesednega sporazumevanja.

Pri pouku učenec ves čas razvija svoje sporazumevalne zmožnosti, zato morata učitelj in učenec v procesu izobraževanja z različnimi pristopi spremljati in preverjati razvijanje te zmožnosti.

Skupaj ugotavljata učenčev napredek; pomembno je učenčevo samovrednotenje (učenec presoja učinek pridobljenega procesnega in vsebinskega znanja na svojo sporazumevalno zmožnost).

7.2 Delo z umetnostnimi besedili (književni pouk)

Pri pouku književnosti učenec ves čas razvija svojo recepcijsko zmožnost, zato morata učitelj in učenec v procesu izobraževanja z različnimi pristopi spremljati in preverjati razvijanje te zmožnosti. Ob tem skupaj ugotavljata učenčev napredek in načrtujeta nadaljnje delo.

Učitelj vrednoti učenčevo zmožnost književnega branja/recepcijsko zmožnost, tako da vrednoti učenčeve odgovore, s katerimi ta v skladu s cilji in pričakovanimi dosežki v učnem načrtu dokazuje zmožnost samostojnega razumevanja, vrednotenja književnega besedila in medbesedilnega primerjanja književnih besedil.

Učitelj vrednoti učenčevo poustvarjanje ob umetnostnem besedilu, tako da vrednoti izbrano (skupna izbira učitelja in učenca) učenčevo

- pisanje,
 - interpretativno branje in
 - govorni nastop
- glede na cilje in pričakovane dosežke v učnem načrtu.

8 PRILOGA

Predlagana besedila za uresničevanje ciljev in vsebin književnega pouka ter predlogi za domače branje učencev/učenk

RAZRED	PROZA	POEZIJA	DRAMATIKA	DOMAČE BRANJE
1.	Jurca: Anča Pomaranča, Ruska pravljica: O veliki repi, Koroška: Mojca Pokrajculja, Ruska pravljica: Babica Zima, Kovač: Pet kužkov išče pravega, Žagorski: Pika in kuža, Koroška pripovedka: Hvaležni medved, Levstik: Kdo je napravil Vidku srajčico, Ribičič: Prvi izlet, Letonska pravljica: Medved in miška, Vitez: Zrcalce, Peroci: Muca copatarica, Grimm: Volk in sedem kozličkov, Prekmurska pravljica: Janček ježek, Suhodolčan: Kuža Luža, Fatio: Srečni lev, Levstik: Cvilimož	Kovič: Zlata ladja, Grafenauer: Sam, Pregl: Uspavanka, Jeraj: Sprehod, Jeraj: Uspavanka, Župančič: Pismo, Župančič: Vrabci in strašilo, Župančič: Kadar se ciciban joče, Župančič: Zvonovi, Košuta: Kje stanuješ, mala miška, Černej, Bele snežinke, Černej: Mala muca, Maurer: Zajček zobke brusi, Novy: Pika-poka, Ljudska: Katarina Barbara, Ljudska: Ringa-ringa raja, Kovič: Maček Muri, Kovič: Zmaj Direndaj, Gruden: Pesmica o čričku, Reiner: Jezdec Mihaha, Pavček: Juri Muri v Afriki	Makarovič: Volk in sedem kozličkov	Makarovič: Pekarna Mišmaš, Benjamin: Mala miška in veliko rdeče jabolko, Gašperin, Enci ben-ci na kamenci
2.	Suhodolčan: Izgubil se je deček Golob: Ko bom velik Milčinski: Zgodba o žalostnem dedku Šali: Nerodna vprašanja Kalan: Vnuček in ded	<u>Grafenauer: Dvojčka,</u> <u>Sladkosned,</u> Prsti Bevk: O prstih <u>Šoster Olmer: Gospod Jazne,</u> Gugalnica Pisk: Zaspani očka Rainer: Predpasnik	Šoster Olmer: Mačka in miši Makarovič: Sovica Oka	Peroci: Muca Copatarica Grafenauer: Pedenjped Vitez: Zrcalce 1 knjiga po izbiri

2.	Kovačič: Babica je zbolela <u>Peroci: Ko so otroci</u> Ljudska: Vol in muha, Kozi, Ptička s škarjicami, Stonoga, <u>Lisica in jež</u> Suhodolčan: Postaja za ptice <u>Makarovič: Razvajeni vrabček</u> Kovač: C-Č zgodba Pregl: Štorklji se godi krivica	Maurer: Jaz sem darilo Pavček: Kako raste mama <u>Kosovel: Naša bela mačica</u> Ljudska: Srečali smo mravljo Kovič: Maček Muri, Pet prstov Košuta: Miške plešejo kolo Rozman: Žuželčji žur Ljudska: Kaj sem prislužil, <u>Sinička se je usedla, Pleši,</u> <u>pleši, črni kos, Čuk se je</u> <u>oženil, Izidor ovčice pase!</u> Župančič: Vrabci in strašilo, Žabe, <u>Zvonovi</u> Job: Levi čevlji strige mige <u>Novak: Rak krojač, Zdravilo</u> <u>za strah, Reklama</u> Pavček: Medvedova uspavanka Štefan: Kaj se zgodi, ko se znoči		
3.	Ljudska: Dvanajst bratov, sonce in mavrica Makarovič: Saprarniška Ljudska, <u>Manček: Piščanček</u> <u>Pik</u> <u>Zajc: Leteča hišica</u> Suhodolčan: Peter Nos je vsemu kos Frančič: Ta čudovita pokrajina Zajc: Hiša Košuta: barve dreves Rob: Sonce me je poljubilo Guček: Alenine krede Canjko: Zrna za prijaznost Poniž: Najlepša beseda <u>Makarovič: Pod medvedovim</u> <u>dežnikom</u> <u>Zlobec: Gosenček</u> Mate: Zmajčkov rojstni dan Pregl: Najboljša želja Frančič: Morje Ljudska: Pravljičica o soli	Ljudska: Palčič Škamalčič, Sonček čez hribček gre, Da bi bog dal zdravje, Ob bistrem potočku, Pesmica in kruhek, Čevlji raztrgani, čevlji zašiti, Gosenica, Uganke Štampe Žmavc: Velike in male noge, Zlata uganka. Vrtnica Rainer: Narobe muzikanti Grafenauer: Pedenjhišica Pavček: Vse je zate, <u>Vrata</u> <u>Kosovel: Dete na travi</u> <u>Župančič: Ciciban zaspi,</u> <u>Barčica</u> <u>Šoster Olmer: Dva</u> Gruden: Uspavanka Arhar: Očala Košuta: Rekel ti bom Gorinšek: Maj Maurer: Jaz sem darilo, Marjetice, Mamine oči Praprotnik Župančič: V Primoževi glavi	Arhar: <u>Medvedko</u> <u>Sladkosnedko</u> Ljudska: <u>Štirje</u> <u>godci, Lisičja šola</u> <u>Pastirček</u> Kolarič: Pajek in modna muha Poniž: <u>Najlepša</u> <u>beseda</u>	Peroci: Moj dežnik je lahko balon Makarovič: Saprarniška Kovič: Maček Muri (+ ogled posnetka plesne predstave) 1 delo po izbiri

4.	Kovač: C-Č zgodba Rozman: Čudežni pisalni strojček Pavček: Če ste pametni Makarovič: Kosovirja na leteči žlici Koren: Protideževna juha	Novak. Zdravilo za strah Makarovič: Palačinke	Novak: V ozvezdju Postelje Pečjak: Drejček in trije Maršovčki	Milčinski: Zvezdica Zaspanka (+ ogled posnetka lutkovne predstave) Slovenske ljudske pravljice Pregl: Zvezda s čepico Makarovič: Kosovirja na leteči žlici
5.	Kovič: Čeprav njihov spis ni bil nagrajen Bevk: Moja prva knjiga Frančič: Kaj je rekla mama Štampe Žmavc: Moja mama pisateljica Ljudska: Kako je nastalo ... Tomšič: V objemu zelene krošnje Makarovič: Coprnica Zofka Goljevšček: potovanje v domišljijo	Snoj: Kje pesem prebiva Petelin: Atletika poetike Košuta: V glavi drevo Kovič: Kočija Grafenauer: Nebotičniki, Slon Misbaba Gregorič: Dragi očka Zupan: Melanholija	Novak. Prizori iz življenja stvari Goljevšček: Če zmaj požre mamo	Tomšič: Katka in Bunkec Makarovič: Teta Magda Pečjak: Drejček in trije maršovčki 1 delo po izbiri + film Sreča na vrvi
6.	Bevk: Pastirci, odlomek Golob: Pogovor o vsakdanjih stvareh Zupančič: Kruti mučitelj Mihec Milčinski: Gumbe je posojal Zidar: Spužva Pregl: Geniji v kratkih hlačah Kovič: Tega pa otrok ne razume Kosmač: Voščilo morja	Zupančič: Očetinski dan Župančič: Barčica, Ločitev	Maršak: Ločila Petan: Starši naprodaj	1 Bevkova mladinska povest (po izbiri) Ingolič: Tajno društvo PGC Seliškar: Bratovščina Sinjega galeba 1 delo po lastnem izboru + film Pastirci
7.	Kratka proza iz Slovenske Istre (Tomšič: noč je moja, dan je tvoj; Morato: Mrak ino jutrnja) Ljudski pregovori in reki Ljudska: Volkodlak, Sam, Škrgat, Vesoljni potop Tomšič: Začarana hiša Nazor: Orač Dragonja Golob: Ljudske modrosti Muck: Pod milim nebom Javoršek: Ajša Najša in ljubezen	Slovenska ljudska pesem iz Slovenske Istre Ljudska: Peter Klepec, Galjot, Graščakov vrtnar, Desetnica Pavček: Tolovaj iz Ajdovske jame Košuta: Stegnjeni prst Bor: Osel je osel Prešeren: O, Vrba	Petan: Pet Pepelk, Obtoženi volk Brenk: Modra vrtnica za princesko	Levstik: Martin Krpan Voranc: Solzice Milčinski: Butalci 1 delo po lastnem izboru + film animirani film (basni)

8.	Mal: Ponedeljek nekega poletja Muck: Hči Lune Jurca: Fant me gleda, Ko zorijo jagode Tavčar: Tržačan, Holekova Nežika Bohinc: Sanje neke Sanje Kersnik: Mačkova očeta	Pavček: Nova faca Möderndorfer: Sreča Fritz: Song o ljubezni Vegri: Kaj vse diši Zajc: Moja prva pesem Novak: Med v očeh Slengovska/raperska pesem Prešeren: Turjaška Rozamunda, Povodni mož, Apel in čevljar, Uvod h Krstu, Hčere svet Gregorčič: Soči Jenko: Po slovesu Pavček: Tožba		1 delo Muck (po lastni izbiri) 1 pesniška zbirka (Grafenauer: Skrivnosti, Pavček: Majnice) 1 izmed 3 del (Jurčič: Sosedov sin, Kersnik: Kmetske slike, Tavčar: Med gorami) 1 delo po izbiri + filmi Poletje v školjki, Ko zorijo jagode, Cvetje v jeseni
9.	Bevk: Kaplan Martin Čedermac Messner: Job/Gluha loza na Koroškem Brižinski spomeniki Trubar: Katekizem z 2 izlajgama/Pesem o stvarjenju Kveder: Potovalci Cankar: Gospod stotnik, Bobi, Skodelica kave/Mater je zatajil Kocbek: Iz dnevnika Kosmač: Gosenica	Vodnik: Moj spominek/Dramilo Prešeren: Glosa, Gazele 3 in 6, Zdravljica Aškerc: Slovenska legenda Župančič: Z vlakom Murn: pesem, In čarovnica Kette: Na trgu, Aj, ta lepa krčmarica Kosovel: Rdeče rakete Menart: Pohojena slika Kajuh, Balantič (izbor) Makarovič: Romanca o žabah Pavček: Pesem o zvezdah Strniša: Orion	Linhart: Županova Micka, odlomek	Bevk: Kaplan Martin Čedermac /Ingolič: Gimnazijka, Zorman: V sedemnajstem ipd. (izbor) Cankar: Hlapec Jernej Kosmač: V gaju življenja + ogled posnetka gledališke predstave (Bevk: Kaplan Martin Čedermac, Linhart: Županova Micka)

OSNOVNA ŠOLA

REPUBLIKA SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

9 789612 347963